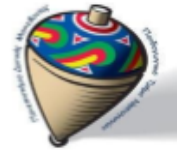

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Διπλωματική εργασία

**Σχήμα λόγου και χιούμορ στα σενάρια του ελληνικού
κινηματογράφου**

της

Ελευθεριώτη Διονυσίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Καλογήρου Γεωργία, Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. / ΕΚΠΑ

Εξεταστές:

Ντίνας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Π.Τ.Ν. / Π.Δ.Μ.

Νάκας Αθανάσιος, Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ

Φλώρινα, Ιανουάριος 2019

Θερμές ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν με τη διδασκαλία τους, τις πολύτιμες συμβουλές τους, τη συνεργασία τους, την ανοχή και κυρίως την υπομονή τους στην πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης.

Copyright © Ελευθεριώτη Διονυσία, 2019

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Ελευθεριώτη Διονυσία

A.E.M.: 681

Ηλεκτρονική διεύθυνση: sissyef@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2016

Κατεύθυνση: Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Σχήμα λόγου και χιούμορ στα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλα παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι τη συγγραφέα.

Ημερομηνία

Η δηλούσα

Ελευθεριώτη Διονυσία

Συντομογραφίες

Ε.Λ.	:	Ελληνικό Λεξικό
Λ.κ.ν.	:	Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
Γ.Θ.Γ.Χ.	:	Γενική Θεωρία για το Γλωσσικό Χιούμορ
Χ.Λ.Ν.Γ.	:	Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας
Ε.Λ.Ν.Ε.Γ	:	Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας
Λ.	:	λέξη
Λ ^Κ	:	κύριο όνομα
Λ ^Α	:	αρκτικόλεξο
Σ	:	σύμφωνο
Φ	:	φωνήεν
ΦΗφ	:	φωνήεν ημίφωνο
ΦΛ	:	φωνολογική λέξη

Πίνακας περιεχομένων

Συνομογραφίες	5
Πίνακας περιεχομένων	6
Περίληψη	9
Abstract	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
1. ΧΙΟΥΜΟΡ	15
1.1. Εννοιολογικό περιεχόμενο	15
1.2. Θεωρητική προσέγγιση	17
1.2.1. Η κοινωνιολογική και ψυχολογική θεωρία της ανωτερότητας (The Superiority Theory)	18
1.2.2. Η ψυχαναλυτική θεωρία της ψυχικής εκτόνωσης/ανακούφισης (The Relief Theory)	18
1.2.3. Η γνωστική θεωρία της ασυμβατότητας (The Incongruity Theory)	18
1.3. Γλωσσολογικές θεωρίες για το χιούμορ.....	19
1.3.1. Γενική Θεωρία για το Γλωσσικό Χιούμορ.....	19
1.3.2. Αναφορικό και λεκτικό χιούμορ.....	20
2. ΣΕΝΑΡΙΟ.....	21
3. ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ	22
3.1. Ορισμός – Είδη	22
3.2. Ανακλαστικό σχήμα λόγου.....	26
3.3. Σχήματα ομοηχίας	27
4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.....	29
4.1. ΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟ Ι	29
4.1.1. Ουσιαστικά	29
4.1.2. Επίθετα	48
4.1.3. Επιρρήματα.....	51
4.1.4. Ρήματα.....	52
4.2. ΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟ ΙΙ.....	68
4.3. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ	73
4.4. ΟΜΟΗΧΙΑ.....	87
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	118

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Ομοηχία	28
Πίνακας 2: Ουσιαστικά, ίδιος αριθμός – ίδια πτώση	29
Πίνακας 3: Ουσιαστικά, ίδιος αριθμός – διαφορετική πτώση.....	36
Πίνακας 4: Ουσιαστικά, διαφορετικός αριθμός – ίδια πτώση.....	40
Πίνακας 5: Ουσιαστικά, διαφορετικός αριθμός –διαφορετική πτώση.....	41
Πίνακας 6: Ουσιαστικό μέσα σε ρηματική περίφραση ή στερεότυπο	42
Πίνακας 7: Ρήμα + ουσιαστικό ως ελεύθερο σύνταγμα και ως στερεότυπη έκφραση	48
Πίνακας 8: Επίθετα.....	48
Πίνακας 9: Επιρρήματα.....	51
Πίνακας 10: Ρήματα με σύνταξη δισθενή	52
Πίνακας 11: Ρήματα με σύνταξη μονοσθενή	57
Πίνακας 12: Ρήματα με σύνταξη τρισθενή.....	59
Πίνακας 13: Ρήμα μονοσθενές ‘αματάβατο’ vs. Ρήμα δισθενές.....	60
Πίνακας 14: Ρήμα δισθενές vs. Ρήμα τρισθενές	62
Πίνακας 15: Ρήμα δισθενές vs. Ρήμα τρισθενές.....	62
Πίνακας 16: Ρήμα ενεργητικό vs. Ρήμα μεσοπαθητικό	63
Πίνακας 17: Ρηματικές περιφράσεις – στερεότυπα.....	64
Πίνακας 18: Έλλειψη ή παράλειψη του ρήματος (? Ανακλαστικό in absentia).....	67
Πίνακας 19: Άλλες περιπτώσεις.....	68
Πίνακας 20: Ανακλαστικό II	69
Πίνακας 21: Διπλό ανακλαστικό	73
Πίνακας 22: Ανακλαστικό vs. Ετυμολογικό	76
Πίνακας 23: Ανακλαστικό vs. Συνωνυμικό	86
Πίνακας 24: Ομοηχία, μη ετυμολογική, ολική, μη απόλυτη.....	87
Πίνακας 25: Μερική ομοηχία, ελάχιστο ζευγάρι με εναλλαγή φθόγγων	94
Πίνακας 26: Μερική ομοηχία, ελάχιστο ζευγάρι με απουσία/παρουσία φθόγγου	98
Πίνακας 27: Συνδυασμός απόλυτης – μερικής ομοηχίας.....	100
Πίνακας 28: Εμφάνιση ανακλαστικού σχήματος και ομοηχίας ανά σενάριο	101
Πίνακας 29: Ανακλαστικό σχήμα ανά αριθμό σεναρίων	106

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1: Κατανομή ανακλαστικού σχήματος.....	105
Γράφημα 2: Κατανομή ανακλαστικού I.....	105
Γράφημα 3: Εμφάνιση ανακλαστικού σχήματος ανά σενάριο.....	107
Γράφημα 4: Κατανομή σχημάτων ομοηχίας.....	108
Γράφημα 5: Εμφάνιση σχημάτων ομοηχίας ανά σενάριο.....	108
Γράφημα 6: Κατανομή σχημάτων.....	109

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τη συμμετοχή και λειτουργία των σχημάτων λόγου στην παραγωγή χιούμορ σε γραπτό κείμενο. Ειδικότερα, ερευνάται η παρουσία του ανακλαστικού σχήματος και της ομοηχίας σε ένα ιδιαίτερο κειμενικό είδος, το σενάριο, ιδίως το κινηματογραφικό, και το βασικό πεδίο έρευνας εκτείνεται σε ένα πλήθος κινηματογραφικών έργων. Στα κεφάλαια που ακολουθούν εξετάζεται το χιούμορ ως φαινόμενο και παρουσιάζεται μέσα από τις θεωρίες που αναπτύχθηκαν για την εξήγησή του. Στη συνέχεια γίνεται λόγος για το σενάριο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ακολουθεί αναφορά στα σχήματα λόγου με έμφαση στο ανακλαστικό σχήμα και στην ομοηχία, τα οποία αποτέλεσαν το αντικείμενο της μελέτης. Η αναλυτική παρουσίαση της μελέτης γίνεται με την παράθεση των ευρημάτων και την ανάλυσή τους. Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται με τη βοήθεια γραφημάτων.

Λέξεις - κλειδιά: σχήματα λόγου, ανακλαστικό σχήμα, ομοηχία, χιούμορ, σενάριο

Abstract

This thesis deals with the participation and functioning of figures of speech in the production of humor in written text. In particular, the presence of the reflective figure of speech and homophony is investigated in a particular text genre, the script, especially the cinematic, and the main field of research extends to a number of cinematographic films. The following chapters examine humor as a phenomenon and is presented through the theories developed for its explanation. The scenario and its particular features are then discussed. A reference to the figures of speech is made with emphasis on the reflective figure of speech and homophony, which were the subject of the study. The analytical presentation of the study is based upon the findings and their analysis. Finally, the results of the survey are presented by means of graphs.

Key words: figures of speech, reflective figure of speech, homophony, humor, script

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Δεν αστεεινόμαστε ποτέ με το χιούμορ», υποστήριζε ο Alphonse Allais¹ (Τριανταφυλλίδη 2014:134). Το να προσπαθήσει κάποιος να μελετήσει το φαινόμενο του χιούμορ μέσα από τη σοβαρή επιστημονική έρευνα φαίνεται εκ πρώτης όψεως οξύμωρο. Στην πραγματικότητα δεν είναι καθόλου εύκολο, είναι αρκετά ενδιαφέρον ενίοτε και διασκεδαστικό. Το χιούμορ είναι ένα φαινόμενο πολυσύνθετο το οποίο συνδέεται άρρηκτα με την ανθρώπινη φύση, κυρίως με τον ανθρώπινο λόγο. Ανιχνεύεται σε κάθε εκφορά του είτε προφορική είτε γραπτή – μέσα από κείμενα μικρά ή μεγαλύτερης έκτασης – και μεταφέρει ένα μήνυμα το οποίο στις περισσότερες των περιπτώσεων προκαλεί το γέλιο. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πως η χρήση της γλώσσας και ιδιαιτέρως οι γλωσσικές επιλογές, δηλαδή συγκεκριμένες εκφραστικές τεχνικές και μέσα του ομιλητή ή συγγραφέα (πομπού), ευθύνονται για την αποτελεσματικότητα του μεταφερόμενου μηνύματος στον ακροατή ή αναγνώστη (δέκτη). Ακριβώς αυτή η συγκεκριμένη λειτουργία θα αποτελέσει το υπό έρευνα αντικείμενο στην παρούσα εργασία.

Σκοπός της μελέτης μας είναι η ανάδειξη της χρήσης και λειτουργίας των σχημάτων λόγου και ιδιαίτερα του ανακλαστικού σχήματος και της ομοηχίας και της συμβολής τους στη δημιουργία του χιούμορ μέσα σε ένα συγκεκριμένο πεδίο – αυτό των γραπτών κειμένων που αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία ενός θεατρικού ή κινηματογραφικού έργου, των σεναρίων. Η επιλογή αυτού του είδους των κειμένων βασίστηκε στη θεώρηση ότι ο κινηματογράφος αποτελεί ένα μέσο με τεράστια απήχηση στο ευρύ κοινό, λόγω του ψυχαγωγικού του χαρακτήρα, το οποίο έχει τη δύναμη να ασκεί επίδραση στους ανθρώπους και να διαμορφώνει πολλαπλώς την αντίληψή τους για τον κόσμο.

Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός θεωριών, δημοσιευμένων ερευνών, άρθρων ή και αφιερωμάτων σχετικά με το χιούμορ ή τον κινηματογράφο καθώς και αντίστοιχων γλωσσολογικών για τα σχήματα λόγου. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις μελέτες των Καμηλάκη (2012), Moreall (2012), Τσάκωνα (2004), Attardo (1994) για το χιούμορ, των Σκοπετέα (2015), Μποντίνια (1988), Field (1986) για τον κινηματογράφο, των Νάκα (2014), Νάκα,

¹ Γάλλος συγγραφέας και χιουμορίστας (1854 – 1905). https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Allais [προσβ. 28/9/2018]

Μαγουλά, Καποθανάση (2010), Μπαμπινιώτη (1985) για τα σχήματα λόγου. Ωστόσο, μελέτες, οι οποίες πραγματεύονται τη λειτουργία των σχημάτων λόγου στα κείμενα – σενάρια του κινηματογράφου και πιο συγκεκριμένα του ελληνικού, δεν υπάρχουν. Εντοπίσαμε στην ελληνική βιβλιογραφία παραδείγματα που περιέχουν χιουμοριστικά αποσπάσματα από κινηματογραφικές ταινίες, ωστόσο, αυτά, κατά τη γνώμη μας, δεν αποτελούν το κύριο αντικείμενο διαπραγμάτευσης. Για το λόγο αυτό επιλέξαμε να ασχοληθούμε στην παρούσα μελέτη με τη χρήση των σχημάτων λόγου, και πιο συγκεκριμένα του ανακλαστικού και των σχημάτων ομοηχίας, και τη λειτουργία τους στην παραγωγή του χιούμορ στα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου.

Για την έρευνά μας επιλέξαμε σενάρια κινηματογραφικών έργων ελληνικής παραγωγής. Η επιλογή ήταν τυχαία ωστόσο τέθηκαν κάποιες παράμετροι: να καλύπτουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και ιδιαίτερα την περίοδο της ακμής του ελληνικού κινηματογράφου, να είναι έργα διάφορων συγγραφέων – σεναριογράφων, οι εταιρίες παραγωγής και το επιτελείο των πρωταγωνιστών να διαφέρουν και τέλος να συμπεριληφθούν κινηματογραφικά έργα που αποτέλεσαν τόσο μεγάλες όσο και μικρότερες εισπρακτικές επιτυχίες. Η προσπάθειά μας να βρούμε τα κείμενα – σενάρια δεν απέδωσε πολλούς καρπούς. Στα χέρια μας ήρθαν τρία θεατρικά έργα του Δημήτρη Ψαθά, «Το στραβόξυλο», «Ένας βλάκας και μισός», και «Ζητείται ψεύτης» που παραχωρήθηκαν ευγενικά από την βιβλιοθήκη του Προοδευτικού Συλλόγου Καμαρών Αιγιαλείας «Απόλλων». Επίσης, τα σενάρια των «Δεσποινίς ετών 39», «Οι κυρίες της αυλής», «Κάλπικη λίρα», «Ούτε γάτα ούτε ζημιά», «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης», «Η γυνή να φοβήται τον άνδρα», προέρχονται από το αρχείο του φιλόλογου και σκηνοθέτη θεατρικών παραστάσεων στην περιοχή του Αιγίου, κ. Κωνσταντίνου Κλάγκου. Να σημειώσουμε πως τα δύο τελευταία κείμενα – σενάρια είναι αντίγραφα των αυθεντικών, ενώ τα υπόλοιπα είναι προϊόντα διασκευών ή μεταγραφής από την κινηματογραφική ταινία. Ως εκ τούτου η καταγραφή των σχημάτων λόγου έγινε δι' ακοής, με μεταγραφή από τις κινηματογραφικές ταινίες, πράγμα που δεν μπορεί να αποκλείσει τυχόν παραλείψεις από μέρους μας.

Η εργασία μας εστιάζει στους εξής θεματικούς άξονες οι οποίοι αποτελούν τα αντίστοιχα κεφάλαια με τα οποία διαρθρώνεται. Πιο αναλυτικά:

Το πρώτο κεφάλαιο, με σημείο αναφοράς την διδακτορική διατριβή της Τσάκωνα (2004), πραγματεύεται την έννοια του χιούμορ, τη σημασία της, όπως αυτή αποτυπώνεται στα διάφορα ελληνικά και ξένα λεξικά, τις προσεγγίσεις που αναπτύχθηκαν για την ερμηνεία του – την κοινωνιολογική και ψυχολογική θεωρία, την ψυχαναλυτική θεωρία και τη γνωστική θεωρία – και οι οποίες αποτέλεσαν τη βάση για την ανάπτυξη των γλωσσολογικών θεωριών για το χιούμορ και πιο συγκεκριμένα για τη *Γενική Θεωρία για το Γλωσσικό Χιούμορ* (Attardo, 1994). Επίσης, γίνεται αναφορά στο λεκτικό και στο αναφορικό χιούμορ υπό την έννοια ότι το αντικείμενο της εργασίας μας υπάγεται στο λεκτικό χιούμορ.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει στοιχεία για το σενάριο, όπως αυτά έχουν διατυπωθεί από θεωρητικούς του είδους (Field, 1986), με ιδιαίτερη αναφορά στη γλώσσα και την τεχνική του σεναρίου.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στα σχήματα λόγου. Πιο ειδικά στο ανακλαστικό σχήμα, το οποίο ανήκει στα «σχήματα (μορφο)λεξικής και φραστικής επανάληψης», δηλαδή τα σχήματα λόγου που πραγματώνονται με την επανάληψη λέξεων ή φράσεων μέσα στο κείμενο, και στην ομοηχία. Αποτέλεσμα της πολυσημίας των λέξεων το πρώτο, χαρακτηριστικό γνώρισμα των φυσικών γλωσσών το δεύτερο, αμφότερα προσδίδουν πολλά οφέλη στο κείμενο ένα από τα οποία είναι το χιούμορ. Για την ανάλυση των σχημάτων αυτών στηριχθήκαμε στις μελέτες των Νάκα (2014) και Νάκα, Μαγουλά, Καποθανάση (2010).

Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την καταγραφή, κατηγοριοποίηση και ανάλυση των ευρημάτων μας. Η κατηγοριοποίηση έγινε σύμφωνα με την σειρά που ακολουθεί και ο Νάκας (2014), τα δε ευρήματα είναι καταγεγραμμένα σε πίνακες έτσι ώστε σε πλήρη αντιστοιχία με κάθε ένα να βρίσκεται η ερμηνεία της λεξικής μονάδας που πραγματώνει το σχήμα. Για την ερμηνεία των λεξικών μονάδων χρησιμοποιήσαμε αποκλειστικά τα λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας και πιο συγκεκριμένα το Λεξικό της κοινής νεοελληνικής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1998), το Ετυμολογικό λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (Μπαμπινιώτης, 2010) καθώς και το Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας της Ακαδημίας Αθηνών (2016). Σε μία μόνο περίπτωση η ερμηνεία χρειάστηκε να δοθεί από εμάς. Είναι η περίπτωση της φράσης «*επήρα το μηδέν*», η οποία ερμηνεύεται ως ‘κλήση του αριθμού μηδέν με σκοπό την

απεμπλοκή των γραμμών σε παλαιότερες τηλεφωνικές συσκευές', για την οποία δεν βρέθηκε ερμηνεία σε κανένα από τα προαναφερθέντα λεξικά.

Το πέμπτο κεφάλαιο, ως κατακλείδα της μελέτης μας, περιλαμβάνει τα συμπεράσματά μας με βάση τα στοιχεία που ανιχνεύτηκαν και τα οποία παρουσιάζονται ομαδοποιημένα σε πίνακες και διαγράμματα.

«Το χιούμορ είναι η μεγαλύτερη ευλογία της ανθρωπότητας»

Mark Twain²

1. ΧΙΟΥΜΟΡ

Το χιούμορ αποτελεί στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας και ως τέτοιο είναι αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας, της επικοινωνίας και της αλληλόδρασης, που δημιουργείται στα πλαίσια των κοινωνικών σχέσεων. Σχετίζεται κυρίως με τη χρήση της γλώσσας στον προφορικό και γραπτό λόγο και όπως υποστηρίζουν οι Αρχάκης & Τσάκωνα (2003:1) η εμφάνισή του στον λόγο ούτε τυχαία είναι ούτε έχει ως μόνο στόχο την ευχαρίστηση, αλλά λειτουργεί ταυτόχρονα ως διαμορφωτής ταυτοτήτων - έμφυλων ή συλλογικών - κυρίως ως προς την έκφραση του «εγώ/εμείς» απέναντι στο «άλλος/άλλοι». Εκφράσεις όπως «έχω χιούμορ», «κάνω χιούμορ» υπάρχουν στο καθημερινό λεξιλόγιο και συνδέονται με γλωσσικές επιτελέσεις που προκαλούν το γέλιο. Αυτός είναι ο λόγος που αρκετοί μελετητές (Morreall, 1983· Bergson, 2002) κάνουν λόγο για γέλιο (laughter) παρά για χιούμορ (humor). Επιπροσθέτως, το χιούμορ, σύμφωνα με έρευνες (Fry, 1993· Vergeer & MacRae, 1993· Tse et al., 2010) δύναται να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτικό θεραπευτικό μέσο (laughing therapy, humor therapy) αφού επιδρά θετικά τόσο στο ανοσοποιητικό και νευρικό σύστημα όσο και στον έλεγχο του σωματικού πόνου. Εύκολα, λοιπόν, γίνεται αντιληπτό γιατί το χιούμορ, ως φαινόμενο, γίνεται ολοένα και περισσότερο αντικείμενο μελέτης διαφορετικών επιστημονικών κλάδων όπως η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η φιλοσοφία, η γλωσσολογία, η κοινωνιογλωσσολογία (Τσάκωνα, 2004:11).

1.1. Εννοιολογικό περιεχόμενο

Το χιούμορ, ως ανθρώπινη κατασκευή, αποτελεί ένα περίπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο. Η ύπαρξή του ήδη από την αρχαιότητα, στον ομηρικό *Ύμνο της Δήμητρας*

² Τριανταφυλλίδη, 2014:18

(Στη Δήμητρα, 7^{ος} αι. π.Χ., στ. 199 – 205) , στις κωμωδίες του Αριστοφάνη, στους *Χαρακτήρες* του Θεόφραστου (Τριανταφυλλίδη, 2014:12-13) απασχόλησε τους φιλοσόφους έως τον 20^ο αι. κυρίως ως αντικείμενο κριτικής αφού η σύνδεσή του με το γέλιο – ως φυσικό επακόλουθό του – το καθιστούσε «μη σοβαρή ενέργεια» και ως εκ τούτου ανάξιο μελέτης (Morreall, 2016).

Η άκλιτη λέξη χιούμορ είναι δάνειο από την αγγλική γλώσσα και ορίζεται από τα ελληνικά λεξικά ως:

«πνευματώδης αστείσιμος, εύθυμη διάθεση που εκδηλώνεται με άκακη ειρωνεία και προκαλεί στους άλλους διασκέδαση ή ευχάριστη διάθεση» (Ε.Λ., 1991:849)

«ικανότητα πρόκλησης γέλιου στους άλλους, μέσα από τον ευρηματικό συνδυασμό ετερόκλιτων στοιχείων ή/και τη χρήση λεπτής ειρωνείας» (Χ.Λ.Ν.Γ., τ. 7, 2016:280)

«ικανότητα να αντιμετωπίζει κανείς την πραγματικότητα με εύθυμη διάθεση, παρουσιάζοντας τις διαφορές καταστάσεις με φαινομενική σοβαρότητα και αδιαφορία, κάτω από την οποία κρύβεται η σάτιρα και η άκακη ειρωνεία» (Λ.κ.ν, 1998)

Το Ε.Λ.Ν.Ε.Γ. (2009:1599-1560) αναφέρεται εκτενώς στην ετυμολογία της λέξης:

«<αγγλ. humour < παλ. γαλλ. humeur < λατ. humor, -ōris 'υγρό – υγρότητα', που παραδίδεται με ορθότ. γρ. umor (το αρχικό h- οφείλεται σε παρασύνδεση προς το ουσ. humus 'γη, έδαφος' και, κατά μία άποψη, είναι ομόρριζο με τη λεξιλογική οικογένεια του αρχ. υγρός. Η δημοφιλής σύνδ. με το αρχ. χυμός δεν έχει επιστημονική βάση»

ενώ στη σημασιολογική της ανάλυση φαίνεται να συμφωνεί με το *Λεξικό του Webster* (Τριανταφυλλίδη 2014:16· Webster's 1913· Meriam-Webster, χ.η.) όπου η αρχική σημασία ήταν *«καθένα από τα τέσσερα υγρά του σώματος (φλέγμα, χολή, μέλαινα χολή, αίμα) που πιστευόταν ότι καθόριζαν την συμπεριφορά»* μεταγενέστερα *«τάση, διάθεση – χαρακτήρας, ιδιοσυγκρασία που εθεωρείτο αποτέλεσμα συγκερασμού των παραπάνω υγρών ή χυμών»* και σήμερα να σημαίνει *«ευχάριστη διάθεση, πρόσχαρη και εύθυμη στάση προς τα πράγματα – αστείσιμος»*

Όπως φαίνεται από τους παραπάνω ορισμούς το χιούμορ, ως προς την ερμηνεία του, διαθέτει τόσο πολυπλοκότητα όσο και πολυσημία αφού συνδέεται με το πνεύμα, τον αστεϊσμό, την ειρωνεία, τη σάτιρα και εκλαμβάνεται ως ικανότητα, διάθεση, χαρακτήρας, στάση προς τα πράγματα.

1.2. Θεωρητική προσέγγιση

Η ευρύτητα των ερμηνειών που αποδίδονται στο χιούμορ καθιστούν δύσκολη την προσπάθεια ορισμού του. Ο Αριστοτέλης (Ρητορική 1412a-1412b)³ υποστηρίζει πως το παράδοξο, το αναπάντεχο ευθύνεται για τη γένεση του αστείου, ενώ ο Fry (1987) θεωρεί και τα δύο (humor and paradox) πηγή γοητείας, απόλαυσης και απογοήτευσης. Ο Palmer (1994:3) εννοεί ως χιούμορ «όλα όσα είναι πραγματικά ή δυνητικά αστεία καθώς και τις διαδικασίες με τις οποίες συμβαίνει αυτή η ‘αστειότητα’»⁴, και ο Ruch (2001) «τη βιωμένη ασυμφωνία μεταξύ αντικειμένων, μεταξύ των στοιχείων ενός αντικειμένου ή ανάμεσα σε ένα γεγονός και μία προσδοκία»⁵. Ο ίδιος υποστηρίζει πως το πολυδιάστατο του χιούμορ το εμποδίζει να γίνει κατανοητό μέσω μιας μοναδικής θεωρίας ή να αντιστοιχεί σε συγκεκριμένα παραδείγματα που μπορούν να λειτουργήσουν ως εργαλεία μέτρησης και καταλήγει σε δύο ορισμούς (σε μετάφραση δική μας). Το χιούμορ: (α) υποδηλώνει μια εύθυμη στάση απέναντι στη ζωή και τις ατέλειές της, την κατανόηση των ασυμφωνιών⁶ της ύπαρξης και (β) είναι όρος ‘ομπρέλα’ (umbrella-term) για όλα τα φαινόμενα αυτού του πεδίου λαμβάνοντας μια ευρύτερη και πιο ουδέτερη έννοια που δεν περιορίζεται αυστηρά στην πρόκληση γέλιου. Ο Morreall (2012) ομαδοποιεί τις επικρατέστερες

³ «[...] γίνεταί δέ ὅταν παράδοξον ἦ καὶ μὴ [...] πρὸς τὴν ἔμπροσθεν δόξαν, ἀλλ’ ὡσπερ ἐν τοῖς γελοίοις τὰ παραπεποιημένα (ὁπερ δύναται καὶ τὰ παρά γράμμα σκώματα· ἔξαπατᾷ γαρ) [...]» («αυτό γίνεται όταν η έκφραση περιέχει κάτι το αναπάντεχο για τον ακροατή και [...] κάτι που δεν συμφωνεί με την ως εκείνη τη στιγμή γνώμη του ακροατή· μάλλον μοιάζει με τις συνηθισμένες στα αστεία παραποιήσεις (με τον ίδιο τρόπο επενεργούν και τα λογοπαίγνια που γίνονται με την αλλαγή στα γράμματα μιας λέξης, κάτι που ξαφνιάζει και ξεγελάει τον ακροατή [...])») η μετάφραση του Δ. Λυπουρλή στο Αριστοτέλης, Ρητορική (1412a-1412b), *Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα*.

⁴ Η μετάφραση δική μας στο Palmer (1994:3).

⁵ Η μετάφραση δική μας στο Ruch (2001)

⁶ Τον όρο «ασυμφωνία» χρησιμοποιούμε στη συγκεκριμένη περίπτωση για την απόδοση του αγγλικού όρου «incongruity». Όπως αναφέρει η Τσάκωνα (Τσάκωνα, 2004:37) το ίδιο πράττει και η Κώστιου, ο Λουπασάκης προτείνει το «ασύμβατο» και το «άτοπο» ενώ η Τακούδα και η Τσάκωνα χρησιμοποιούν τον όρο «ασυμβατότητα». Τον όρο «ασυμβατότητα», ωστόσο, θα προτιμήσουμε στη συνέχεια της εργασίας μας (βλ. 1.2.3.).

θεωρίες σε κοινωνιολογικές και ψυχολογικές, σε ψυχαναλυτικές και σε γνωστικές όπως περιγράφονται στη συνέχεια.

1.2.1. Η κοινωνιολογική και ψυχολογική θεωρία της ανωτερότητας (The Superiority Theory)

Η θεωρία αυτή έχει τις βάσεις της στις απόψεις του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη και του Hobbes. Σύμφωνα με αυτήν το χιούμορ πηγάζει από το αίσθημα ανωτερότητας, την «*αιφνίδια αίγλη*» του Hobbes (Τριανταφυλλίδη, 2014), που δημιουργείται από τη σύγκριση του «εγώ/εμείς» με τον διαφορετικό και, υποκειμενικά, κατώτερο «άλλο/άλλοι» και εμπεριέχει στοιχεία επιθετικότητας υπό την έννοια ότι προϋποθέτει έναν στόχο προς τον οποίο κατευθύνεται το χιούμορ (Τσάκωνα, 2004:35).

1.2.2. Η ψυχαναλυτική θεωρία της ψυχικής εκτόνωσης/ανακούφισης (The Relief Theory)

Η θεωρία αυτή βασίζεται στον Φρόντ και στην προσπάθεια εξήγησης της λειτουργίας του χιούμορ ως αντίβαρου στην ψυχολογική πίεση. Με άλλα λόγια, το χιούμορ αποτελεί τον μηχανισμό άμυνας και βοήθειας του ατόμου προκειμένου να ανταποκριθεί σε μη διαχειρίσιμες καταστάσεις.

1.2.3. Η γνωστική θεωρία της ασυμβατότητας (The Incongruity Theory)

Είναι η πλέον αποδεκτή θεωρία για τον ορισμό του χιούμορ και ανάγεται στις θεωρήσεις του Descartes, του Kant και του Schopenhauer. Για τον Schopenhauer πηγή του αστείου είναι η απρόσμενη αντίληψη ενός αντικειμένου κατά μία έννοια η οποία είναι εντελώς ξένη προς αυτό. Επομένως, παρατηρείται μία αναντιστοιχία ανάμεσα στο πώς είναι τα πράγματα και στο πώς θα περιμέναμε να είναι. Μάλιστα, όσο μεγεθύνεται η ασυμβατότητα τόσο εντονότερο γίνεται το γέλιο (Τριανταφυλλίδη, 2014:41). Απαραίτητη προϋπόθεση για την εμφάνιση του χιούμορ/γέλιου είναι το παράδοξο, η ανατροπή ή η έκπληξη.

1.3. Γλωσσολογικές θεωρίες για το χιούμορ

Η επιστήμη της γλωσσολογίας ανέπτυξε θεωρίες που προσεγγίζουν το φαινόμενο του χιούμορ και στηρίζονται κυρίως στη θεωρία της ασυμβατότητας. Ο πρώτος που ασχολήθηκε με τη μελέτη των χιουμοριστικών κειμένων σε επίπεδο πραγματολογίας – σημασιολογίας ήταν ο Raskin (Τσάκωνα, 2004) ο οποίος μελέτησε μικρά αφηγηματικά κείμενα, τα επονομαζόμενα ανέκδοτα (jokes). Σύμφωνα με την προσέγγισή του, τα μικρά αυτά κείμενα θεωρούνται χιουμοριστικά εφόσον είναι συμβατά με δύο διαφορετικά γνωστικά σχήματα (scripts) και τα οποία έρχονται σε γνωστική αντίθεση (script opposition) στο τέλος του κειμένου με την ατάκα (punch line). Κατ' αυτόν τον τρόπο, το πραγματικό και το μη πραγματικό ή το πιθανό και το απίθανο συνιστούν την ασυμβατότητα, επομένως, το χιούμορ. Σαφέστατα ο Raskin θεμελίωσε την γλωσσολογική προσέγγιση του χιούμορ, ωστόσο επικεντρώθηκε στα μικρής έκτασης κείμενα δημιουργώντας κενά στην ανάλυση κειμένων και κειμενικών ειδών μεγαλύτερης έκτασης. Αυτοί οι περιορισμοί της προσέγγισης του Raskin οδήγησαν στην εισαγωγή της *Γενικής Θεωρίας για το Γλωσσικό Χιούμορ* (ΓΘΓΧ) από τον Attardo (1994).

1.3.1. Γενική Θεωρία για το Γλωσσικό Χιούμορ

Στη ΓΘΓΧ ο Attardo, επεκτείνοντας την αρχική προσέγγιση του Raskin, κατηγοριοποιεί τα χιουμοριστικά κείμενα (α) σε αυτά που φέρουν μία μόνο ασυμβατότητα, στο τέλος του κειμένου, την ατάκα (punch line) και (β) σε αυτά που φέρουν περισσότερες από μία γνωστικές αντιθέσεις, με τη μορφή χιουμοριστικών φράσεων (jab lines), που εντοπίζονται σε διάφορα σημεία του κειμένου και όχι απαραίτητα στο τέλος του (Τσάκωνα, 2004). Η εισαγωγή του όρου «χιουμοριστική φράση» επεκτείνει το πεδίο ανάλυσης σε κείμενα μεγαλύτερης έκτασης ή ακόμη και στον προφορικό λόγο (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2003) συνεπώς, η ΓΘΓΧ διευρύνει γενικότερα το πεδίο της γλωσσολογικής έρευνας. Επιπλέον, η ΓΘΓΧ ορίζει έξι παραμέτρους, (α) τη γνωστική αντίθεση, (β) τον λογικό μηχανισμό, (γ) την κατάσταση, (δ) τον στόχο, (ε) την κειμενική στρατηγική, (στ) τη γλώσσα ως βάση ανάλυσης για τις ατάκες και τις χιουμοριστικές φράσεις. Θεωρούμε πως οι δύο

τελευταίες παράμετροι, δηλαδή η κειμενική στρατηγική, που σχετίζεται με την οργάνωση του χιουμοριστικού κειμένου και στην οποία ο Attardo εντάσσει και τα σχήματα λόγου (Τσάκωνα 2004:60) , και, ιδιαιτέρως, η παράμετρος της γλώσσας, που σχετίζεται με τη διατύπωση του χιουμοριστικού κειμένου, και διακρίνει το χιούμορ σε δύο κατηγορίες: το αναφορικό και το λεκτικό, αποτελούν τους βασικούς άξονες της εργασίας μας.

1.3.2. Αναφορικό και λεκτικό χιούμορ

Ο Κικέρων διακρίνει ως πηγές του χιούμορ τα «γεγονότα» και τις «λέξεις» (Τριανταφυλλίδη, 2014:25). Η παράμετρος της γλώσσας, όπως ορίζεται στη ΓΘΓΧ, διακρίνει το χιούμορ σε αναφορικό και λεκτικό. Σύμφωνα με τη διάκριση αυτή, αν και τα δύο είδη απαιτούν την ύπαρξη μιας ασυμβατότητας, εντούτοις το αναφορικό χιούμορ είναι περισσότερο συμβατό με την αναμενόμενη χρήση της γλώσσας σε σημασιολογικό επίπεδο ενώ το λεκτικό χιούμορ παρουσιάζει μεγαλύτερη απόκλιση ως προς τη μορφή της γλώσσας και τις γλωσσικές επιλογές σε φωνολογικό, μορφολογικό, λεξιλογικό και συντακτικό επίπεδο (Καμηλάκη, 2012). Εξ' αυτών συνάγεται πως η δημιουργία του γλωσσικού χιούμορ στηρίζεται σε ένα πλήθος στρατηγικών. Σε αυτές εντάσσονται τα λογοπαίγνια, οι νεολογισμοί, τα σχήματα λόγου, οι παροιμίες, η ομοηχία και η αμφισημία των λέξεων, η μίμηση, ο μπερδεμένος λόγος κ. α.

2. ΣΕΝΑΡΙΟ

Η λέξη *σενάριο* είναι αντιδάνειο (Μπαμπινιώτης, 2009:1257) από την ιταλική λέξη *scenariò* η οποία προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη *σκηνή*. Ο όρος προέρχεται από το θέατρο και πιο συγκεκριμένα από την *Commedia dell' Arte* (Κομέντια Ντελ Άρτε) το λαϊκό είδος θεάτρου της Αναγέννησης, το οποίο βασιζόταν στον αυτοσχεδιασμό αφού δε χρησιμοποιούσε γραπτό κείμενο αλλά μόνο το *σκηνάριο*, δηλαδή ένα βασικό σχέδιο με σκηνοθετικές υποδείξεις (Γραμματάς, 1998:158· Μποντίνας, 1988:23). Στο ΧΑΝΓ (2016, τ. 6:45) ο όρος *σενάριο* ορίζεται ως *γραπτό κείμενο που περιέχει την πλοκή και τους διαλόγους ταινίας ή τηλεοπτικής σειράς, καθώς και σκηνοθετικές οδηγίες*. Στην παρούσα εργασία μας ενδιαφέρει μόνο το γραπτό κείμενο που αναφέρεται στην πλοκή και τους διαλόγους του (κινηματογραφικού) έργου.

Για τον Field (1986:12) το σενάριο *μοιάζει με τον ορισμό που δίνει στο ουσιαστικό η γραμματική: το σενάριο, δηλαδή, έχει να κάνει με ένα ή πολλά πρόσωπα που δρουν σε ορισμένο χώρο*. Για τον Pasolini (Κολοβός, 1993:22-23) το κείμενο του σεναρίου αποτελείται από λέξεις – σημεία που είναι ταυτόχρονα *προφορικά (φωνήματα), γραπτά (γραφήματα) και οπτικά (σινήματα)* και κινείται σε μία νοητή ευθεία ανάμεσα σε δύο συστήματα σημείων με διαφορετική υφολογική δομή: τη γραπτή και την κινηματογραφική γλώσσα. Η συγγραφή ενός σεναρίου – αναφερόμαστε στο κινηματογραφικό σενάριο – είτε πρόκειται για μεταφορά λογοτεχνικού ή θεατρικού έργου είτε για πρωτότυπη κατασκευή, δημιουργείται από τον *σεναριογράφο* και απευθύνεται στους *συντελεστές* του έργου. Είναι ένα κείμενο ολοκληρωμένο που αφηγείται μία ιστορία με αρχή, μέση και τέλος, περιλαμβάνει μόνο ό, τι μπορεί να γίνει αντιληπτό ως εικόνα και ήχος, διαθέτει *πλοκή* που στηρίζεται σε διακριτές αφηγηματικές ενότητες – τις *σκηνές* (Κυριακουλάκος, Καλαμπάκας, (2015:16)· Σκοπετέας (2015:10-12) και βασίζεται στον *διάλογο*. Ο κινηματογραφικός διάλογος είναι διαφορετικός από τον θεατρικό και τον μυθιστορηματικό διάλογο αλλά και τον διάλογο της καθημερινής ζωής διότι δεν

αποτελεί το κυριότερο στοιχείο έκφρασης. Ο Ρώτας (1986), κάνοντας τη διάκριση ανάμεσα στη *γλώσσα της ζωής* και στη *γλώσσα της τέχνης* τις παρομοιάζει με το χαβάνι και την καμπάνα αντίστοιχα, την πρώτη για να «*κάνουμε τη δουλειά μας*» και τη δεύτερη για να «*κάνουμε τέχνη*» και προσδιορίζει τις διαφορές τους σε αλλαγές στο σχήμα των φράσεων, στη σύνδεση των λέξεων μεταξύ τους, στο «*διάλεγμα*» αυτών των λέξεων. Συνεπώς, κυρίως στον κινηματογράφο, ιδιαίτερο ρόλο παίζει η *επιλογή των λέξεων*, αφού πρέπει να υπογραμμίζουν την εικόνα και όχι να την ακολουθούν (Μποντίνας, 1988:31). Γίνεται, επομένως, εύκολα κατανοητό ότι το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του σεναρίου είναι ο προφορικός λόγος.

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, μπορούμε να συμπεράνουμε πως το σενάριο είναι ένα κείμενο που αναδεικνύει τον προφορικό λόγο. Έτσι, ως γραπτό κείμενο μπορεί να θεωρηθεί χιουμοριστικό, σύμφωνα με τη ΓΘΓΧ, εφόσον περιλαμβάνει μία ή περισσότερες γνωστικές αντιθέσεις σε όλο το εύρος του. Από την άλλη διαθέτοντας χαρακτηριστικά προφορικού λόγου φέρει και τις βασικές ιδιότητες της προφορικότητας όπως αυτές ορίζονται από τον Ong (1982: xv-xvi) δηλαδή τον *δυναμισμό* της προφορικής γλωσσικής εκφοράς (την κινητικότητά της, τη συνεχή μεταβολή της, τη συμμετοχικότητά της, τη συνάρτησή της με τις εκάστοτε περιστάσεις, τη βιωματική της διάσταση), τη *διαδραστική* διάστασή της (τη σχέση του ομιλητή με το ακροατήριο) και τον *συρραπτικό* της χαρακτήρα (τον πλεονασμό, την επαναληπτικότητα, τη λογοτυπική δομή κ.λ.π).

3. ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

3.1. Ορισμός – Είδη

Τα σχήματα λόγου τόσο για τον Τζάρτζανο (1989:260) όσο και για τον Χατζησαββίδη (2016:181) αποτελούν *γλωσσικές ιδιορρυθμίες*. Για τον μεν Τζάρτζανο εντοπίζονται είτε στη συντακτική διάρθρωση, είτε στη θέση των λέξεων στο λόγο, είτε στον αριθμό των λεκτικών στοιχείων που ορίζουν μία έννοια, είτε στη σημασία με την οποία χρησιμοποιείται μια λέξη ή φράση. Για τον Χατζησαββίδη προκύπτουν από τη διαφορετική χρήση σημασιών και συντακτικών σχημάτων. Τέλος, ο

Τζάρτζανος επισημαίνει πως τα σχήματα λόγου είτε παράγονται αβίαστα είτε σκόπιμα για λόγους καλλιπέπειας ή ψυχολογικούς και γι' αυτό το λόγο, στη δεύτερη περίπτωση, τα ονομάζει *ρητορικά* ενώ ο Χατζησαββίδης συνδέει τη χρήση τους με τη δημιουργία ιδιαίτερου ύφους στο λόγο και πιο συγκεκριμένα στον λογοτεχνικό.

Ως προς την κατηγοριοποίηση των σχημάτων λόγου ο Τζάρτζανος (1989:262-313) τα διακρίνει⁷:

ως προς τη γραμματική συμφωνία των λέξεων (**γραμματικά σχήματα**) σε

σχήμα κατά το νοούμενον

σχήμα συμφύσεως

σχήμα ανακολουθίας

σχήμα καθ' όλον και μέρος

σχήμα έλξεως

σχήμα υπαλλαγής

σχήμα προλήψεως

ως προς την ιδιαίτερη τοποθέτηση των λέξεων στο λόγο σε

υπερβατόν

πρωθύστερον

χιαστόν

κύκλος

παρονομασία ή παρήχησις ή ετυμολογικό σχήμα

ομοιοτέλευτο

ως προς την πληρότητα του λόγου

έλλειψις

⁷ Ακολουθούμε την κατάταξη και τη γλώσσα του συγγραφέα όπως αυτή καταγράφεται στο «*Νεοελληνική σύνταξις*», 1989, μέρος Γ', σσ. 262-313

βραχυλογία	σχήμα από κοινού
	σχήμα εξ αναλόγου
	σχήμα εξ αντιθέτου
	σχήμα ζεύγμα
πλεονασμός	σχήμα εκ παραλλήλου / κατ' άρσιν και θέσιν
	περίφρασις
	σχήμα «έν διά δυοϊν»
	αναδίπλωσις (παλλιλογία)
	διπλότης (ταυτολογία)
	επαναστροφή
	επαναφορά
	αντιστροφή (επιστροφή ή επιφορά)
	συμπλοκή
	υποφοράς και ανθυποφοράς
	προδιόρθωσις
	επιδιόρθωσις
	αναφώνησης

ως προς τη σημασιολογική χρήση λέξεων ή φράσεων (**λεκτικοί τρόποι**)

- συνεκδοχή
- μετωνυμία (υπαλλαγή)
- αντονομασία
- αντίφρασις
- λιτότης

ειρωνεία

ευφημισμός

υπερβολή

αλληγορία

Σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη (2016:181-182) τα κυριότερα σχήματα λόγου (με τη μεγαλύτερη συχνότητα) είναι:

η αναδίπλωση

η ειρωνεία

η έλλειψη

η λιτότητα

η μεταφορά

η μετωνυμία

η παρομοίωση

ο πλεονασμός

η προσωποποίηση

η συνεκδοχή

το υπερβατό

η υπερβολή

Ο Νάκας (2014:13) υποστηρίζει πως το σχήμα λόγου είναι ένα «γλωσσικό φαινόμενο ή διαδικασία / στρατηγική» που βρίσκει πολλές εφαρμογές και πραγματώσεις στη γλώσσα και όχι μόνο στον αποκαλούμενο ρητορικό λόγο. Με βάση αυτή την έννοια ερευνούμε στην παρούσα μελέτη το ανακλαστικό σχήμα λόγου και τα σχήματα ομοηχίας στα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου.

- Στο τραπέζι κύριοι! Στο ψητό!

- Σταθείτε πεινάλες! Δεν τελειώσαμε. Εδώ είναι το ψητό! Να ξεκαθαρίσουμε την κατάσταση...

«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»

3.2. Ανακλαστικό σχήμα λόγου

Το ανακλαστικό σχήμα στηρίζεται στην πολυσημία των λέξεων. Συμμετέχει με άλλα σχήματα στην ομάδα σχημάτων (μορφο)λεξικής και φραστικής επανάληψης και πραγματώνεται όταν η ίδια αυτόνομη λεξική μονάδα επαναλαμβάνεται σε μίαν ενότητα λόγου (φράση, πρόταση, περίοδο, στιχομυθία, κτλ) αλλά με διαφορετική σημασία ή και χρήση σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο Νάκας (2004:673). Η διαφορετική σημασία και χρήση σημαίνει ότι η λεξική μονάδα συμμετέχει με δύο σημασίες που μπορεί να είναι και οι δύο κυριολεκτικές ή η πρώτη σημασία κυριολεκτική και η δεύτερη μεταφορική. Αυτή η σημασιολογική διαφοροποίηση ανάμεσα στις δύο εμφανίσεις της ίδιας λέξης αποτελεί το πρώτο καθοριστικό γνώρισμα του σχήματος, άσχετα αν η επανάληψη γίνεται από τον ίδιο τον ομιλητή (αυτοεπανάληψη) ή από δεύτερο ομιλητή (ετεροεπανάληψη). Ένα δεύτερο γνώρισμά του είναι η διατήρηση της ίδιας λεξικής μονάδας ακόμα και στην περίπτωση που συμμετέχουν περισσότερα από ένα μορφήματα. Τέλος, είναι απαραίτητη η φωνούμενη / ρητή πραγμάτωση της επανάληψης ('in praesentia' πραγμάτωση) που σημαίνει πως η λεξική μονάδα εμφανίζεται με τις πλήρεις σημασίες της συνήθως σε χωριστά συντάγματα και, ακόμη και αν παραλείπεται, εννοείται ακριβώς με την ίδια σημασία από τα συμφραζόμενα.

Το ανακλαστικό σχήμα διακρίνεται σε ανακλαστικό σχήμα I, στο οποίο ανήκουν τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τα ρήματα και τα επιρρήματα και σε ανακλαστικό σχήμα II, στο οποίο συμμετέχει τουλάχιστον ένα κύριο όνομα. Στην πρώτη διάκριση τα ουσιαστικά κατηγοριοποιούνται ως προς τον αριθμό και την πτώση και μπορεί να εμφανίζονται (α) στον ίδιο αριθμό και πτώση, (β) στον ίδιο αριθμό και διαφορετική πτώση, (γ) διαφορετικό αριθμό και ίδια πτώση και (δ) διαφορετικό αριθμό και πτώση. Τα ρήματα εμφανίζονται με τη μεγαλύτερη εφαρμογή

στο ανακλαστικό σχήμα. Η αρχική ομαδοποίηση γίνεται ως προς την ομοειδή και ετεροειδή σύνταξή τους. Στην πρώτη κατηγορία διακρίνουμε τα ρήματα με μονοσθενή, δισθενή ή τρισθενή σύνταξη, ενώ στη δεύτερη κατηγορία διακρίνουμε τους σχηματισμούς: (α) ρήμα μονοσθενές προς ρήμα δισθενές, (β) ρήμα δισθενές προς ρήμα δισθενές και (γ) ρήμα δισθενές προς ρήμα τρισθενές. Μία άλλη κατηγοριοποίηση γίνεται μεταξύ ενεργητικού και μεσοπαθητικού ρήματος. Τέλος, όλες οι λεξικές μονάδες – ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα, ρήματα – υπάρχει περίπτωση στη δεύτερη εμφάνισή τους να αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης λεξικής μονάδας δηλαδή ρηματικής περίφρασης ή στερεότυπης έκφρασης⁸. Συχνή εμφάνιση επίσης έχουν και οι λεγόμενοι *συνδυασμοί*, όπως είναι το *επάλληλο* ανακλαστικό, το *διπλό* ανακλαστικό, οι *συνδυασμοί ανακλαστικού / ετυμολογικού* και *ανακλαστικού / συνωνυμικού* σχήματος.

*-Μμ, εσύ κοροϊδεύεις αλλά δεν ξέρεις τι
τραβάω εγώ κάθε φορά που με
πιάνουνε... έτσι, από αστυνομική πλάνη,
δηλαδή...*

-Πλάνη ή πριόνι;

«Η κόμησα της φάμπρικας»

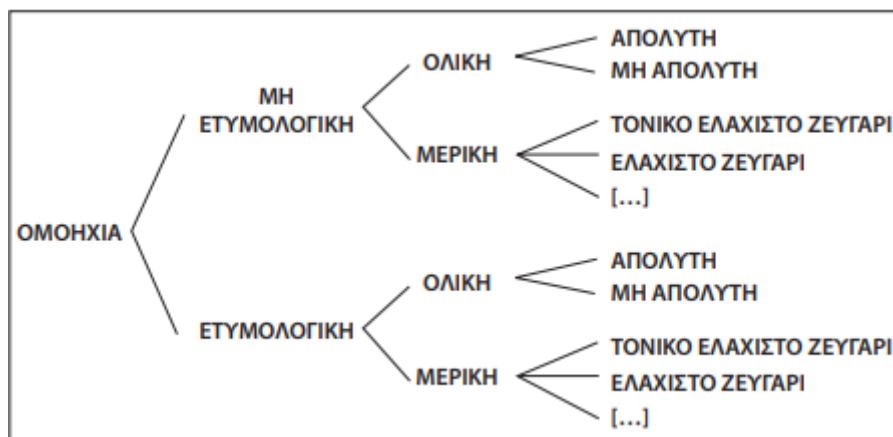
3.3. Σχήματα ομοηχίας

Η ομοηχία – όπως και το ανακλαστικό σχήμα – ανήκει στα επαναληπτικά σχήματα. Αποτελεί γνώρισμα των φυσικών γλωσσών και εντοπίζεται στο σύστημα και στις πραγματώσεις της γλώσσας (Νάκας, 2010:436). Η οριοθέτησή της δεν είναι εύκολη λόγω των διαφορετικών αποδόσεων της έννοιας και της σύγχυσης αναφορικά με τους όρους «ομότυπα», «ομώνυμα», «ομόγραφα», «συνώνυμα» και «ταυτόσημα», (Μπαμπινιώτης, 1985:30-33· Τριανταφυλλίδης, 1993· Τομπαΐδης, 1998:151), που έχουν απασχολήσει τους θεωρητικούς της γλωσσολογίας. Στη μελέτη μας υιοθετούμε

⁸ Ακολουθούμε την κατηγοριοποίηση του Νάκα, όπως αυτή εμφανίζεται στο «*Σχήματα (μορφο)λεξικής και φραστικής επανάληψης*» (2014:19-66)

τον όρο «ομοηχία» υπό την έννοια της ομοιότητας του ήχου των λέξεων, στη λεπτομερέστατη εξέτασή της, όπως αυτή παρατίθεται στους Νάκα, Μαγουλά, Καποθανάση (2010) και αποτυπώνεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1: Ομοηχία

Πηγή: Νάκας, Θ., Μαγουλά, Ευ. & Καποθανάση, Αφρ., 2010, «Η ομοηχία στη Νέα Ελληνική: ορολογία και τυπολογία», *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 30 (2-3/5/2009), σ. 436-449

Πιο συγκεκριμένα, ακολουθούμε την αρχική διάκριση της ομοηχίας σε *ετυμολογική* (οφείλεται στην κοινή ετυμολογική προέλευση των συγκρινόμενων μονάδων) και σε *μη ετυμολογική* (η ετυμολογική συγγένεια απουσιάζει συνεπάγεται, επομένως, διαφορά σημασίας – ετεροσημία). Τα δύο είδη ομοηχίας διακρίνονται σε «ολική» (χαρακτηρίζεται από τη φωνητική ταύτιση, δηλαδή ίδια φωνήματα, με ίδια σειρά, πραγμάτωση και θέση λεξικού τόνου) και «μερική» (παρατηρείται φωνητική ομοιότητα όχι όμως ταύτιση).

Στην ολική ομοηχία εντοπίζονται δύο υποπεριπτώσεις, η «*απόλυτη*» και η «*μη απόλυτη*». Η πρώτη αναφέρεται μόνο σε λέξεις και ορίζεται συγχρόνως από φωνητική ταύτιση, μορφοσυντακτική ταύτιση (ίδιο μέρος λόγου), ομογραφία και ομοτυπία (σύμπτωση σε γένος, αριθμό και πτώση).

Η μερική ομοηχία περιλαμβάνει τα «*τονικά ελάχιστα ζευγάρια*» και τα «*ελάχιστα ζευγάρια*». Η κατηγορία των τονικών ελάχιστων ζευγαριών χαρακτηρίζεται από την παρουσία ίδιων φθόγγων με την ίδια σειρά και μόνη διαφοροποίηση είτε την παρουσία ή απουσία τόνου είτε τη διαφορετική θέση του τόνου. Η κατηγορία των ελάχιστων ζευγαριών περιλαμβάνει λέξεις ή μονάδες μεγαλύτερες από τη λέξη με

διαφορετική σημασία, που έχουν τα ίδια φωνήματα με την ίδια σειρά και τον λεξικό τόνο στην ίδια θέση και διαφοροποιούνται μόνο σε ένα φώνημα. Η πραγμάτωσή τους στη γλώσσα παρουσιάζεται με δύο μορφές: (α) με την εναλλαγή δύο φθόγγων στο ίδιο φωνητικό περιβάλλον και (β) με την απουσία/παρουσία ενός φθόγγου που καθορίζει το ζευγάρι (Νάκας, et al, 2010).

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα σύμφωνα με τις ανωτέρω κατηγοριοποιήσεις.

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Για τις ανάγκες της μελέτης μας έγινε καταγραφή του ανακλαστικού σχήματος και σχημάτων ομοηχίας σε εκατό (100) σενάρια ελληνικών κινηματογραφικών ταινιών (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) που καλύπτουν τη χρονική περίοδο από το 1953 έως το 1981. Σε ορισμένα από αυτά, όπως προαναφέρθηκε, είχαμε τη δυνατότητα εκτός από την ταινία να διαθέτουμε και το κείμενο – σενάριο των ταινιών. Η επεξεργασία των σχημάτων που ανιχνεύτηκαν παρουσιάζεται σε μορφή συγκεντρωτικών πινάκων για κάθε κατηγορία. Στους πίνακες αυτούς καταγράφεται το απόσπασμα στο οποίο ανιχνεύτηκε το σχήμα λόγου και σε πλήρη αντιστοιχία, σε ξεχωριστή στήλη παρατίθεται η ανάλυση του σχήματος. Στη συνέχεια, μετρήθηκε ο αριθμός εμφάνισης κάθε σχήματος ξεχωριστά. Έγινε σύγκριση μεταξύ του αριθμού εμφάνισης του καθενός που οδήγησε στα συμπεράσματά μας σχετικά με τη συμμετοχή του ανακλαστικού σχήματος και της ομοηχίας στη δημιουργία χιούμορ. Ακολουθεί η ταξινόμηση και περιγραφή των ευρημάτων.

4.1. ΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟ I

4.1.1. Ουσιαστικά

Πίνακας 2: Ουσιαστικά, ίδιος αριθμός – ίδια πτώση

Αρσενικά

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Οι κόρες της οικογένειας συζητούν για τους γονείς τους ενώ τη συζήτηση ακούει η οικιακή βοηθός [Στυλιανοπούλου] που ασχολείται με την καθαριότητα.)</p> <p>- [...] Ο μπαμπάς απλώς είναι...</p> <p>-Κόπανος!</p> <p>-Ασημίνα! Τι είναι αυτά που λες;</p> <p>-Κόπανος, λέω, χρειάζεται στο χαλί.</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘άνθρωπος κουτός και ανόητος’ και ως ‘κομμάτι χοντρού ξύλου με το οποίο χτυπούσαν τα ρούχα για καλύτερο καθαρισμό’.</p>
<p>(Ο Πολυκράτης [Βογιατζής] βάζει για πρώτη φορά τις φωνές στην Τούλα [Γιουλάκη].)</p> <p>-Μαμά, τον ακούς; Κύριε Τζόνι, είσαι μάρτυρας.</p> <p>-Όχι. Μάρτυρας είμ’ εγώ. Οσιομάρτυρας.</p> <p style="text-align: right;">«Μια Ιταλίδα απ’ την Κυψέλη»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αυτός που είδε ή άκουσε ένα γεγονός και μπορεί να δώσει πληροφορίες’ και ως ‘αυτός που έχει υποστεί μαρτύρια’.</p>
<p>(Ο ενομοτάρχης [Δαμασιώτης] ζητά τα στοιχεία της Μανταλένας [Βουγιουκλάκη] κι αυτή αντιδρά διότι εκείνος τα γνωρίζει.)</p> <p>-Τα ξέρω αλλά τα ζητάει ο τύπος.</p> <p>[...]</p> <p>- [...] θα με βάλεις στην εφημερίδα να με ρεζιλέψεις;</p> <p>-Ε, όχι αυτός ο τύπος, ερέ, ο τύπος ο τυπωμένος... ο άλλος.</p> <p style="text-align: right;">«Μανταλένα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘διαδικασία σύμφωνη με τους κανονισμούς’ και ως ‘το σύνολο των εντύπων κυρίως εφημερίδων και περιοδικών’.</p>
<p>(Ο Χάρης [Τζεβελέκος] εξηγεί στη Ρένα [Βλαχοπούλου] ποιος είναι ο Χούλιο Μπάλμας.)</p> <p>-Τι είναι;</p> <p>-Κυνηγός.</p> <p>-Κυνηγός; Και τι σόι κυνηγός είναι που κοιμάται μέχρι τις έντεκα η ώρα;</p> <p style="text-align: right;">«Η Ρένα είναι οφ-σάιντ»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει στο σχήμα ως ‘επιθετικός παίχτης’ και ως ‘αυτός που ασχολείται με το κυνήγι’.</p>
<p>((Γίνεται συζήτηση για τον γιο του Βροντάκη.)</p> <p>-Και στην Αθήνα τι κάνει;</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ειδικός τεχνίτης’ και ως</p>

<p>-Α, έγινε μεγάλος μάστορας.</p> <p>-Μηχανικός;</p> <p>-Μάστορας στο ζεϊμπέκικο.</p> <p style="text-align: center;">«Η νεράιδα και το παληκάρι»</p>	<p>‘άνθρωπος επιδέξιος σε κάτι»</p>
Θηλοκά	
<p>(Ο Σωκράτης [Σταυρίδης] ευχαριστεί τον «βλάκα» υπάλληλό του που τον έσωσε σε μια «δύσκολη» στιγμή).</p> <p>-Ε, τι να κάνουμε! Έχουμε και τις αδυναμίες μας! Χα χα..</p> <p>-Έχετε αδυναμίες, κύριε διευθυντά; Να πάρετε... να πάρετε βιταμίνες.</p> <p style="text-align: center;">«Ο εξυπνάκιας»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Χαρίλαος [Μιχαλόπουλος] προσκεκλημένος στο σπίτι του υπαλλήλου του μιλά με την υποτιθέμενη σύζυγό του για το φαγητό.)</p> <p>-Πρέπει να ξέρετε ότι ο λαγός είναι η αδυναμία μου, μαντάμ.</p> <p>-Καλέ τι αδυναμία, αυτός είναι παχιός!</p> <p style="text-align: center;">«Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Η πραγμάτωση του σχήματος γίνεται με τις σημασίες της λ. μ. ως ‘αδύνατο σημείο’ και ως ‘έλλειψη σωματικής δύναμης, εξάντληση’.</p> <p>.....</p> <p>Η λ. μ. ως ‘αντικείμενο συμπάθειας, αγάπης’ και ως ‘ισχύτητα’.</p>
<p>(Ο μικροαπατεώνας ανεινός [Ρίζος] συζητά με τη θεία του.)</p> <p>-Μμ, εσύ κοροϊδεύεις αλλά δεν ξέρεις τι τραβάω εγώ κάθε φορά που με πιάνουνε... έτσι, από αστυνομική πλάνη, δηλαδή...</p> <p>-Πλάνη ή πριόνι;</p> <p style="text-align: center;">«Η κόμησσα της φάμπρικας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘σφάλμα, λάθος¹’ και ως ‘εργαλείο λείανσης²’. Παράλληλα, παρατηρείται και περίπτωση ολικής, μη ετυμολογικής, απόλυτης ομοηχίας και ομογραφίας ανάμεσα σε Λ/Λ:</p> <p>πλάνη¹ [pláni]</p> <p>πλάνη² [pláni]</p>
<p>(Ο Κανέλλος [Βέγγος] ζητά από τον εξάδελφό του να τον βοηθήσει να βρει δουλειά.)</p> <p>-Δε μου λες, από γλώσσα πώς είσαι;</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘όργανο της στοματικής κοιλότητας’ και ως ‘σύστημα</p>

<p>-Από γλώσσα; (βγάζει τη γλώσσα του) Άσπρη, ε; Θα είναι που έχω να φάω μέρες. -Όχι, μωρέ [...] Μιλάς καμιά ξένη γλώσσα; «Ο καταφερτζής»</p> <p>.....</p> <p>(Η Ρένα [Βλαχοπούλου] και ο Χρόνης [Εξαρχάκος] ρωτούν τον υπασπιστή του εμίρη αν γνωρίζει κινέζικα. Η απάντηση είναι αρνητική.) -Κρίμα, είναι πολύ ωραία γλώσσα. -Α, καταπληκτική. Βραστή με λαδολέμονο, είναι θαύμα! [ενν. η γλώσσα] «Μια ελληνίδα στο χαρέμι»</p>	<p>επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων’.</p> <p>.....</p> <p>Η λ. μ. ως ‘σύστημα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων’ και ως ‘φαγητό’.</p>
<p>(Γίνεται εισαγωγή με αφήγηση.) Αφηγητής: Αυτός είναι ο Ζήσης. Ο άνθρωπος που κυνηγάει να βρει μια ευκαιρία. Και με την ευκαιρία που τον γνωρίσαμε [...] «Η τύχη μου τρελλάθηκε»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘σύμπτωση ευνοϊκών περιστάσεων για την πραγματοποίηση ενός σκοπού’ και ως ‘αφορμή’</p>
<p>(Ο Κώστας [Βουτσάς] συζητά με τον αστυνόμο [Μαυρόπουλος] για το λόγο της σύλληψής του.) -Ωραία, να την υπερασπίσει την τιμή μας αδερφής του αλλά όχι και να... να την καθορίζει. -Τι να καθορίζει; -Την τιμή. [...] «Ο ξυπόλητος πρίγκηψ»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αγνότητα’ και ως ‘ανταλλακτική αξία’.</p>
<p>(Ο Άρης [Βουτσάς] επεμβαίνει στη συζήτηση για την πρόσληψη της Μυρτώς [Λάσκαρη] από τον αδελφό του.) - [...] Απ’ αυτή τη δουλειά τρώμε όλοι εδώ μέσα. -Κύριε, γιατί θέλετε να μου χαλάσετε τη δουλειά; «Ένα κορίτσι για δύο»</p> <p>.....</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘επάγγελμα’ και ως ‘υπόθεση που πρέπει να τακτοποιηθεί’.</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] και ο Σπύρος [Παπαγιαννόπουλος] συζητούν το ενδεχόμενο να φύγει η Ρίτα από το γραφείο.)</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘εργασία’ και ως ‘προσωπική υπόθεση’.</p>

<p>-Γιατί να φύγει; Άλλο η δουλειά άλλο η ζωή. -Ξέρω ᾿γω; Δική σου δουλειά. «Κάτι κουρασμένα παληκάρια» (Ο Γιώργος [Ληναίος] μαθαίνει από την πεθερά του ότι το αφεντικό του πρόσφερε δουλειά στη σύζυγό του.) -Τι δουλειά έχει ο Βαλάσκος; -Ο Βαλάσκος έχει τη δουλειά. [...] «Μιας πεντάρας νειάτα»</p>	<p>..... Η λ. μ. δουλειά ως ᾿ο λόγος για τον οποίο αναφέρεται κάποιος᾿ και ως ᾿θέση εργασίας᾿.</p>
<p>(Την παραμονή του γάμου του με τη Μίκα ο Μίκης [Καλλιβωκάς] μαθαίνει από την Τζίνα [Αρώνη] ότι εκείνη είναι στη Βενετία.) -Μα αυτό είναι τρέλα! -Τρέλα δεν είναι; «Μια τρελλή τρελλή οικογένεια»</p>	<p>Η λ. μ. ως ᾿επιτόλαιη ενέργεια, απερισκεψία᾿ και ως ᾿κάτι πολύ χαριτωμένο᾿.</p>
<p>(Ο Θόδωρος [Ηλιόπουλος] και ο υποτιθέμενος Λευτεράκης [Βουτσάς] συζητούν. -Ρε Θοδωρή, καινούρια πλάκα μου ανοίγεις τώρα; -Ξέρεις τι πλάκα σου ανοίγω; Την πλάκα του τάφου σου σού ανοίγω. «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης»</p>	<p>Η λ. μ. πλάκα ως ᾿πείραγμα, αστεϊσμός᾿ και ως ᾿ταφόπετρα᾿.</p>
<p>(Η Μιράντα [Μινιάτη] θέλει να μιλήσει ιδιαίτερος στον Γρηγόρη [Βουτσάς].) -[...] Επειδή δεν μπορούμε να μιλήσουμε εδώ, θα έρθω να σας βρω στην καμπάνα σας. Ποια καμπάνα έχετε; -Του Αγ. Αντρέα. [ενν. την καμπάνα] «Το πρόσωπο της ημέρας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ᾿ο μεμονωμένος οικίσκος ξενοδοχειακού συγκροτήματος᾿ και ως ᾿το όργανο που χρησιμοποιείται για το κάλεσμα των πιστών σας ναούς᾿</p>
Ουδέτερα	
<p>(Κατά τη διαδικασία έξωσης στον στιχουργό Ντολτσέτο [Σταυρίδης].) -Εγώ είμαι απλώς εκτελεστικό όργανο.</p>	<p>Η λ. μ. ως ᾿πρόσωπο επιφορτισμένο με ιδιαίτερη απασχόληση</p>

<p>-Όργανον είσαι, μόνο που παίζεις παράφωνα. «Μπετόβεν και μπουζούκι»</p>	<p>στα πλαίσια του κράτους’ και ως ‘μουσικό όργανο’.</p>
<p>(Στο γαμήλιο τραπέζι) -Στο τραπέζι κύριοι! Στο ψητό! -Σταθείτε πεινάλες! Δεν τελειώσαμε. Εδώ είναι το ψητό! Να ξεκαθαρίσουμε την κατάσταση... «Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ψητό κρέας’ και ως ‘ουσία / επίμαχο σημείο μιας υπόθεσης’</p>
<p>(Ο Σάββας [Φωτ.] παραδίδει τα χρήματα στην κ. Λουκίδου.) «Ορίστε, μαντάμ, το εκατομμύριο. Δεν ξέρω τι βάρος είναι για σας αλλά εμένα μια φορά έφυγε από πάνω μου ένα πολύ μεγάλο βάρος.» «Άλλος... για το εκατομμύριο!»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘φορτίο’ και ως ‘απαλλαγή από μια δυσάρεστη κατάσταση’.</p>
<p>(Ο Σωκράτης [Σταυρίδης] συζητά με τον «βλάκα» υποψήφιο υπάλληλό του [Παπαμιχαήλ]). -Ξέρεις τι δουλειά κάνω εγώ; -Όχι. -Χαρτιά. -Χαρτοπαίκτης; -Χα χα. Όχι μωρέ χαρτιά... Χαρτιά, εμπόριο χαρτιών. [....] «Ο εξυπνάκιας»</p>	<p>Στην περίπτωση αυτή η λ. μ. εννοείται ως ‘τραπουλόχαρτα’ και ως ‘βιομηχανικό προϊόν που παράγεται σε μορφή λεπτού φύλλου’. (μπορεί να συνδυαστεί και με το 1.1.2)</p>
<p>(Η Ρένα [Βλαχοπούλου] και τα ξαδέλφια της παρευρίσκονται στην κηδεία του θείου τους, προσβλέποντας στην κληρονομιά.) -Μάλαμα έχασα, μάλαμα! -Εδώ που τα λέμε, αλί σ’ αυτόν που πέθανε κι όσο για το μάλαμα αυτοί που θα το πάρουν θα παρηγορηθούν. «Μια Ελληνίδα στο χαρέμι»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘άνθρωπος πολύ καλός, με καλό χαρακτήρα’ και ως ‘χρυσός, χρυσάφι’ (μτφ. εδώ η κληρονομιά).</p>
<p>(Ο Βαγγέλλης [Σειληνός] προσπαθεί να αποτρέψει μια συνάντηση μεταξύ της Μπέτυς [Μπονέλου] και του ‘μέντιουμ’ Ρένας.) -Αλλά είναι... είναι... πτώμα είναι.</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘πολύ ταλαιπωρημένο, κουρασμένο πρόσωπο’ και ως ‘σώμα νεκρού</p>

<p>-Πτώμα είναι; «Μια Ελληνίδα στο χαρέμι»</p>	<p>ανθρώπου’.</p>
<p>(Η μητέρα υποψήφιας [Μεταξά] απειλεί με όπλο τον διοργανωτή των καλλιστείων.) «Τι να κάνουμε; Εμείς βγάζουμε αυτά τα όπλα γιατί άλλες... βγάζουνε άλλα όπλα.» «Μια κυρία στα μπουζούκια»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αντικείμενο που χρησιμοποιείται για άμυνα ή επίθεση’ και ως ‘κάθε τι άλλο που χρησιμοποιείται στην επίτευξη στόχων’.</p>
<p>(Η Έλλη Βαλσάμη] ρωτά τον Μπάμπη [Βουτσάς] για την τηλεόραση.) -Πόσα κανάλια έχει; -Πολλά, πάρα πολλά. Μάλιστα εχθές τα μέτραγα και... πάντως έχει πολλά κανάλια, πιο πολλά κι από της Βενετίας. [ενν. τα κανάλια] «Ο γόης»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κύκλωμα μετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών σημάτων από τον πομπό στον δέκτη’ και ως ‘τεχνητή δίοδος σε θάλασσα, κατάλληλη για ναυσιπλοΐα’.</p>
<p>(Ο Κοσμάς [Παπαγιαννόπουλος] διαφωνεί με την Τζένη [Καρέζη] για τις επισκέψεις της στον Κασσανδρή.) -Έχει ενημερωμένη βιβλιοθήκη [...] και με σπάνια σχόλια. -Και τα σχόλια του κόσμου πού τα βάζεις; «Τζένη Τζένη»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ερμηνευτική ή κριτική σημείωση ποιητικού ή πεζού κειμένου’ και ως ‘δυσμενής κριτική εις βάρος κάποιου προσώπου’.</p>
<p>(Ο Αντωνάκης [Κωνσταντίνου] που έχει επιστρέψει νωρίς στο σπίτι και βρίσκει την Μπεμπέκα [Διαμαντίδου] να «λέει» το φλιτζάνι, της το παίρνει και αρχίζει να το διαβάξει...) -Τι στεφάνι, Αντωνάκη μου; Εγώ είμαι παντρεμένη... -Μωρέ άκου που σου λέω στεφάνι. Στεφάνι για την κηδεία σου. «Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘τα κυκλικά αντικείμενα που τοποθετούνται στα κεφάλια των μελλονύμφων’ και ως ‘το μεγάλο στεφάνι που τοποθετείται στον τάφο του νεκρού’.</p>
<p>(Η Ευγενία [Υψηλάντη] μιλά στη θεία Σαπφώ [Καλαμίδου] για τον άντρα που θα ήθελε να παντρευτεί.)</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘η μελέτη’ και ως ‘η απαγγελία ευχής ή</p>

<p>-Εγώ, αν αποφάσιζα ποτέ μου να παντρευτώ, θα ήθελα ο άντρας μου να είναι αφοσιωμένος στα γράμματα, στο διάβασμα...</p> <p>-Εσύ θες διάβασμα!</p> <p style="text-align: right;">«Η ωραία του κουρέα»</p>	<p>εξορκισμού’.</p>
<p>(Η Στέλλα [Φόνσου] διηγείται στην Τζένη πώς την έδιωξαν από το σπίτι.)</p> <p>-Και σε πετάζανε στο δρόμο; Τα γαϊδούρια!</p> <p>-Τώρα τι σου φταίνει τα καημένα τα γαϊδούρια και τα βρίζεις;</p> <p style="text-align: right;">«Ποιος Θανάσης!!»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ζώο’ και ως ‘άνθρωπος αναισθητός’.</p>
<p>(Ο Ζήσης (Γκιωνάκης) συζητά με τη Μαρίνα για τον αδελφό της.)</p> <p>-Θηρίο! Δε λες τίποτα. Το πρώτο ποντίκι της λαχαναγοράς!</p> <p>-Τι ποντίκι; Αρουραίος είναι;</p> <p style="text-align: right;">«Η τύχη μου τρελλάθηκε»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘γυμνασμένος μυς του σώματος, κυρίως του μπράτσου’ και ως ‘μικρό θηλαστικό ζώο’</p>
<p>(Γίνεται ανάγνωση του γράμματος της θείας από την Αμερική.)</p> <p>-«... και τότε με τα ντάλαρς που απέκτησα θα λύσω όλα τα προβλήματά σας.»</p> <p>-Έλα, έλα να μας τα λύσεις [ενν. τα προβλήματα] γιατί είμαστε αδύνατοι στα μαθηματικά.</p> <p style="text-align: right;">«Ο παπατρέχας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘δύσκολη (οικονομική) κατάσταση που επιζητεί διευθέτηση’ και ως ‘ερώτημα με ορισμένα γνωστά στοιχεία με τα οποία ζητείται η εύρεση άλλων με μαθηματικούς τρόπους’.</p>

Πίνακας 3: Ουσιαστικά, ίδιος αριθμός – διαφορετική πτώση

Ονομαστική vs. Αιτιατική	
Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Τάσος [Φέρμας] απαιτεί από τον Κανέλλο [Βέγγος] να αποκαταστήσει την αδελφή του.)</p> <p>-Τα παραμύθια δεν τα τρώω.</p>	<p>Το ανακλαστικό σχήμα προκύπτει από τις σημασίες της λ. μ. ως</p>

<p>-Ε, βεβαίως, τα παραμύθια είναι για να τα διαβάζουμε. «Ο καταφερτζής»</p>	<p>‘ψευτιά’ και ως ‘φανταστική διήγηση’.</p>
<p>(Ο Φαίδων [Μουστάκας], ο οποίος ονειρεύεται να γίνει σκηνοθέτης, πεινάει συνεχώς και ένας συνάδελφός του αναρωτιέται γιατί...) - [...] Ταινία έχεις μέσα σου κι όλο πεινάς; -Μπορεί που ξέρεις; Εγώ, παιδί μου, είμαι μια ταινία ολόκληρος. «Ξύπνα κορόιδο»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τις σημασίες ‘παράσιτο που ζει στα έντερα των θηλαστικών’ και ‘φιλμ’.</p>
<p>(Ο Μπουρτζούκος [Δαμασιώτης] και ο Σοφράς [Αυλωνίτης] μαλώνουν για πολλοστή φορά για το ποιος από τους δύο έχει το καλύτερο ρύζι.) -Αυτός είναι ο εγκέφαλος σας συνομοσίας! -Κι εγώ θα σου σπάσω τον εγκέφαλο. «Χαρούμενο ξεκίνημα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘ιθύνων νους μιας παράνομης δραστηριότητας’ και μτφ. ως ‘κρανίο, κεφάλι’.</p>
<p>(Ο Τάσος [Πρέκας] ζητά τη βοήθεια του Πίπη [Ηλιόπουλος]) -Δεν μπορώ κύριε Πίπη! Όταν είμαι κοντά της ένας κόμπος ανεβαίνει στον λαιμό μου και με πνίγει! [...] -Εγώ; Σάμπως εγώ δεν έχω κόμπο, παιδί μου! Κι εγώ δεν έχω έναν, έχω δύο. Έναν μέσα κι έναν απ’ όξω. (δείχνοντας τον κόμπο σας κορδέλας στο λαιμό του) «Οι κυρίες της αυλής»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘εξόγκωμα που εμποδίζει’ και ως ‘είδος δεσίματος’.</p>
<p>(Ο Ρένος [Ηλιόπουλος] ρωτά έναν υποψήφιο, ο οποίος δε διαθέτει τα προσόντα, γιατί σκέφτηκε να γίνει πλεί μπόι.) -Νομίζω ότι έχω κλίση. -Η μόνη κλίση που έχεις είναι ότι γέρνεις μονόπαντα. «Συμμορία εραστών»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘έφεση, ροπή’ και ως ‘πλάγια διεύθυνση σε σχέση με την κατακόρυφη’.</p>
<p>(Ο Καρτελής [Σταυρίδης] πληρώνει το γκαρσόν για τις πληροφορίες που πήρε.) «Τσάκωσε αυτό και δίνε του μη μας δει κανένα πρόσωπο και δεν έχουμε στην κοινωνία πρόσωπο» «Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘άνθρωπος’ και ως ‘κύρος’.</p>

<p>(Ο Θανάσης απευθύνεται στη χήρα από την Αίγυπτο.) «Γιατί μαντάμ; Τόσα φέσια εκεί κάτω στην Αραπιά τα δικά μου τα φέσια λιμπιστήκατε;» «Ποιος Θανάσης!!»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κάλυμμα του κεφαλιού μουσουλμανικών λαών’ και ως ‘χρέος απλήρωτο’.</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] συζητά με τον Λουμπάκη [Μαλλιαγρός].) -Δεν είναι πια ζωή για μας εκεί κάτω στην Αφρική μ’ αυτούς τους φοβερούς τους μαύρους. [...] -Τι να κάνουν κι αυτοί οι μαύροι! «Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘πρόσωπο που ανήκει στη μαύρη φυλή’ και ως ‘δυστυχής, κακομοίρης’.</p>
<p>(Ο Στρατής [Καλογήρου] παινεύει την αδελφή του.) -Αλλά η αδερφή μου είναι διαμάντι. -Διαμάντι θα μου δώσετε; Δε θα μου δώσετε τη Μπέλα; «Το θύμα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘χαρακτηρισμός ανθρώπου με καλό χαρακτήρα’ και ως ‘πολύτιμος λίθος’.</p>
<p>(Ο Σουτζούκογλου [Φύριος] επισκέπτεται το γραφείο συνδικαλιστών του Ησαΐα [Κωνσταντάρας] και βλέπει τη φωτογραφία μιας υποψήφιας νύφης.) -Τι είναι αυτά που έχει στο μάγουλο; -Ελιές... ελίτσες. Χα! Δύο έχει στο μάγουλο και χίλιες στην Κρήτη. [ενν. ελιές] «Ησαΐα μη χορεύεις»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κηλίδα του δέρματος’ και ως ‘καρποφόρο δέντρο’.</p>
Ονομαστική / Αιτιατική vs. Κλητική	
<p>(Οι κόρες της οικογένειας συζητούν για την κοινωνική τους θέση και τις ακούει η οικιακή βοηθός [Στυλιανοπούλου] που εκείνη τη στιγμή ασχολείται με την καθαριότητα.) -Τρίχες! -Τι «τρίχες» λες εσύ; -Γεμάτο τρίχες, λέω, είναι εδώ. «Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Εννοούνται ως <i>τρίχες</i> οι ‘βλακειές, σαγλαμάρες’ και οι ‘ανθρώπινες’.</p>
<p>(Ο Καρτελής [Σταυρίδης] πληρώνει το γκαρσόν για τις</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘άνθρωπος’ και</p>

<p>πληροφορίες που πήρε.) «Τσάκωσε αυτό και δίνε του μη μας δει κανένα πρόσωπο [...] Κατάλαβες, ‘πρόσωπο’;» «Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>ως ‘λαϊκός τρόπος χαρακτηρισμού ενός ατόμου’.</p>
<p>(Ο Λάκης [Βουτσάς] ρωτά μια νοσοκόμα ψάχνοντας την αδελφή του στο νοσοκομείο.) «Σας παρακαλώ, αδερφή, πού είναι η αδερφή μου;» «Η χαρτοπαίχτρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘νοσοκόμα’ και ως ‘αυτός που γεννήθηκε από τους ίδιους γονείς’.</p>
<p>(Ο Νότης [Φωτόπουλος] απευθύνεται σε μία κοπέλα.) «Τι την θες την κουκλίτσα αφού κουκλίτσα είσαι μόνη σου;» «Η ωραία των Αθηνών»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ομοίωμα ανθρώπινης μορφής, παιδικό παιχνίδι’ και ως ‘χαρακτηρισμός πολύ όμορφης γυναίκας».</p>
<p>(Ο Ζάχος [Αυλωνίτης] προσπαθεί να προσεγγίσει ερωτικά την Τόνια [Μαυροπούλου] σε μία έξοδό τους.) -Έχω αίσθημα, έχω καρδιά. -Δεν αμφιβάλω. Για τα μυαλά αμφιβάλω. -Πανέ! [ενν. μυαλά] Θα ’ρθούνε. -Για τα δικά σας τα μυαλά λέω. «Η ωραία των Αθηνών»</p>	<p>Η λ. μ. μυαλά ως ‘ο εγκέφαλος ως έδρα πνευματικών και ψυχικών λειτουργιών’ και ως ‘φαγητό’.</p>
<p>(Ο Κοσμάς [Χατζηχρήστος] θέλει να ειδοποιήσει τον Δαμιανό [Γκιωνάκης] ότι ήρθαν οι γραμματείς και η μέτοχος του εργοστασίου.) -Δαμιανέ! Σύρμα! -Στο ντουλάπι είναι, στο δεύτερο ραφάκι δεξιά. [ενν. το σύρμα] «Πράκτορες 005 εναντίον Χρυσοπόδαρου»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘προειδοποίηση’ και εννοείται ως ‘μέσο καθαρισμού’.</p>
<p>Ονομαστική / Αιτιατική vs. Γενική</p>	
<p>(Ο Σωκράτης [Σταυρίδης] επιπλήττει τη σύζυγό του [Γαρμπή] για τα χρήματα που σπαταλά.) -Βρε, ασ’ το κουμ καν. Στην πιάτσα... έχεις βγει ποτέ σου να κερδίσεις λεφτά; -Σε παρακαλώ, εγώ δεν είμαι της πιάτσας.</p>	<p>Η λ. μ. εννοείται ως ‘χώρος άσκησης εμπορικών δραστηριοτήτων’ και ως ‘έξυπνο άτομο ή γυναίκα</p>

«Ο εξυπνάκιας»	που εκδίδεται’
(Ο κ. Σπαράγγης επισκέπτεται τον Θεοδόση [Αυλωνίτη] με σκοπό να του δανείσει χρήματα με το αζημίωτο.) -Σήμερα, φίλε μου, τα πάντα είναι ζήτημα τιμής . -Βεβαίως, κύριε Σφερδούκλη μου, σήμερα για μια τιμή ζούμε, δεν ξέρω αν το καταλάβετε. <p style="text-align: right;">«Ο λεφτάς»</p>	Η λ. μ. εμφανίζεται με τις σημασίες ‘ανταλλακτική αξία ενός αγαθού σε σχέση με το χρήμα’ και ως ‘ηθική αξία, καλή φήμη’.

Πίνακας 4: Ουσιαστικά, διαφορετικός αριθμός – ίδια πτώση

Εύρημα	Σχόλιο
(Η Τζένη [Καρέζη] καλωσορίζει τον Νίκο [Μπάρκουλης] που μόλις εκφώνησε τον πρώτο του λόγο φτάνοντας στο νησί) -Δεν είπατε και τίποτ’ άλλο. Όλο αγώνες και αγώνες . -Και τι αγώνα έκανα να τα πω! <p style="text-align: right;">«Τζένη Τζένη»</p>	Η λ. μ. ως ‘προσπάθεια για τη νίκη’ και ως ‘καταβολή δύναμης για την επιτυχία ενός δύσκολου σκοπού’
(Ο Διαμαντής [Φωτόπουλος] συζητά με τον Θόδωρο για την αγορά του νέου διαμερίσματος.) «Επειτα τα ντουβάρια δε χάνουν ποτέ την αξία τους. [...] Ρε Θόδωρε, πολύ ντουβάρια είσαι και του λόγου σου!» <p style="text-align: right;">«Κολωνάκι διαγωγή μηδέν»</p>	Η λ. μ. ως ‘τοίχος’ και ως ‘άνθρωπος που δεν ξέρει και δεν μπορεί να μάθει τίποτε’.
(Ο Ζήνων [Ανθόπουλος] και η Αγλαΐα [Κωνσταντάρα] συζητούν για την υπάλληλο που απολύθηκε.) -Αλληλογραφούσε σε τρεις γλώσσες . -Ναι, είχε κι αυτή μια γλώσσα εφτά πήχες. <p style="text-align: right;">«Πίσω μου σ’ έχω σατανά»</p>	Η λ. μ. ως ‘όργανο της στοματικής κοιλότητας’ και ως ‘σύστημα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων’.
(Η Τζένη [Καρέζη] ρωτά την κ. Κασσανδρή [Λαλοπούλου] για τον στόλο της οικογένειας.) -Πόσα βαπόρια έχετε, κυρία Κασσανδρή μου; -Είκοσι έξι. -Είκοσι έξι βαπόρια ! Ε, λοιπόν, σας έφτιαξα κι εγώ άλλο	Η λ. μ. ως ‘καράβι, πλοίο που κινείται με μηχανή’ στην πρώτη σημασία ενώ στη δεύτερη ως ‘εξοργίζω κάποιον, τον κάνω να

ένα...[ενν. βαπόρι] Είκοσι επτά! (δείχνοντας τον Νίκο.) «Τζένη Τζένη»	θυμώσει πολύ'
--	---------------

Πίνακας 5: Ουσιαστικά, διαφορετικός αριθμός – διαφορετική πτώση

Εύρημα	Σχόλιο
(Στο τραπέζι όπου η παρέα παίζει χαρτιά ο Κοσμάς [Σταυρίδης] κερδίζει.) « Χρώμα! Θα σας κάνω εγώ ν' αλλάξετε δέκα χρώματα! » «Τρίτη και 13»	Η λ. μ. ως 'συνδυασμός από πέντε μη συνεχόμενα χαρτιά του ίδιου συμβόλου στο πόκερ' και ως 'η χροιά της επιδερμίδας που μεταβάλλεται από θυμό, ταραχή ή αγανάκτηση'.
(Ο Κανέλλος [Βέγγος] σε ξενάγηση στη νυχτερινή Αθήνα.) «Εδώ βλέπετε ένα γερανό της τροχαίας [...]. Θα έχετε δει, βεβαίως, το φιλμ «Όταν πετούν οι γερανοί » ⁹ . Χαχα...» «Ο καταφερτζής»	Η λ. μ. ως 'μεγάλο ανυψωτικό μηχάνημα' και ως 'αποδημητικό πτηνό'.
(Ο Κυριάκος [Παπαγιαννόπουλος] περιμένει τον Δεκαβάλλα [Βρασιβανόπουλος], υποτιθέμενο ιδιοκτήτη νησιού προς πώληση, ο οποίος φτάνει στην ώρα του.) -Η ακρίβεια είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός ευγενούς... η ακρίβεια! -Η ακρίβεια; Ε, όχι ακρίβειες , βρε παιδιά! [...] «Ξύπνα κορόιδο»	Η λ. μ. συμμετέχει με τις σημασίες 'ιδιότητα του ακριβούς' και 'ιδιότητα του ακριβού'.
(Ο Θεόδωρος [Μιχαλακόπουλος] φτάνοντας απροειδοποίητα βλέπει τον Μήτσο [Γεωργίτσης] να έρχεται από την κουζίνα όπου μαγειρεύει, και αρχίζει να υποπτεύεται...)	Η λ. μ. ως 'οφθαλμός' και ως 'κυκλικός δίσκος ηλεκτρικών θερμαντικών συσκευών'

⁹ Πρόκειται για την αντιπολεμική ταινία "Letyat zhuravli / The crains are flying / Quand passent les cigognes" (1957) του Μιχαήλ Καλατόζοφ, η οποία βραβεύτηκε με το Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ Καννών το 1958. <https://goo.gl/iyjkDn>

<p>-Εγώ μπορώ να κλείσω το μάτι; -Όχι, κύριε. Απαγορεύονται τα κλεισίματα ματιών και οι συνεννοήσεις. -Το μάτι της κουζίνας εννοώ, κύριε... «Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	
<p>(Η Ευδοξία [Στυλιανοπούλου] απειλεί τον Σταμάτη [Σταυρίδης] ότι θα φύγει.) -[...] γιατί σε εγκαταλείπω αυθορεί και παραχρήμα και πηγαίνω στα μπουζούκια. -Φύγε από δω, φύγε από δω, μπουζούκιον! «Η παιχνιδιάρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κέντρο διασκέδασης’ και ‘ως βλάκας, ανόητος’.</p>
<p>(Η Δανάη [Κοντού] πληροφορεί τον Μάριο [Κωνσταντάρας] για την τύχη του φίλου του.) -Οι μαύροι είχαν εισχωρήσει σε όλες τις επιχειρήσεις. -Κι εγώ ο πιο μαύρος είχα εισχωρήσει στη φυλακή. «Κρίμα... το μπόι σου»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αυτοί που ανήκουν στη μαύρη φυλή’ και ως ‘δυστυχής’.</p>

Πίνακας 6: Ουσιαστικό μέσα σε ρηματική περίφραση ή στερεότυπο

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Τιμολέων [Μακρής] ανακοινώνει στον Κλεφτοδήμο [Παπαγιαννόπουλος] την απόλυσή του.) - Δηλαδή, τέρμα τα δίφραγκα, κύριε Κλεφτοδήμο! - Τα δίφραγκα... ποια δίφραγκα; - Τώρα θα μου πείτε με δίφραγκα δεν έχετε πάρε δώσε... από χιλιάρικο και άνω. «Εξω οι κλέφτες!»</p>	<p>Η λ. μ. <i>δίφραγκα</i> συμμετέχει ως στερεότυπη φράση με την έννοια ‘ότι κάτι τελείωσε οριστικά’ και ως ‘νομισματική αξία’.</p>
<p>(Οι Κλεφτοδήμος [Παπαγιαννόπουλος] και Πετσωμένος [Νικολαΐδης] συνεννοούνται για τα «κρυφά» κονδύλια. - Και ξέρεις που θα τα βάλεις, ε; - Πρωτάρης είμαι, κύριε διευθυντά; Παλιά μου τέχνη</p>	<p>Η πρώτη πραγμάτωση της λ. μ. γίνεται μέσα σε παροιμιακή έκφραση ως ‘μεγάλη εμπειρία σε</p>

<p>κόσκινο και τώρα μάλιστα ακόμα πιο κόσκινο.</p> <p>«Έξω οι κλέφτες!»</p>	<p>κάποιον τομέα' και η δεύτερη ως 'το σκεύος με τον διάτρητο πυθμένα'.</p>
<p>Ο Τιμολέων [Μακρής] μιλά με τη σύζυγό του για τον γιο τους.</p> <p>«Το παλικάρι σου, κυρία Περσεφόνη, τρώγοντας κάθε μέρα φακή παράγινε παλικάρι. Και ξέρεις τι παλικάρι; Παλικάρι της φακής!»</p> <p>«Έξω οι κλέφτες!»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως 'φαγητό' και ως έκφραση με την έννοια 'ψευτοπαλικαράς, θρασύδειλος'.</p>
<p>(Ο Καρτελής [Σταυρίδης] συζητά με τον Παντελή [Μηλιάδης], τον συνétaίρο του.)</p> <p>«Μωρέ άσε την παραγγελία για τα σίδερα. Τώρα εγώ είμαι για τα σίδερα [...].»</p> <p>«Κόσμος και κοσμάκης»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Παύλος [Κωνσταντάρας] εκπλήσσεται που ο Μανωλιός [Παπαζήσης] ζητά μείωση μισθού.)</p> <p>- Σίδερο είμαι, κύριε γενικέ.</p> <p>- Βρε μπας κι είσαι για τα σίδερα και δεν το ξέρεις;</p> <p>«Πίσω μου σ' έχω σατανά»</p>	<p>Η λ. μ. εννοείται ως 'το μέταλλο σίδηρος' και ως '(είμαι) για το τρελοκομείο, τρελός'.</p> <p>.....</p> <p>Στην περίπτωση αυτή η λ. μ. εμφανίζεται στην πρώτη σημασία ως 'δυνατός, υγιής' και στη δεύτερη ως 'τρελός'.</p>
<p>(Ο Αγαθοκλής [Βέγγος] προωθεί σε φαρμακείο οδοντόβουρτσες.)</p> <p>«Άι, στα κομμάτια! Δυο κομμάτια τι είναι; Δώδεκα θα σ' αφήσω.»</p> <p>«Πάρε κόσμε»</p>	<p>Η λ. μ. ως επιφωνηματική έκφραση 'συγκατάβασης' και ως 'τμήματα από μία ποσότητα'.</p>
<p>(Ο Αγαθοκλής [Βέγγος] ζητά από την πεθερά του την άδεια να φιλήσει τη γυναίκα του.)</p> <p>«Μάλιστα. Όχι στο στόμα. Θα πέσουμε στο στόμα της.»</p> <p>«Πάρε κόσμε»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'το άνοιγμα στο κάτω μέρος του ανθρώπινου προσώπου' και με την έννοια του 'γίνομαι αντικείμενο κουτσομπολιού'</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] προτείνει στην Κορίνα [Βαλσάμη] να φύγουν μαζί.)</p>	<p>Η λ. μ. ως 'επιθυμία να συμβεί σε κάποιον κάτι</p>

<p>- Χωρίς την ευχή της μαμάς; - Άσ' την να πάει στην ευχή. «Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	<p>καλό' και ως 'ευφημισμός αντί του «άι στο διάολο»'.</p>
<p>(Ο Ντίνος (Κωνσταντάρας) μετά το φιάσκο με την Κορίνα.) -[...] Να κοιμηθώ απαλά σαν το μωρό στην κούνια... -Κούνια που σε κούναγε! «Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	<p>Η λ. μ. ως μικρό κρεβάτι για βρέφη' και ως 'ειρωνική αμφισβήτηση για όσα πιστεύει κάποιος'</p>
<p>(Ο Θόδωρος [Ηλιόπουλος] μιλά στη φιλενάδα του για τη γούνα που της αγόρασε.) «... Έπειτα η γούνα σου που έχει κάψει τη δική μου (ενν. τη γούνα) είναι εδώ.» «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης» (Ο Κοκός [Γκιωνάκης] όταν ανακαλύπτει ότι έχασε τα χρήματά του.) «Εσένα σου πήρε τη γούνα κι έκαψε τη δική μου» (ενν. τη γούνα) «Άλλος για το εκατομμύριο»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'ένδυμα από κατεργασμένο δέρμα ζώου' και ως 'βλάβη, ζημιά που παθαίνει κάποιος'</p>
<p>(Ο ενωμοτάρχης [Τσουκάς] προσπαθεί να επιβάλει την τάξη όταν ο Βροντάκης [Αργύρης] γίνεται έξαλλος με το φιάσκο στους αρραβώνες του γιου του.) - Την προσβολή που μου 'γινε θα την πληρώσετε με αίμα. - Σιγά τα αίματα! «Η νεράιδα και το παληκάρι»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως 'εκδίκηση με αιματοχυσία' και ως 'κάτι ασήμαντο και όχι απειλητικό'.</p>
<p>Θεμιστοκλής: [...] ο άνθρωπος καβαλάει πύραυλο και πάει στο φεγγάρι. (όταν η Μπεμπέκα του λέει να απαιτήσει από τον Αντωνάκη να παντρευτεί την αδελφή του) Έγινα πύραυλος για το φεγγάρι. (όταν ακούει το κουδούνι, νομίζοντας πως ήρθε ο Αντωνάκης, φεύγει τρέχοντας)</p>	<p>Η λ. μ. ως 'αυτοπροωθούμενο βλήμα ή αεροδυναμικό όχημα' και ως 'εξαφανίζομαι με μεγάλη ταχύτητα'</p>

<p>«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	
<p>-Πόπη, εγώ δεν τρώω άχυρα... -Ε, τώρα εδώ που τα λέμε φυσικό δεν είναι αυτό. Συνήθως άχυρα τρώνε τα άλογα... «Ούτε γάτα ούτε ζημιά»</p>	<p>Η λ. μ. ως τμήμα φράσης που σημαίνει ‘είμαι εύπιστος, ανόητος’ και ως ‘τροφή ζώων’.</p>
<p>(Ο Κώστας [Βουτσάς] στην αδελφή του που λέει συνεχώς εκκλησιαστικούς ύμνους.) «Σταμάτα το τροπάριο μην αλλάξω εγώ τροπάριο.» «20 γυναίκες κι εγώ»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘λειτουργικός εκκλησιαστικός ύμνος’ και ως ‘αλλαγή τρόπου συμπεριφοράς’.</p>
<p>(Ο Θανάσης [Ρίζος] κάνει μια πρόταση στον Πίπη [Βουγιουκλάκη] και τον Λευτέρη.) - Θα σας προσλάβω για βοηθούς μου στο πανηγύρι. - Έτσι που καταντήσαμε για τα πανηγύρια είμαστε. «Η αρχόντισα κι ο αλήτης»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘εορτασμός θρησκευτικής επετείου που συνοδεύεται από ποικίλες δραστηριότητες’ και ως τμήμα φράσης με τη σημασία ‘εμφάνιση ανόητη και γελοία’</p>
<p>(Ο Μάκης [Χατζηχρήστος] συναντιέται με την κ. Καραλή [Κρεβατά].) -Τον κ. Θωμά θέλετε; -Μα τώρα λογαριασμό θα σου δώσω; -Όχι λογαριασμούς. Ποτέ δεν τους πληρώνουμε μπροστά. «Ο απίθανος»</p>	<p>Η λ. μ. ως τμήμα φράσης με την έννοια ‘λογοδοτώ’ και ως ‘υπολογισμός για τακτοποίηση οικονομικών συναλλαγών’.</p>
<p>(Ο Θανάσης [Βέγγος] συνειδητοποιεί ότι ο κ. Χαρούπογλου τον κορόιδευε.) «Όχι, δε μου άνοιξες τα μάτια εσύ μου τα ‘κλεισες τα μάτια.» «Ένα ασύλληπτο κορόιδο»</p>	<p>Η λ. μ. ως μέρος φράσης με την έννοια ‘διαφωτίζω’ και ως ‘οφθαλμός’</p>
<p>(Ένας υπάλληλος φέρνει γαμήλιο δώρο και ζητά από την Παγώνα να υπογράψει για την παραλαβή του. Εκείνη όμως δεν ξέρει γράμματα..) -Ε, τότε βάλε μια κουλούρα, ένα σταυρό... -Κουλούρα! Μιας και βάζει την κουλούρα τ’ αφεντικό</p>	<p>Η λ. μ. ως μέρος φράσης με τη σημασία ‘παντρεύομαι’ και ως ‘σχέδιο σε σχήμα δακτυλίου αντί</p>

<p>μου, κουλούρα κι εγώ!...</p> <p>«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>υπογραφής’.</p>
<p>(Η Ειρήνη [Φωτίου] και ο Δημήτρης [Μπάρκουλης] συζητούν για την απόλυση του Γιώργου.)</p> <p>-Δε θέλω να τον πάρω στον λαιμό μου.</p> <p>-Μην ανησυχείτε, δεσποινίς μου. Αυτός βρήκε άλλο λαιμό. [...]</p> <p>«Μιας πεντάρας νιάτα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘γίνομαι αιτία να πάθει κάποιος κάτι’ και ως ‘το τμήμα του σώματος που ενώνει το κεφάλι με τον κορμό’.</p>
<p>(Η Πόλυ [Σόκαλη] συναντά στην είσοδο σας επιχείρησης τον Γιώργο [Ληναίος], ο οποίος μόλις έχει απολυθεί.)</p> <p>-Πού πάτε; Το πόδι σας πώς είναι;</p> <p>-Πολύ καλά, δεσποινίς μου. Τόσο καλά που το παίρνω από δω μέσα.</p> <p>-Δεν καταλαβαίνω.</p> <p>-Δεν έχετε ακούσει που λένε παίρνω πόδι;</p> <p>«Μιας πεντάρας νιάτα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τις σημασίες ‘το ένα από τα κάτω άκρα του ανθρώπου’ και ‘με διώχνουν από κάπου’.</p>
<p>(Ο Μαρουλής περιμένει από τον Περικλή να του πει τι φόρεμα φορούσε η ανηψιά του στο γραφείο.)</p> <p>-Προχώρει στην ουσία.</p> <p>-Ξόδεψα πάρα πολύ ουσία, κύριε Μαρουλή.</p> <p>«Το στραβόξυλο»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘το κυριότερο σημείο μιας υπόθεσης’ και ως ‘βάζω το μυαλό μου να δουλέψει’.</p>
<p>(Ο Αντρέας [Παπαμιχαήλ] πλησιάζει τον πάγκο της Κατερίνας [Βουγιουκλάκη] για να αγοράσει αλιεύματα.)</p> <p>-Σας παρακαλώ, μισό κιλό γαρίδες.</p> <p>-Χα, γαρίδα θες, πουλάκι μου, ή γαρίδα έγινε το μάτι σου;</p> <p>«Το πιο λαμπρό αστέρι»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘μικρό θαλάσσιο οστρακόδερμο’ και ως ‘ορθάνοιχτο μάτι για κάποιον που λαχταράει κάτι πάρα πολύ’.</p>
<p>(Ο Πλάτων [Ηλιόπουλος] μιλά για τη Μαίρη.)</p> <p>«Όταν γυρίζω από το μέτωπο του πετροπολέμου με περιμένει με γάζες και τσιρότα. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως δε μου κόλλησε τσιρότο.»</p> <p>«Στουρνάρα 288»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘λευκοπλάστης’ και ως τμήμα φράσης με την έννοια ‘προσκολλώμαι’.</p>
<p>(Ο Φαίδων [Μουστάκας] μιλά για το δακρύβρεχτο</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τις</p>

<p>σενάριό του στον μέλλοντα πεθερό του, τον Κυριάκο [Παπαγιαννόπουλος].)</p> <p>-[...] Αυτό το σενάριο, κύριε, που βλέπετε είναι για κλάματα.</p> <p>-Ε, αφού είναι για κλάματα, πέτα το.</p> <p style="text-align: right;">«Ξύπνα κορόιδο»</p>	<p>σημασίες ‘δραματικό’ και ως ‘άθλιο, άξιο ειρωνικών σχολίων’.</p>
<p>Ο Γιάννης [Γκιωνάκης] σκέφτεται την αντιπαροχή.)</p> <p>«Δόξα τω Θεώ ψομί έχουμε. Είν’ ανάγκη να πουλήσουμε ολόκληρο σπίτι για ένα κομμάτι ψομί;»</p> <p style="text-align: right;">«Η ωραία του κουρέα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘άρτος’ και ως ‘πάρα πολύ φτηνά’.</p>
<p>(Τα ζευγάρια ανακαλύπτουν ότι τα γράμματα είχαν σταλεί από άλλον.)</p> <p>-Α, εδώ στήθηκε μηχανή.</p> <p>-Πάντως όχι φωτογραφική. [ενν. μηχανή]</p> <p style="text-align: right;">«Η ωραία του κουρέα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘τέχνασμα ή δόλος’ και ως ‘συσκευή παραγωγής φωτογραφιών’</p>
<p>(Ο διευθυντής του αεροδρομίου καλεί τον Δημήτρη [Παπαμιχαήλ] για να του κάνει παρατήρηση για τα ψέματά του.)</p> <p>-Είδατε τι πιλότους βγάζει το σόι μας;</p> <p>-Ναι, αλλά εσύ δεν είσαι σόι.</p> <p style="text-align: right;">«Ο παραμυθάς»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘το σύνολο των συγγενών’ και ως ‘άτομο με αμφίβολη πνευματική ικανότητα ή χωρίς αξία’.</p>
<p>(Η Καλλιρόη [Βασιλειάδου] βρίσκει μια γυναικεία κάλτσα στην τσέπη του Ησαΐα [Αυλωνίτης])</p> <p>-Αυτή είναι που λένε η κάλτσα του διαβόλου;</p> <p>-Όχι, αυτή είναι η κάλτσα της δεσποινίδος Αλκμήνης.</p> <p style="text-align: right;">«Ησαΐα χόρευε»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κάλυμμα του ποδιού’ και ως ‘τετραπέρατος, παμπόνηρος άνθρωπος’.</p>
<p>(Η Μιράντα [Μινιάτη] πιέζεται από τη σπείρα των αρχαιοκάπηλων.)</p> <p>-Σε δυο μέρες έχουμε πρεμιέρα και πρέπει να μάθω δύο τραγούδια ακόμα. Άσε με ήσυχη.</p> <p>-Θα κάνεις και τη δική μας τη δουλειά και θα πεις κι ένα τραγούδι παραπάνω. Αλλιώς...</p> <p style="text-align: right;">«Το πρόσωπο της ημέρας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μελοποιημένοι στίχοι’ και ως ‘εξαναγκασμός’.</p>

Πίνακας 7: Ρήμα + ουσιαστικό ως ελεύθερο σύνταγμα και ως στερεότυπη έκφραση

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Μίλτος [Μπριόλας] συζητά με τη Μαίρη [Κουνελάκη], για τη σχέση σας.)</p> <p>-[...] Η Τούλα μου πέταξε πόντους.</p> <p>-Πόντους να πετάξει η κάλτσα της, η κατσικά!</p> <p style="text-align: center;">«Ο χρυσός κι ο τενεκές»</p>	<p>Το σχήμα πραγματώνεται με τη φράση <i>πέταξε πόντους</i> όπου εννοείται ‘έκανε υπαινιγμούς’ και <i>πόντους να πετάξει</i> ως ελεύθερο σύνταγμα όπου εννοούνται ‘θηλιές που χάνει η κάλτσα’.</p>

4.1.2. Επίθετα

Πίνακας 8: Επίθετα

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Μανώλης [Χατζηχρήστος] ζητά χρήματα από το Σωτήρη και επεμβαίνει η Σόφη [Μπόζου] ώστε να αλλάξει η συζήτηση.)</p> <p>-[...] γιατί τρώω από τα έτοιμα.</p> <p>-Έτοιμα! (δίνοντας σας δακτυλογραφημένες σελίδες στον Σωτήρη) Βάλτε τρεις υπογραφές.</p> <p style="text-align: center;">«Φως... νερό... τηλέφωνο, οικόπεδα με δόσεις»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘χρήματα αποταμιευμένα’ και ως ‘προετοιμασμένος’</p>
<p>Η Γαρουφαλιά [Κρεβατά] παινεύει στην Ντόλα [Ασημακοπούλου] τον σύζυγό της.)</p> <p>-Φαίνεται να είναι από μεγάλη οικογένεια.</p> <p>-Μεγάλη; Χα χα, Μεγάλη δε θα πει τίποτις. Δεκατρία παιδιά έχει η μάνα του.</p> <p style="text-align: center;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Κανέλλος [Βέγγος] σε συζήτηση με τη Λίνα [Κυριακίδου].)</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘σημαντικός, σπουδαίος’ και ως ‘πολυάριθμος’.</p> <p>.....</p> <p>Η λ. μ. ως ‘σημαντικός, σπουδαίος’ και ως</p>

<p>-Όλοι οι μεγάλοι άνδρες φαλακροί ήτανε. Ο Ναπολέον... φαλακρός, ο Ιούλιος Καίσαρας... κι ένας θεός που έχω φαλακρός...</p> <p>-Μεγάλος άντρας είναι κι ο θεός σου;</p> <p>-Βέβαια! Πολύ μεγάλος. Ογδόντα χρονών</p> <p style="text-align: right;">«Ο καταφερτζής»</p>	<p>‘μεγάλης ηλικίας άνθρωπος’.</p>
<p>(Ο Πασχάλης [Μιχαλόπουλος] ρωτά τον Γιώργο [Ληναίος] αν τραγουδάει.)</p> <p>-Δεν έρχεσαι να σε πάρω για αριστερό; [ενν. ψάλλτη]</p> <p>-Τι αριστερό; Να τραγουδάω τραγούδια του Θεοδωράκη;</p> <p style="text-align: right;">«Μιας πεντάρας νειάτα»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Χάρης [Τζεβελέκος] εξηγεί στη Ρένα [Βλαχοπούλου] ποιος είναι ο ποδοσφαιριστής Χούλιο Μπάλμας.)</p> <p>-Είναι κυνηγός αριστερός.</p> <p>-Α! Αριστερός!</p> <p>-Ναι.</p> <p>-Και δεν τον έχει πιάσει ακόμα η ασφάλεια;</p> <p style="text-align: right;">«Η Ρένα είναι οφ-σάιντ»</p>	<p>Η λ. μ. χρησιμοποιείται με τις σημασίες ‘που βρίσκεται στην αριστερή πλευρά σε σχέση με τον παρατηρητή’ και ως ‘αυτός που ανήκει στον πολιτικό και ιδεολογικό χώρο της αριστεράς’</p> <p>.....</p> <p>Στο παράδειγμα αυτό η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘ο επιθετικός παίχτης που κινείται στην αριστερή πλευρά του γηπέδου’ και ως ‘αυτός που ανήκει στον πολιτικό και ιδεολογικό χώρο της αριστεράς’.</p>
<p>(Η Μαρίκα [Στεφανίδου] απολογείται στον εργολάβο για την καθυστέρηση σας δόσης του σπιτιού.)</p> <p>-Όχι, ξέρετε... είχανε κάτι σίγουρο τα παιδιά αλλά δεν ήρθε.</p> <p>-Τι σίγουρο, μαντάμ; Απ’ τον ιππόδρομο περιμένατε τα λεφτά;</p> <p style="text-align: right;">«Μιας πεντάρας νιάτα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘κάτι που παρέχει εγγυήσεις ασφάλειας’ και ως ‘το άλογο που έχει πιθανότητες να νικήσει στον ιππόδρομο’.</p>
<p>(Ο Ρένος [Ηλιόπουλος] προσπαθεί να προωθήσει έναν μαθητευόμενο πλέι μπόι αλλά εκείνος...)</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως ‘ελαφρά άρρωστος’ και</p>

<p>-Το ξέρω. Είμαι αδιάθετος.</p> <p>-Ακριβώς! Γι' αυτό επειδή είστε αδιάθετος κι εγώ θέλω να σας διαθέσω.</p> <p>-Μα δεν μπορώ! Είμαι χάλια!</p> <p style="text-align: right;">«Συμμορία εραστών»</p>	<p>ως 'αυτός που δεν έχει διατεθεί, είναι αχρησιμοποίητος'.</p>
<p>(Ο Στράτος [Παράβας] ζητά προίκα από τον Σάββα [Φωτόπουλος] για να παντρευτεί τη Νέλη.)</p> <p>-Ναι, αλλά το ρευστόν;</p> <p>-Δεν υπάρχει ούτε ρευστόν, ούτε στερεόν, ούτε αέριον.</p> <p style="text-align: right;">«Άλλος... για το εκατομμύριο!»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'χρήμα με τη μορφή νομίσματος' και ως 'κάθε σώμα σε υγρή ή αέρια κατάσταση'.</p>
<p>(Ο Γιώργος [Αθηναίος] και η Ειρήνη [Φωτίου] συζητούν για την οικονομική τους κατάσταση.)</p> <p>-Δεν αφήνεις το μαύρο χιούμορ κι εσύ;</p> <p>-Το μαύρο μας το χάλι να λες.</p> <p style="text-align: right;">«Μιας πεντάρας νιάτα»</p> <p>.....</p> <p>(Ο υποψήφιος πλεί μπόι ζητά τη γνώμη του Ρένου [Ηλιόπουλος] για να ράψει κοστούμι.)</p> <p>-Τι χρώμα να προτιμήσω;</p> <p>-Μαύρο!</p> <p>-Γιατί;</p> <p>-Για να 'ναι ασορτί με το μαύρο σου το χάλι!</p> <p style="text-align: right;">«Συμμορία εραστών»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται σε εκφράσεις ως 'χρήση μακάβριων αστείων' και ως 'άθλια κατάσταση'.</p> <p>.....</p> <p>Ως 'χρώμα' και ως 'άθλια κατάσταση'.</p>
<p>(Η σπιτονοικοκυρά καλεί την αστυνομία για την μπουγάδα της Ελένης [Κοντού].)</p> <p>-Κι ό, τι άπλυτα έχω θα τα στέλνω από δω και μπρος στο πλυντήριο...</p> <p>-Έχουμε βλέπετε πολλά άπλυτα, κύριε πόλισμαν.</p> <p style="text-align: right;">«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'λερωμένα, βρώμικα' και ως 'μυστικά'.</p>
<p>(Συζήτηση μεταξύ υποψήφιων αγοραστών.)</p> <p>-Εγώ θέλω οικόπεδο κεντρώον.</p> <p>-Κεντρώος είσαι, ρε;</p> <p style="text-align: right;">«Φως... νερο... τηλέφωνο... οικόπεδα με δόσεις»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'κεντρικός' και ως 'αυτός που ανήκει στην παράταξη του κέντρου.</p>

4.1.3. Επιρρήματα

Πίνακας 9: Επιρρήματα

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Η Καίτη [Φόνσου] και ο Μικές [Τζανετάκος] περιμένουν τους γονείς τους και τον γιατρό.)</p> <p>-Μα τι γίναν τόση ώρα; Λες να τα 'κανε μούσκεμα ο γιατρός;</p> <p>-Αυτή η υπόθεση είναι μούσκεμα από την αρχή.</p> <p style="text-align: right;">«Η παιχνιδιάρα»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει με τις σημασίες 'κάτι που βρέχεται πολύ' και 'κακή εκτέλεση ή αποτυχία'</p>
<p>(Ο κ. Ξεφτέρης [Ρηγόπουλος] μιλά με τον Καρασίνη παρουσία σας Ισμήνης [Αρβανίτη].)</p> <p>-Μην ανησυχείτε, κύριε Καρασίνη μου. Αφήστε τα όλα πάνω μου.</p> <p>-Πολλά πράματα θα κάνετε απάνω σας κ. Ξεφτέρη μου.</p> <p style="text-align: right;">«Ο φαντασμένος»</p>	<p>Το επίρρημα (α)πάνω συμμετέχει ως τμήμα εκφράσεων με τις έννοιες 'σ' εμένα' και 'χωρίς έλεγχο της απόδευσης ή της ούρησης'.</p>
<p>(Η οικιακή βοηθός του Χαρίλαου αντιδρά, όταν εκείνος τη διώχνει προκειμένου να πάρει στη θέση της τη Νίνα.)</p> <p>«Εντάξει! Αλλά δεν είσαι εντάξει. Όταν ήρθα εδώ άλλα μου έλεγες!»</p> <p style="text-align: right;">«Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως 'απάντηση συγκατάθεσης' και ως 'χαρακτηρισμός ενός προσδιοριζόμενου'.</p>
<p>(Ο Πίπης [Ηλιόπουλος] δικαιολογείται στην σπιτονοικοκυρά του [Γιουλάκη] για την καθυστέρηση των ενοικίων.)</p> <p>-Αυτά εγώ τα ακούω βερεσέ!</p> <p>-Ωραία! Βερεσέ μ' ακούτε εσείς, βερεσέ μένω κι εγώ στο διαμέρισμά σας, είμαστε πάτσι.</p> <p style="text-align: right;">«Οι κυρίες της αυλής»</p>	<p>Η λ. μ. ως τμήμα φράσης με τη σημασία 'χωρίς να δίνω σημασία' και ως 'η πίστωση'.</p>
<p>(Συζήτηση μεταξύ ζευγαριού)</p> <p>«Αν μάθει η μητέρα σου πως βγαίνουμε μαζί έξω, θα γίνει έξω φρενών»</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'εκτός σπιτιού, για διασκέδαση' και ως τμήμα έκφρασης 'εξοργίζομαι'</p>
<p>(Ο Θεόδωρος [Μιχαλακόπουλος] φεύγει απογοητευμένος</p>	<p>Η λ. μ. ως 'σε περασμένη</p>

<p>όταν μαθαίνει για το γάμο της Βασούλας.)</p> <p>-Φεύγεις;</p> <p>-Ωρα είναι.</p> <p>-Μα δεν είναι αργά.</p> <p>-Για μένα είναι πολύ αργά.</p> <p style="text-align: right;">«Ένας ιππότης για τη Βασούλα»</p>	<p>ώρα' και ως 'ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα που θεωρείται κατάλληλο'.</p>
<p>(Ο Θόδωρος [Ηλιόπουλος] προσπαθεί να εξηγήσει το τηλεφώνημα με τον Λευτεράκη.)</p> <p>-Ε, να μου τηλεφώνησε ο άνθρωπος. «Εμπρός!» μου λέει. «Εμπρός!» του λέω εγώ. [...]</p> <p>-«Εμπρός», ε;</p> <p>-Ε, φυσικά «εμπρός». Αφού μου λέει αυτός εμπρός τι να του πω εγώ, πίσω;</p> <p style="text-align: right;">«Ο φίλος μου ο Λευτεράκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'μπροστά' και ως 'απάντηση στο χτύπημα της πόρτας ή του τηλεφώνου»</p>

4.1.4. Ρήματα

4.1.4.1. Σύνταξη ομοειδής

Πίνακας 10: Ρήματα με σύνταξη δισθενή

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Φίφης [Παράβας] εξηγεί γιατί σταμάτησε η ταινία «Του ναύτη τα κανόνια».)</p> <p>«Γιατί αντί να το βαρέσει ο ναύτης το κανόνι το βάρωσε ο παραγωγός.» [ενν. το κανόνι]</p> <p style="text-align: right;">«Ο ουρανοκατέβατος»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'πυροβολώ' και ως 'πτωχεύω'.</p>
<p>Ο Θόδωρος [Ηλιόπουλος] αποκαλύπτει στον Θανάση το ψέμα που έχει πει στη σύζυγό του.)</p> <p>-Και το 'φαγε;</p> <p>-Όχι. Έφαγε όμως τη γαλοπούλα¹⁰.</p> <p style="text-align: right;">«Ο φίλος μου ο Λευτεράκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'εξαπατώμαι, ξεγελιέμαι' και ως 'μασώ και καταπίνω τροφή'.</p>
<p>Ο Θόδωρος [Ηλιόπουλος] ζητά από τον Θανάση</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως</p>

¹⁰ Στην κινηματογραφική ταινία αναφέρεται ως αρνί.

<p>[Κωνσταντίνου] εχεμύθεια. -Μη τυχόν και σε ψαρέψει η Ελένη. -Και τι είμαι για να με ψαρέψει, συναγρίδα; «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης»</p>	<p>‘διερευνώ τις προθέσεις κάποιου με πλάγιες ερωτήσεις, ξεγελώ’ και ως ‘αλιεύω’.</p>
<p>(Η υπάλληλος [Νοταρά] εκνευρισμένη με τον διευθυντή) «Εγώ, αυτόν τον διευθυντή τον έχω μεγαλώσει εδώ μέσα. Δώσ’ του τα λοιπόν να τα διαβάσει και μη με ζαλίζει γιατί θα τον διαβάσω εγώ πες του [..] «Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως ‘μελετώ’ και ως ‘αναπέμπω εξορκισμούς’</p>
<p>(Ο δ/ντής [Μιχαλακόπουλος] εκνευρίζεται με την Πολυξένη [Νοταρά]). - Πήγαινε, σε παρακαλώ. Πήγαινε, άντε γιατί... θα με φουντώσεις! - Άλλες σε φουντώνουν! «Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘οργίζομαι’ και ως ‘ερεθίζομαι σεξουαλικά’</p>
<p>(Ο Μάκης [Γκιωνάκης] έχει πουλήσει τον φθηνό πίνακα στη γυναίκα του Καρτελή [Σταυρίδης].) -Δε με καταλαβαίνετε, κύριε, δε με καταλαβαίνετε.. -Εγώ σε καταλαβαίνω, οι άλλοι δε σε καταλαβαίνουνε! «Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘δεν συλλαμβάνω το νόημα των λεγομένων’ και ως ‘σηματίζω σαφή εικόνα της πραγματικότητας’.</p>
<p>(Ο Αγαθοκλής [Βέγγος] στον υπάλληλο του καφενείου.) - Έβαλες τα λουλούδια στα βάζα; - Τα ’βαλα. - Βάλε τώρα το σακάκι σου και δρόμο! «Πάρε κόσμε»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘τοποθετώ κάτι σε ένα μέρος’ και ως ‘φορώ’.</p>
<p>(Ο Βαγγέλης [Αυλωνίτης] απευθύνεται στον Κλεομένη.) «Καλά, με δόξα και τιμή θα την πάρεις δε θα την πάρεις με το κιλό.» «Οι γαμπροί της Ευτυχίας» (Ο Πολύδωρος [Βέγγος] απευθύνεται στον ταχυδρόμο.) «Σου ’λεγα κι εσένα να πάρεις καμιά από τις αδερφές μου να με ξαλαφρώσεις, εσύ προτίμησες να πάρεις</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘παντρεύομαι’ και ως ‘αγοράζω’.</p>

<p>οικόπεδο στην Ηλιούπολη.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο παπατρέχας»</p> <p>.....</p> <p>(Η Ρένα [Βαλσάμη] επιμένει να παντρευτεί τον Κώστα.)</p> <p>«Κι εγώ αν δεν πάρω τον ψευτογιατρό θα πάρω κινόνο.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο ψεύτης»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Αντώνης [Κωνσταντάρας] μιλά για την αντίδραση της κόρης του όταν εκείνος γνώρισε κάποια κυρία.)</p> <p>-Κινίνα, Φαίδωνα, κινίνα.</p> <p>-Η κυρία;</p> <p>-Ποια κυρία; Η κόρη μου τα πήρε. Η κυρία πήρε άλλον.</p> <p style="text-align: center;">«Μικροί και μεγάλοι εν δράσει»</p>	<p>.....</p> <p>Η λ. μ. ως ‘παντρεύομαι και ως ‘εισάγω στον οργανισμό μου φάρμακα’.</p>
<p>(Ο Κίμων [Αλεξανδράκης] δε συγχωρεί τον συνάδελφό του που ερωτεύτηκε.)</p> <p>-Ορίστε! Ο άνθρωπος που ασπάστηκε πρώτος τις θεωρίες μου ότι δεν υπάρχει έρωτας.</p> <p>-Μάλιστα! Όταν τις ασπάστηκα δεν υπήρχε έρωσ.</p> <p>-Ενώ όταν ασπάστηκε την κοπέλα...</p> <p style="text-align: center;">«Ένα κορίτσι για δύο»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘προσχωρώ σε μια ιδεολογία’ και ως ‘φιλώ’</p>
<p>(Ο Βάγγος ζητά το λόγο από τον Κοσμά [Σταυρίδης])</p> <p>- Μ’ έπαιξες και άσχημα.</p> <p>- Μα τι είσαι να σε παίξω, κύριε Βάγγο μου;</p> <p style="text-align: center;">«Τρίτη και 13»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ξεγελώ’ και ως ‘απασχολούμαι με ένα παιχνίδι’.</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] λογομαχεί με την Ρίτα [Αρβανίτη].)</p> <p>-[...] Είναι η δεύτερη φορά που θίγεις αυτή την αξιοπρεπή οικογένεια.</p> <p>-Μωρ’ τι μας λες! Εσύ που θίγεις τα συμφέροντά μου;</p> <p style="text-align: center;">«Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘προσβάλλω’ και ως ‘προκαλώ υλική βλάβη’.</p>
<p>(Ο Παναγιώτης [Νικολαΐδης] εξηγεί γιατί οι δουλειές είναι περιορισμένες.)</p> <p>-Δηλαδή... άνοιξα ένα μαγαζί αλλά με κλείσανε στη</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αρχίζω να λειτουργώ’ και ως ‘κάνω διάρρηξη’.</p>

<p>φυλακή. -Για χρέη; -Όχι. Το άνοιξα νύχτα με λοστό. «Μια ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p>	
<p>(Η μητέρα της Βασούλας θέλει να ρίξει ρύζι και κουφέτα στο κρεβάτι των νεόνυμφων.) -Το ξέρω αλλά εμείς στο χωριό τα κρατάμε αυτά. -Εσείς τα κρατάτε αυτά αλλά εμείς πώς κρατάμε αυτήν! «Ένας ιππότης για τη Βασούλα» (Η Ρένα [Βλαχοπούλου] αντιδρά όταν ακούει ότι θα τη βοηθήσει ο Χάρης στην παράδοση ενός φορέματος.) «Όχι, όχι, γιατί ο Χάρης το παιδάκι έχει σπουδάσει, έχει βγάλει μια σχολή και δεν είναι να κρατάει τουαλέτες, είναι να σου κρατάει τα βιβλία, κ. Μαριάννα μου!» «Η Ρένα είναι οφ-σάντ»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'τηρώ/διατηρώ το έθιμο' και ως 'συγκρατώ'. Η λ. μ. ως 'έχω κάτι στο χέρι μου ώστε να μην μπορεί να πέσει' και ως 'ενημερώνω κάτι συστηματικά και τακτικά / τα λογιστικά'.</p>
<p>(Ο Μιχάλης [Βουτσάς] συζητά για τον αδελφό του...) -Αυτός βγάζει τα μάτια του στο διάβασμα. -Μήπως βγάζει τα μάτια του διαφορετικά; «Το θύμα»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'καταστρέφω' και ως 'συνουσιάζομαι'.</p>
<p>(Η Πελαγία [Βλαχοπούλου] φοβάται να ακολουθήσει το σχέδιο που της προτείνουν.) «Τι; Θα 'χουμε πιαστεί; Θα 'χουμε πιάσει λεφτά ή θα μας πιάσει η ασφάλεια;» «Η Παριζιάνα»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'κερδίζω, κάνω περιουσία' και ως 'συλλαμβάνομαι'</p>
<p>(Ο Σπύρος [Κωνσταντάρας] δικαιολογείται στη ζηλιάρη Τζένη [Λαμπροπούλου]) -Ε, κατά λάθος πάτησα δεύτερο αντί για τρίτο στο ασανσέρ. -Χμ! Πρόσεξε, Σπύρο, γιατί θα πατήσω κι εγώ τις φωνές. «Ο ζηλιάρोगατος»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'πιέζω με τη δύναμη των χεριών' και ως 'αρχίζω ξαφνικά να φωνάζω'.</p>
<p>(Ο Αντωνάκης [Κωνσταντίνου] επιστρέφει απρόοπτα.)</p>	<p>Η λ. μ. ως 'τι μου</p>

<p>-Αντωνάκη μου, έτσι νωρίς; Πώς το 'παθες σήμερα; - Εγώ το 'παθα ή εσείς την πάθατε; «Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>συμβαίνει' και ως 'έπαθα κάτι κακό'.</p>
<p>(Η Μπούλα [Μαντζουράνη] έχει αμφιβολίες για το σχέδιο της Αγής.) «Κι αν δεν πέσει το οχυρό και πέσει ξύλο;» «Ησαΐα μη χορεύεις»</p>	<p>Οι λ. μ. ως 'παραδίδομαι, κυριεύομαι' και ως 'ξυλοδαρμός'.</p>
<p>Ένας τροχονόμος σταματά τον Βάγγο [Φωτόπουλος]) -Παράβαση πρώτη. Υπερβολική ταχύτης. -Να προλάβουμε το τρένο, κε πόλισημαν. Παράβαση δεύτερη. Κορνάρισμα εντός της πόλεως. -Να προλάβουμε δυστύχημα, κε πόλισημαν. «Το σωφεράκι»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'φτάνω εγκαίρως' και ως 'ενέργειες για την αποτροπή κάποιου δυσάρεστου'.</p>
<p>(Ο Μενεξές [Πλατής] ανακαλύπτει το ταλέντο της Κατερίνας [Βουγιουκλάκη] στο τραγούδι.) -[...] Εσύ μια μέρα θα τις φας όλες! -Θα τις φάω όλες; -Αλλά! -Εντάξει. Φέρε τώρα να φάμε κάτι γιατί άδειασε το στομάχι μου. «Το πιο λαμπρό αστέρι»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'αποδεικνύομαι καλύτερος από κάποιον άλλον' και ως 'μασώ και καταπίνω τροφή'.</p>
<p>(Ο Θ.Β στο γραφείο του διευθυντή της σχολής κατασκόπων.) -Επήρα το μηδέν -Μήπως κάνεις και τίποτε άλλο; Απ' τη μέρα που μπήκες στη σχολή όλο μηδέν παίρνεις. «Βοήθεια! Ο Βέγγος φανερός πράκτωρ 000»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'κλήση για την απεμπλοκή των γραμμών σε παλαιότερες τηλεφωνικές συσκευές' και ως το 'κατώτατο όριο επίδοσης στην βαθμολογική κλίμακα'</p>
<p>(Ο Παναγής [Βογιατζής] υποδέχεται τους ξένους στην ταβέρνα του.) -Μετά χαρά να τους ακούσω, τουτέστιν να τους ακροαστώ. [...] -Τι λέει, ρε, θα μας ακροαστεί;</p>	<p>Η λ. μ. ως 'ακούω' και ως 'ιατρική εξέταση ασθενή με ακρόαση'.</p>

«Γοργόνες και μάγκες»	
(Ο Κώστας [Εξαρχάκος] απορεί πως η Φλώρα ερωτεύτηκε τον Ιάσονα.) -Πώς την έριξε, ρε Πέτρο; Δεν τον ρωτάς πώς την έριξε ; -Τώρα θα σου δείξω πώς την έριξε . (ρίχνοντάς τον στη θάλασσα)	Η λ. μ. ως ‘πετώ’ και ως ‘πειθω κάποιον να συνδεθεί ερωτικά μαζί μου’.
«Γοργόνες και μάγκες»	

Πίνακας 11: Ρήματα με σύνταξη μονοσθενή

Εύρημα	Σχόλιο
(Η Στέλλα [Φόνσου] αναρωτιέται γιατί αργεί ο μελλοντικός εργοδότης της) -Μωρ’ σαν πολύ αργεί το αφεντικό σου. -Τρέχει... Τρέχει απ’ το πρωί για λεφτά. -Κι ο γουβάς μου τρέχει αλλά δε στάζει δίφραγκο. <p style="text-align: center;">«Ποιος Θανάσης!!»</p>	Η λ. μ. ως ‘αγωνίζομαι, ταλαιπωρούμαι πηγαίνοντας σε διάφορα μέρη για να πετύχω ένα σκοπό’ και ως ‘δε συγκρατεί το περιεχόμενό του’.
.....
(Ο Μανόλης [Χατζηχρήστος] κι ο Κικώρ [Μουστάκας] συζητούν για τη δουλειά.) -Η δουλειά καλά πάει. Τρέχει η δουλειά τρέχει. -Τρέχει; Γιατί θα τρέξουμε εμείς αν δεν τρέξει αυτή. <p style="text-align: center;">«Φως..νερό..τηλέφωνο..οικόπεδα με δόσεις»</p>	Η λ. μ. ως ‘κάνω μια ενέργεια με ρυθμό ταχύτερο από τον κανονικό’ και ως ‘μετακινούμαι προς τα εμπρός με κινήσεις ταχύτερες από αυτές του βαδίσματος’
.....
(Ο (Πέτρος) Γεωργίτσης αρνείται να αντικαταστήσει τον πατέρα του γιατί...) -Την άλλη Κυριακή τρέχω . -Κι εδώ ποιος θα τρέξει για τις δουλειές;	Η λ. μ. ως ‘συμμετέχω σε αγώνες δρόμου’ και ως ‘αγωνίζομαι, ταλαιπωρούμαι

<p>«Γοργόνες και μάγκες»</p>	<p>πηγαίνοντας σε διάφορα μέρη για να πετύχω ένα σκοπό’.</p>
<p>(Ο Γιώργος [Πάντζας] δε βρίσκει τη μητέρα του στο σπίτι.) -Κάπου έχει πεταχτεί και θα γυρίσει. -Πολύ γυρίζει, πολύ γυρίζει... «Μικροί και μεγάλοι εν δράσει»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘επιστρέφω’ και ως ‘περιφέρομαι’</p>
<p>(Ο Βαγγέλης [Αυλωνίτης] σχολιάζει την Ευτυχία.) -Έστω. Υποκύπτω. -Να υποκύψεις στα τραύματά σου να γλιτώσουμε. «Οι γαμπροί της Ευτυχίας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘υποχωρώ’ και ως ‘πεθαίνω’.</p>
<p>(Ο Γιάννης [Γκιωνάκης] συζητά με έναν πελάτη για τις ανύπαντρες αδελφές του.) -Κουνήσου και λιγάκι. -[...] Άμα κουνηθώ θα παρεξηγηθώ. [...] «Η ωραία του κουρέα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘βιάσου’ και ως ‘λικνίζω προκλητικά τους γοφούς’.</p>
<p>(Η Φούλα [Καραγιάννη] προσπαθεί να παρασύρει τον Ηρακλή [Χατζηχρήστος] δίνοντάς του ποτό. -Αα, τραβιέται. -Ναι, τραβιέται αλλά... σε λίγο θα τραβιόμαστε εμείς. «Ο σκληρός άντρας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘πίνεται ευχάριστα’ και ως ‘ερωτική περίπτυξη’</p>
<p>(Οι Γερμανοί έχουν στριμώξει τον Θανάση [Βέγγος]) -Βοηθήσεις εσύ εμάς, βοηθήσουμε εμείς εσένα ν’ ανασάνεις. -Ε, πες τους να κάνουν πιο κει ν’ ανασάνω... «Ένα ασύλληπτο κορόιδο»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ανακουφίζομαι οικονομικά’ και ως ‘αναπνέω’.</p>
<p>(Η Μπεμπέκα [Διαμαντίδου] συζητά με την Ελένη [Κοντού]) -[...] κι άμα ξυπνήσει απ’ τον μεσημεριανό ύπνο και δεν το βρει φρεσκοσιδερωμένο, μπορεί να χαλάσει τον κόσμο... -[...] Εσύ δεν εννοείς να ξυπνήσεις καμιά φορά.</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αφυπνίζομαι’ και ως ‘αρχίζω να καταλαβαίνω ό, τι ως τώρα αγνοούσα’.</p>

«Η γυναίκα να φοβήται τον άνδρα»	
(Ο Αντωνάκης [Κωνσταντίνου] επισκέπτεται το υπό κατεδάφιση σπίτι του και βλέπει τους εργάτες.) -Λέω... είσαι; -Τι να είμαι; - Για τα υλικά; Είσαι για τα υλικά; «Η γυναίκα να φοβήται τον άνδρα»	Η λ. μ. ως 'υπάρχω με ορισμένη ιδιότητα' και ως 'προορίζομαι / ενδιαφέρομαι'
(Η Λέλα [Γιούλη] Προσπαθεί να δικαιολογήσει την καθυστέρηση της.) -Όχι, να... Σταμάτησε η συγκοινωνία γιατί εκτροχιάστηκε ένα βαγόνι. -Εσύ εκτροχιάστηκες , Λέλα, το κατάλαβες; «Το σωφεράκι»	Η λ. μ. ως 'βγάζω ένα όχημα που κινείται σε σιδηροτροχιές έξω από την τροχιά του' και ως 'απομακρύνομαι από την αρμόζουσα συμπεριφορά.
(Ο Παύλος [Χορν] αρνείται να πουλήσει τον πίνακα ζωγραφικής.) «Δεν πουλιέται κύριε. Μπορεί να πουλήθηκε κάποτε το μοντέλο, αλλά αυτό όχι.» «Κάλπικη λίρα»	Η λ. μ. ως 'παραχωρώ κάτι έναντι καταβολής ενός αντιτίμου' και ως 'εξαγοράζομαι'.

Πίνακας 12: Ρήματα με σύνταξη τρισθενή

Εύρημα	Σχόλιο
(Η Ντόρα [Δελούτση] συζητά με τον Ηλία [Πάντζας].) -Αυτός ο άνθρωπος δε μου λέει τίποτα. -Δε σας λέει ; Γιατί; Μουγγός είναι; «Ο μπούφος»	Η λ. μ. ως 'φέρνω στη μνήμη μου/ενδιαφέρομαι' και ως 'μιλώ'
(Ο Τζιμ [Καλλιβωκάς] και η Πελαγία [Βλαχοπούλου] είναι στο ταξίδι του μέλιτος.) -Θα σου βγάλω την καλύτερη φωτογραφία. -Θα μου βγάλεις τ' άντερα εσύ στο τέλος. «Η Παριζιάνα»	Η λ. μ. ως 'φωτογραφίζω' και ως 'κάνω εμετό'.

4.1.4.2. Σύνταξη ετεροειδής

Πίνακας 13: Ρήμα μονοσθενές ‘αμετάβατο’ vs. Ρήμα δισθενές

Εύρημα	Σχόλιο
(Η Ντόλα (Ασημακοπούλου) ανακαλύπτει την απιστία του Μπάμπη.) « Σπάσε , για να μη σου σπάσω την κεφαλα.» «Κόσμος και κοσμάκης»	Η λ. μ. ως ‘φύγε αμέσως’ και ως ‘δέρνω’.
(Ο Κανέλλος [Βέγγος] μετά την καταδίωξη του κλέφτη.) -Τα κατάφερα αλλά με λαχάνιασε . -Ο κλέφτης; -Αυτός λαχανιάζει ακόμα. «Ο καταφερτζής»	Η λ. μ. ως ‘αναπνέω με δυσκολία’ και μτφ ως ‘τρέχω’
(Ο Πίπης [Ηλιόπουλος] σχολιάζει τη σπιτονοικοκυρά του.) -Σήμερα βούλωσε ο βόθρος, αύριο βούλωσε ο νεροχύτης... - Μόνο το στόμα της δε βουλώνει! «Οι κυρίες της αυλής»	Η λ. μ. ως ‘φράζομαι, κλείνω’ και ως ‘σταματώ να μιλώ’.
(Οι υπάλληλοι ζητούν από τον Δέτσικα [Τζανετάκος] να φύγουν.) -Να σχολάσετε ; Και δε σχολάτε; Τι με ρωτάτε εμένα; [...]. Άντε και να δούμε εμένα πότε θα με σχολάσουν τ’ αδέρφια της Μαρίνας» «Η τύχη μου... τρελλάθηκε»	Η λ. μ. ως ‘τελειώνω την εργασία μου και φεύγω’ και ως ‘διακόπτω τις ερωτικές σχέσεις’.
(Η Μαλτέζου [Ζαρόκωστα] μιλά για το ‘τράκο’ στο καζίνο.) -Δυο βραδιές κολύμπησα πολύ άσχημα. - Κολυμπήσατε ; Κρόουλ ή ανάσκελο; «Κάτι κουρασμένα παληκάρια»	Η λ. μ. ως ‘αντιμετωπίζω δύσκολη κατάσταση’ και ως ‘κάνω κολύμπι’.
(Ο Μάνθος [Ηλιόπουλος] εξηγεί το σχέδιό του.) «[...] Κι έτσι και τη σώσει, σωθήκαμε κι εμείς.» «Το δόλωμα»	Η λ. μ. ως ‘γλιτώνω κάποιον από τον κίνδυνο’ και ως ‘εξασφαλίζομαι

	οικονομικά'
<p>(Νεαρός που προσέρχεται στο πάρτι και γνωρίζει τον Χρόνη [Εξαρχάκος])</p> <p>-Α, τότε θα είσαι ο γέρος της. Μπράβο, καλά κρατιέσαι.</p> <p>-Τώρα κρατιέμαι αλλά σε λίγο δε θα κρατιέμαι καθόλου σε πληροφορώ.</p> <p style="text-align: right;">«Ο κατεργάρης»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'διατηρούμαι σε πολύ καλή φυσική κατάσταση' και ως 'συγκρατούμαι'.</p>
<p>(Η Μπεμπέκα [Διαμαντίδου] συζητά με την Ελένη [Κοντού])</p> <p>-Δουλεύω αυτή τη στιγμή, Ελένη μου. Δουλεύω για το σπίτι! [...]</p> <p>-Δουλεύεις; Τι δουλεύεις, δηλαδή;</p> <p>-Τον Αντωνάκη... Και τον δουλεύω μάλιστα ψιλό γαζί!</p> <p style="text-align: right;">«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'εργάζομαι' και ως 'εξαπατώ, κοροϊδεύω»</p>
<p>(Η Μίρκα[Τριάντη] ζητά από τον Μπάμπη [Βέγγος] να την μεταφέρει κάπου.)</p> <p>-Με πετάς ως τον δικηγόρο μου;</p> <p>-Μαζί σου πετάω ως την άκρη του κόσμου.</p> <p style="text-align: right;">«Σχολή για σωφερίνες»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'μεταφέρω κάπου γρήγορα με όχημα' και ως 'κινούμαι στον αέρα'.</p>
<p>(Η Μίνα [Στεφανίδου] μιλά στην στενοχωρημένη ξαδέλφη της.)</p> <p>«[...] Πέθανα εγώ με το Μήτσο που μ' απατούσε; Ενώ τον Μίμη τον πέθανα..»</p> <p style="text-align: right;">«Ο ζηλιάρोगατος»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Θωμάς [Ευθυμίου] νομίζει πως ήπιε τον δηλητηριασμένο καφέ που προοριζόταν για άλλον.)</p> <p>«Έγινε λάθος. Πήγα να τον πεθάνω και πεθαίνω εγώ ο έρμος!»</p> <p style="text-align: right;">«Ένας βλάκας και μισός»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'αποβιώνω' και ως 'προκαλώ τον θάνατο'.</p>

Πίνακας 14: Ρήμα δισθενές vs. Ρήμα τρισθενές

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Κλεομένης [Ρίζος] αναγκάζεται να προχωρήσει σε γάμο).</p> <p>«Άλλοι τα τρώνε τα σφαχτά εμένα δυστυχώς με φάγανε»</p> <p style="text-align: right;">«Οι γαμπροί της Ευτυχίας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μασώ και καταπίνω τροφή’ και ως ‘παθαίνω κάτι κακό’.</p>
<p>(Ο Βροντάκης [Αργύρης] αναρωτιέται για τον ξένο [Βουγιουκλάκη])</p> <p>-Πάντως εγώ εσένα κάπου σε ξέρω. Θα το βρω, δε μου γλιτώνει.</p> <p>-Αμ, έτσι και το βρεις, εμέ ποιος με γλιτώνει!</p> <p style="text-align: right;">«Η νεράιδα και το παληκάρι»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘δε θα μου ξεφύγει’ και ως ‘κατορθώνω να σωθώ από έναν κίνδυνο’.</p>

Πίνακας 15: Ρήμα δισθενές vs. Ρήμα τρισθενές

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο ενωμοτάρχης [Δαμασιώτης] αποφυλακίζει τη Μανταλένα.)</p> <p>«Πάω να την απελευθερώσω, να φάει κι αυτή να μη με τρώει κι εμένα η έγνοια της [...]</p> <p style="text-align: right;">«Μανταλένα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μασώ και καταπίνω τροφή’ και ως ‘με βασανίζει’.</p>
<p>(Ο ζητιάνος [Φωτόπουλος] και η πόρνη [Βρανά] μετά την ερωτική συνεύρεσή τους.)</p> <p>- Θα μου ψήσεις και καφεδάκι; [...]</p> <p>-[...]</p> <p>- Αφού είσαι κορόιδο. Εγώ τον έψησα και μου δίνει και ελεημοσύνη.</p> <p style="text-align: right;">«Κάλπικη λίρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘παρασκευάζω καφέ’ και ως ‘πειθω με επίμονη και έντεχνη προσπάθεια’</p>

Πίνακας 16: Ρήμα ενεργητικό vs ρήμα μεσοπαθητικό

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Συζήτηση μεταξύ υπαλλήλων)</p> <p>Υπ. 1: Ε! Το ψώνιο σου δε λέγεται!</p> <p>Υπ.2: Λέγε εσύ..</p> <p style="text-align: right;">«Τρίτη και 13»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘δεν περιγράφεται’ και ως ‘απροθυμία αποδοχής μιας γνώμης’</p>
<p>(Ο Παναής [Βέγγος] στην Πιπίτσα.)</p> <p>«Σ’ αγαπάω, σ’ εκτιμάω, σε σέβομαι, αλλά μη με κρατάς γιατί δεν κρατιέμαι.»</p> <p style="text-align: right;">«Μην είδατε τον Παναή»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘στερώ από κάποιον τη δυνατότητα να κινηθεί ελεύθερα’ και ως ‘μεγάλη ανυπομονησία’.</p>
<p>(Ο Ορφέας [Μουστάκας] απαντά στον Μένιο.)</p> <p>«Δεν μ’ ενδιαφέρει αν ενδιαφέρεστε»</p> <p style="text-align: right;">«Μπετόβεν και μπουζούκι»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αδιαφορώ’ και ως ‘έχω ενδιαφέρον’.</p>
<p>(Ο Κανέλλος [Βέγγος] συζητά με τη Λίνα [Κυριακίδου])</p> <p>-Μα, αφού του εξήγησα.</p> <p>-Ναι, εσύ του εξήγησες εκείνος, όμως, μου ξηγήθηκε.</p> <p style="text-align: right;">«Ο καταφερτζής»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αναλύω λεπτομερώς ώστε να γίνει κατανοητό’ και ως ‘συμπεριφέρομαι άσχημα’.</p>
<p>(Ο Κλεομένης [Ρίζος] συζητά με την Ευτυχία [Βασιλειάδου])</p> <p>-Λέω, είμαστε δυο νέοι που δε φλερτάραμε, δεν κοιταχτήκαμε, δεν τράβηξε ο ένας τον άλλον.</p> <p>-Δε συνηθίζω να τραβιέμαι.</p> <p style="text-align: right;">«Οι γαμπροί της Ευτυχίας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘προσελκώ’ και ως ‘συμπεριφορά γυναίκας που δε μονιμοποιεί έναν ερωτικό δεσμό’.</p>
<p>(Ο Πλάτων [Ηλιόπουλος] σχολιάζει την οικογένεια Ασημομύτη.)</p> <p>«Τις ώρες που δεν τρώνε... τρώγονται μεταξύ τους»</p> <p style="text-align: right;">«Στουρνάρα 288»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μασώ και καταπίνω τροφή’ και ως ‘μαλώνουν’.</p>

Πίνακας 17: Ρηματικές περιφράσεις – στερεότυπα

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Τάσος [Φέρμας] απειλεί τον Κανέλλο [Βέγγος]) -Μη μου τα μασάς, θα σου σπάσω τα δόντια. -Και δε θα μπορώ να μασήσω... «Ο καταφερτζής»</p>	<p>Η λ. μ. ως φράση ‘δε μιλώ καθαρά προσπαθώντας να αποκρύψω κάτι’ και ως ‘κομματιάζω με τα δόντια μου και πολτοποιώ κάτι πριν το καταπιώ’</p>
<p>(Η Βασούλα [Καρέζη] σχολιάζει την κατάστασή της.) «Εσείς θα φάτε τα μακαρόνια. Εγώ... θα φάω το κεφάλι μου.» «Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μασώ και καταπίνω τροφή’ και ως ‘είμαι υπεύθυνος για την αποτυχία μου’.</p>
<p>(Η Βασούλα [Καρέζη] υποδέχεται τους ξένους.) -Ασ’ τον, δεν πειράζει. Ας πάει και τη βαλίτσα. -Ναι, αλλά την πάει μακριά αυτός τη βαλίτσα. «Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘μεταφέρω κάτι’ και ως ‘κάτι που παίρνει μεγάλες, κυρίως χρονικές διαστάσεις’</p>
<p>(Η Άννα [Ασημακοπούλου] ζητά από τον Σάββα [Φωτόπουλο] να χορέψουν) -Έλα, Σάββα, να χορέψουμε. -Να χορέψουμε; Δε φτάνει που με χορευέτε τόσες μέρες στο ταξί; «Άλλος για το εκατομμύριο»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘εκτελώ ρυθμικές κινήσεις με τη συνοδεία μουσικής’ και ως ‘ταλαιπωρώ πολύ’</p>
<p>(Ο Πλάτων [Ηλιοπούλος] εξηγεί γιατί δεν έχει πάρει ακόμη πτυχίο.) «Α, η εξήγηση είναι πολύ απλή. Μεσ στο πανεπιστήμιο τρώω τα νιάτα μου, απ’ όξω τρώω ξύλο» «Στουρνάρα 288» Ο πελάτης της εταιρίας γνωρίζει τον Τιμολέοντα [Μακρής]. -Εσύ είσαι, λοιπόν, αυτός που τρώει τις σάρκες μας; - Όχι, αγαπητέ μου, εγώ τρώω κυρίως όσπρια.</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘σπαταλώ’ και ως ‘με δέρνουν’. Η λ. μ. ως φράση με την έννοια ‘εξαντλώ τις οικονομικές δυνάμεις’ και ως ‘μασώ και</p>

<p>«Έξω οι κλέφτες»</p>	<p>καταπίνω τροφή'</p>
<p>(Ο Μπάμπης [Μακρής] συζητά με την κ. Ευγενία [Βέμπο]) -Δε βαριέσαι, κυρα Ευγενία μου, έχει ο Θεός. -Ο Θεός έχει. Εγώ δεν έχω. <p style="text-align: right;">«Στουρνάρα 288»</p> <p>.....</p> (Ο Ντολτσέτο [Σταυρίδης] κινδυνεύει με έξωση.) -Μη στενοχωριέσαι, έχει ο Θεός. -Ο Θεός έχει, εμείς δεν έχουμε. <p style="text-align: right;">«Μπετόβεν και μπουζούκι»</p> </p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως 'να εμπιστευόμαστε τα προβλήματα μας στην πρόνοια του Θεού' και ως 'κάτι που βρίσκεται στην ιδιοκτησία, κατοχή ή στη χρήση κάποιου'</p>
<p>(Ο Αγαθοκλής [Βέγγος] για το ξύλο που έφαγε...) «Δεν ξέρω αν είχε καταλάβει πάντως εμένα μου 'δωσε και κατάλαβα» <p style="text-align: right;">«Πάρε κόσμε»</p> </p>	<p>Η λ. μ. ως 'αντιλαμβάνομαι' και ως 'με τις πράξεις μου δείχνω σε κάποιον ότι δεν μπορεί να με κοροϊδέψει'</p>
<p>(Ο Καρτελής [Σταυρίδης] ανακαλύπτει ότι έπεσε θύμα απάτης.) «Καλιγώνω φύλλο αλλά με καλιγώσανε.» <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p> </p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει ως τμήμα έκφρασης με την έννοια 'είμαι πολύ έξυπνος' και ως 'με εξαπάτησαν'</p>
<p>(Ο Μάκης [Χατζηχρήστος] προσπαθεί να πείσει τον Πέτρο [Τζανετάκος] να επιστρέψει στο πατρικό του.) -Γίνεται παντρεία χωρίς την ευχή των γονέων; Χωρίς το ρύζι τους; -Να το βράσω το ρύζι τους. -Μπράβο! Να το βράσεις και να το κάνεις λαπά να 'χετε κάτι να τρώτε [...]. <p style="text-align: right;">«Ο απίθανος»</p> </p>	<p>Η λ. μ. ως 'περιφρονώ' και ως 'μαγειρεύω'.</p>
<p>(Η υπάλληλος σχολιάζει την κουραστική ημέρα.) «Ουφ! Τι ήταν αυτό σήμερα; Είπαμε να πέσει δουλειά όχι όμως να πέσουνε και τα δικά μας νεφρά.» <p style="text-align: right;">«Ποιος Θανάσης»</p> </p>	<p>Η λ. μ. ως 'κάτι που γίνεται κατά κόρον' και ως 'αισθάνομαι πόνους στη μέση όταν σηκώνω</p>

	μεγάλα βάρη’
(Ο Παναής [Βέγγος] και ο Φάνης [Μπάρκουλης] προσπαθούν να ξεφύγουν.) -Κάτσε βρε να κλείσουμε το μαγαζί πρώτα... -Ωσπου να κλείσουμε το μαγαζί μπορεί να ’ρθει ο χασάπης και να μας κλείσει το σπίτι. «Μην είδατε τον Παναή»	Η λ. μ. ως ‘κλειδώνω’ και ως ‘θάνατος, μεγάλη συμφορά’.
(Ο Κοκός [Γκιωνάκης ζητά χάρη από την Ελένη.) «[...] Θα ψήσεις την Άννα να ψήσει τον Σάββα να την ψήσουμε όλοι μαζί» «Άλλος για το εκατομμύριο»	Η λ. μ. ως ‘επιχειρώ να πείσω’ και ως ‘διευθετώ ώστε να επιτύχει’.
(Η σπιτονοικοκυρά στον Μανώλη [Χατζηχρήστος]) -Μπράβο, θα πας μπροστά. -Α, εγώ δε θέλω να πάω μπροστά. Θέλω να πάω στην Ομόνοια. «Φως..νερό..τηλέφωνο..οικόπεδα με δόσεις»	Η λ. μ. ως ‘προοδεύω’ και ως ‘διανύω μιαν απόσταση για να φτάσω κάπου’
(Ο δυσαρεστημένος υποψήφιος αγοραστής από την Κρήτη) «Κι εσύ, μωρέ, κατέβαινε το παραδάτσι γιατί δε θα κατεβείς ζωντανός από δω πάνω» «Φως..νερό..τηλέφωνο..οικόπεδα με δόσεις»	Η λ. μ. ως φράση ‘δώσε τα χρήματα’ και ως ‘κινούμαι από υψηλότερο επίπεδο σε χαμηλότερο’.
(Η Μαριάννα [Αρώνη] γνωρίζει την αγαπημένη του γιού της). -Κα Παπασταύρου, ήθελα να σας δώσω να καταλάβετε πως.. -Δεν πειράζει, πουλάκι μου, μου έδωσε και κατάλαβα ο γιόκας μου. «Μικροί και μεγάλοι εν δράσει»	Η λ. μ. ως έκφραση που δηλώνει αφενός ‘εξηγώ σε κάποιον για να το καταλάβει καλά’ αφετέρου ‘συμπεριφορά ώστε να καταλάβει κάποιος το σφάλμα του’.
(Ο Αντώνης [Κωνσταντάρας] ψάχνει την κόρη του.) -Ξέρεις γιατί ήρθα; [...] Για να της πιω το αίμα! -Εν τω μεταξύ τι έχεις πιεί ; -Κονιάκ!	Η λ. μ. ως ‘έντονη απειλή’ και ως ‘καταναλίσκω ένα υγρό’.

«Μικροί και μεγάλοι εν δράσει»	
(Στο γλέντι των αρραβώνων του Μανούσου [Παπαμιχαήλ]) -Σήκω, απόψε θα το κάψουμε . -Να μένει. Αρκετά με κάψατε σήμερα. «Η νεράιδα και το παληκάρι»	Η λ. μ. ως ‘θα κάνουμε μεγάλο γλέντι’ και ως ‘προκαλώ μεγάλη ζημιά’.
(Ο Θανάσης [Βέγγος] βλέπει την Ελπίδα.) «Τι τρέχει και τρέχεις ;» «Ένα ασύλληπτο κορόιδο»	Η λ. μ. ως ‘συμβαίνει’ και ως ‘μετακινούμαι προς τα εμπρός με ταχείες κινήσεις’
(Ο Πολύδωρος [Βέγγος] απευθύνεται στην αδελφή του.) «Ναι, τα ντολμαδάκια ξέρεις να τα τυλίξεις , κάνα γαμπρό να τυλίξεις δεν μπορείς» «Ο παπατρέχας»	Η λ. μ. ως ‘το κάνω ρολό’ και ως ‘καταφέρνω κάποιον να με παντρευτεί’
(Ο Σταύρος [Παράβας] ανακαλύπτει ότι ο νεαρός με τον οποίο συζητά είναι ο σύντροφος της αδελφής του.) -Και δε μου λες ποια είναι αυτή; -Αυτή που έφαγα καλά. -Αχ, θα σε φάει το χώμα εσένα. «Το κοροϊδάκι της πριγκηπέσσας»	Η λ. μ. ως ‘επωφελήθηκα ερωτικά’ και ως ‘θα πεθάνεις’.

Πίνακας 18: Έλλειψη ή παράλειψη του ρήματος (? Ανακλαστικό in absentia)

Εύρημα	Σχόλιο
(Ο Μανωλιός [Παπαζήσης] συζητά με τη Δανάη [Ματζουράνη] για την ανακοίνωση της σχέσης τους στον αδελφό της.) «Άλλοι πίνουν τους καφέδες κι άλλοι... τα φαρμάκια.» (ενν. πίνουν) «Πίσω μου σ’ έχω σατανά»	Η λ. μ. ως ‘καταναλίσκω ένα υγρό’ και ως ‘πικραίνομαι’.
(Ο Θανάσης [Βέγγος] απαιτεί τα χρήματα που του χρωστούν.)	Η λ. μ. ως ‘παροχή αγαθού’ και ως ‘απειλή’.

<p>«[...] θα περιμένω μέχρι αύριο ε, αλλιώς δε θα σου κόψω μόνο το τηλέφωνο αλλά και τα πόδια.» (ενν. θα σου κόψω)</p> <p style="text-align: right;">«Ποιος Θανάσης!!»</p>	
<p>(Ο Παναής ρωτά το Φάνη για το ραντεβού του.)</p> <p>-Φαντάζομαι πώς θα 'κανε μόλις σε είδε, ε; Θα πέταξε από τη χαρά της.</p> <p>-Ότι πέταξε, πέταξε. Αλλά όχι αυτή. Το βάζο. (ενν. πέταξε)</p> <p style="text-align: right;">«Μην είδατε τον Παναή»</p>	<p>Η λ. μ. ως 'χαίρομαι πάρα πολύ' και ως 'κινούμαι στον αέρα'.</p>

4.1.5. Άλλες περιπτώσεις

Πίνακας 19 : Άλλες περιπτώσεις

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Ζάχος [Αυλωνίτης] προσπαθεί να παντρέψει την Αριστέα [Βασιλειάδου]. Το βράδυ θα βγουν με τον υποψήφιο γαμπρό.)</p> <p>-Ντύσου γκραν.</p> <p>-Γκραν κάσα;</p> <p>-Όχι. Γκραν πρι.</p> <p style="text-align: right;">«Η ωραία των Αθηνών»</p>	<p>Γίνεται χρήση λ. μ. άλλων γλωσσών που αντιστοιχούν στις σημασίες 'μουσικό όργανο' και 'μεγάλο βραβείο (σε διεθνείς αγώνες)'</p>
<p>(Ο Μπάμπης (Γκιωνάκης) προσπαθεί να αποσπάει χρήματα από τον Καρτελή (Σταυρίδης)]</p> <p>-Παρόλ ντονέρ!(Parole d' honneur)</p> <p>-Το ντονέρ κομμένη! Δεν το τρώω.</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Οι λ. μ. ως 'λόγος τιμής' και ως 'γύρος'. Εδώ δε θεωρούμε πως πρόκειται για ομοηχία λόγω της προφοράς των λ. μ.</p>

4.2. ΑΝΑΚΛΑΣΤΙΚΟ II

Πίνακας 20: Ανακλαστικό II

Προσηγορικό vs. Κύριο

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Θανάσης [Βέγγος] δεν μπορεί να εξοφλήσει τον κ. Όμηρο αφού έδωσε στην αδελφή του τα χρήματα που είχε συγκεντρώσει.)</p> <p>« [...] σε πρόλαβε η Ελπίδα, μην έχεις άλλη ελπίδα.»</p> <p style="text-align: right;">«Ποιος Θανάσης!!!»</p>	<p>Το ‘γυναικείο βαπτιστικό’ συμμετέχει στο σχήμα με το κοινό όνομα <i>ελπίδα</i> ‘η βεβαιότητα ότι θα συμβεί κάτι καλό’.</p>
<p>(Ο Κυριάκος [Φωτόπουλος] ζητά από το Φαίδωνα [Πάντζας] να υποδυθεί τον συνεταίρο του και συνιδιοκτήτη της βίλας.)</p> <p>« [...] τι είναι για σένα ένα ψυχικό αφού είσαι και κάτοικος Ψυχικού.»</p> <p style="text-align: right;">«Τρελλοί πολυτελείας»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘η πράξη με την οποία κάνουμε ένα καλό σε άλλον’ και ως ‘τοπωνύμιο’.</p>
<p>(Ο Ησαΐας [Αυλωνίτης] δέχεται πελάτη που ψάχνει νέα σύζυγο γιατί έχασε την πρώτη.)</p> <p>-Δεν της εδόθηκε η ευκαιρία να δοκιμαστεί. Μου την επήρε ο Κύριος!</p> <p>-Ποιος κύριος; Και πόση καλοσύνη πρέπει να έχετε για να τον αποκαλείτε κύριο!</p> <p style="text-align: right;">«Ησαΐα χόρευε»</p>	<p>Η λ. μ. <i>κύριος</i> ως ‘προσηγορία του Θεού’ και ως ‘ευγενική προσφώνηση ή αναφορά σε άνδρα’.</p>
<p>(Οι ένοικοι σας πολυκατοικίας έχουν συνάντηση στην οποία παρευρίσκεται και ο Παντελής [Γιαννόπουλος], ο θυρωρός.)</p> <p>-Κάνουμε τη γυμναστική σας και είναι αδύνατον να διακόψουμε την άσκηση «Αστραπή».</p> <p>-Αμάν, κι εγώ πρέπει να γίνω αστραπή.</p> <p style="text-align: right;">«Κολωνάκι διαγωγή μηδέν»</p>	<p>Η λ. μ. <i>αστραπή</i> ως ‘όνομα γυμναστικής άσκησης’ και ως μέρος στερεότυπης φράσης ‘φεύγω τρέχοντας’.</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] τηλεφωνεί στην Αθήνα για χρήματα.)</p> <p>«Κοίταξε μην το ξεχάσεις, κακομοίρη μου, γιατί δεν έχω δεκάρα. Ούτε για το «Ηχος και Φως»¹¹... Όχι να πληρώσω το φως, ρε βλάκα!</p>	<p>Η λ. μ. <i>φως</i> ως ‘φωτισμός’ και ως ‘ηλεκτρικό ρεύμα’.</p>

¹¹ Πρόκειται για υπαίθριο, νυχτερινό, οπτικοακουστικό θέαμα που λειτουργεί στη Ρόδο από το 1961.

<p>«Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	
<p>(Ο Λαλάκης [Λογοθετίδης] προσπαθεί να αποτρέψει τη συνάντηση του σταθμάρχη [Φωτόπουλος] με την Πόπη.)</p> <p>-Για έλα από δω, για έλα από δω</p> <p>-Γιατί;</p> <p>-Πιάνουν κάτι αέρηδες από κει καμιά φορά.</p> <p>-Οι Αέρηδες των Αθηνών, από δω είναι;</p> <p>-Όχι εκείνοι... είναι της Πλάκας... Εμείς έχουμε άλλους πιο σοβαρούς...</p> <p>«Ούτε γάτα ούτε ζημιά»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αισθητή κίνηση του αέρα’ και ως ‘τοπωνύμιο’</p>
<p>(Η Λίζα [Κατσέλη] μιλά για τον Θανάση στην παρέα σας).</p> <p>«Παιδιά, ξέρετε ότι είναι ο καλύτερος κουρέας της Πλάκας; Καλύτερος από τον «Κουρέα της Σεβίλλης»;</p> <p>«Ένα ασύλληπτο κορόιδο»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘αυτός που έχει επάγγελμα το κόψιμο των μαλλιών’ και ως ‘τίτλος όπερας’</p>
<p>(Ο Λάμπρος [Κωνσταντάρας] επιστρέφοντας στο σπίτι του συναντά την Ασημίνα [Στυλιανοπούλου] την οικιακή βοηθό της οικογένειας.)</p> <p>- Πώς τη λένε την κυρά σου;</p> <p>-Σοφία. Κι όλο σοφία είναι, τρομάρα της!</p> <p>«Ο τρελλός τα ’χει 400»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘γυναικείο βαπτιστικό’ και ως ‘γνώση από μάθηση ή πείρα’.</p>
<p>(Η Καίτη [Βουγιουκλάκη] στην πρώτη εμφάνισή της ως κυρία ανώτερης τάξης συμμετέχει σε συζήτηση.)</p> <p>-Ας αφήσουμε τη μοντέρνα ποίηση. Ο Σολωμός σας αρέσει;</p> <p>-Ιι, τρελαίνομαι. [ενν. για σολομό] Με κρεμμυδάκι ψιλοκομμένο και λεμονάκι από πάνω...</p> <p>«Το δόλωμα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘επώνυμο’ και ως ‘ψάρι’.</p> <p>Συνδυάζεται με το ΑΝΑΚΛ. Ι</p>
<p>(Ο Δημοσθένης [Κωνσταντάρας] και ο Μανώλης [Παπαζήσης] δε βρίσκουν δωμάτιο στο ξενοδοχείο.)</p> <p>-Θα φτάσω μέχρις Άρειο Πάγο!</p> <p>-Συμφωνώ! Χρειαζόμαστε πάγο.</p> <p>«Ο φαφλατάς»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ανώτατο δικαστήριο’ και ως ‘παγωμένο νερό’.</p>

<p>(Η Ντουντού [Γιούλη] προς τον αρραβωνιαστικό της που αποπλάνησε ανήλικη.)</p> <p>-Σαν να σε βλέπω... «Χαρούλα, είσαι η μόνη γυναίκα που αγάπησα στη ζωή μου... Χαρούλα, δε μπορώ να ζήσω χωρίς εσένα... Χαρούλα, θα γίνεις γρήγορα η γυναικούλα μου... Χαρούλα... Χαρούλα... Χαρούλα...», και της την έφερες μια χαρούλα.</p> <p style="text-align: right;">«Στουρνάρα 288»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘βαπτιστικό όνομα’ και ως υποκοριστικό ουσιαστικού σε επιρρηματική έκφραση.</p>
<p>(Ο ταξιτζής παρηγορεί τον Δημήτρη [Παπαμιχαήλ] στο μπαρ.)</p> <p>-Δε βαριέσαι, φίλε, αυτά έχει η ζωή.</p> <p>-Ποια Ζωή μωρέ; Ποια Ζωή; Ειρήνη τη λένε.</p> <p style="text-align: right;">«Ο παραμυθάς»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘το διακριτικό γνώρισμα των έμβιων» και ως ‘βαπτιστικό όνομα».</p>
Προσηγορικό (επίθετο) vs. Κύριο	
<p>(Ο Παύλος [Κωνσταντάρας] μιλά στο τηλέφωνο με τη φιλενάδα του...)</p> <p>« [...] Τι λες, χρυσούλι μου;</p> <p>(όταν ξαφνικά εμφανίζεται η αδελφή του.)</p> <p>‘Όχι, κύριε Χρυσούλη μου [...]»</p> <p style="text-align: right;">«Πίσω μου σ’ έχω σατανά»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘προσφώνηση’ και ως ‘επώνυμο’.</p>
<p>(Ο Πασχάλης [Μιχαλόπουλος] όταν ο ιδιοκτήτης σας εταιρίας υπερηφανεύεται ότι έπαιρνε άριστα στο σχολείο.)</p> <p>«Ε, όχι, κύριε Δημητράκη. Τα μόνα άριστα που παίρνατε ήταν τα ‘Άριστα Ματσάγγου’».</p> <p style="text-align: right;">«Μιας πεντάρας νιάτα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘ανώτατη επίδοση στο σχολείο’ και ως ‘όνομα προϊόντος’ (στη συγκεκριμένη περίπτωση τσιγάρα).</p>
<p>(Τα στελέχη της Καρασίν-όιλ συναντώνται. Ο ναύαρχος [Παληός] γνωρίζει τον κ. Κακαρίδα.)</p> <p>«Ω, κύριε Ευτύχιε, είμαι ευτυχής που σας γνωρίζω!»</p> <p style="text-align: right;">«Ο φαντασμένος»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘βαπτιστικό όνομα’ και ως ‘ευχαριστημένος’.</p>
<p>(Ο εμπειρογνώμονας [Ηλιόπουλος] δίνει στον Χρόνη [Εξαρχάκος] τα έγγραφα που πρέπει να συμπληρωθούν για την αποζημίωση.)</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘τίτλος μυθιστορήματος’ και ως ‘πολύ κακός και</p>

<p>-Τι είναι αυτά; Οι Άθλιοι του Ουγκώ; -Όχι, οι άθλιοι της γραφειοκρατίας, κύριε... «Γκαρσονιέρα για δέκα»</p>	<p>επομένως δυσάρεστος’.</p>
<p>Κύριο (χρήση ¹) vs. Κύριο (χρήση ²)</p>	
<p>(Η Μυρτώ [Λάσκαρη] και ο Άρης [Βουτσάς] συζητούν για τη σχέση τους.) -Ωραία! Κι εμείς να περιμένουμε να παντρευτούμε τη Δευτέρα... -Που μας έρχεται; -Όχι, τη Δευτέρα Παρουσία. «Ένα κορίτσι για δύο»</p>	<p>Η λ. μ. παρουσιάζεται ως ‘ημέρα της εβδομάδας’ και ως ‘πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα’.</p>
<p>(Η σπιτονοικοκυρά [Βασιλειάδου] του Γιώργου [Οικονομίδης] που της αρέσουν τα σταυρόλεξα ζητά τη βοήθειά του.) -Αλήθεια, βρες μου μια λέξη για το δύο οριζοντίως μου που να δείχνει βουνό. -Πόσα γράμματα; -Έξι. -Αλπεις. -Βουνό είν’ το «Αλπεις»; Ψυγείο είναι αστοιχείωτε! (δείχνοντας το ψυγείο) «Χαρούμενο ξεκίνημα»</p>	<p>Στην περίπτωση αυτή το κύριο όνομα εμφανίζεται με διπλή χρήση ως ‘όνομα βουνού’ και ως ‘επωνυμία προϊόντος’.</p>
<p>(Ο Θεοδόσης [Αυλωνίτης] καλεί τον κόσμο στο θέαμα.) «Περάστε! Το βρέφον έχει οκτώ κεφαλάς σαν τη Νεμέα Ύδρα. Βέβαια, δεν είναι η Ύδρα, το νησί που ξέρετε, αλλά δεν έχει καμία σημασία.» «Ο λεφτάς»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘μυθολογικό τέρας’ και ως ‘τοπωνύμιο’.</p>
<p>(Αφήγηση) Γιατί ο Ανάργυρος ήταν ένας καλός χριστιανός. Κάθε πρωί έκανε πάντα το σταυρό του περνώντας απ’ τους Αγίους Αναργύρους που είχαν τ’ όνομά του και τον προστάτευαν. «Κάλπικη λίρα»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘βαπτιστικό’ και ως ‘εκκλησία αφιερωμένη σε Άγιο’</p>

<p>Ο Δημοσθένης [Κωνσταντάρας] αγορεύει στο δικαστήριο και ο Μανώλης [Παπαζήσης] βρίσκεται στο ακροατήριο.)</p> <p>-Τι χρείαν έχομε μαρτύρων, που θα έλεγε και ο Καϊάφας.</p> <p>-Αμάν! Ούτε τα λουτρά του Καϊάφα δε μας σώζουν τώρα.</p> <p style="text-align: right;">«Ο φαφλατάς»</p>	<p>Η λ. μ. ως ‘πρόσωπο της Καινής Διαθήκης’ και ως ‘τοπωνύμιο’.</p>
--	---

4.3. ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ

Πίνακας 21: Διπλό ανακλαστικό

σημασία 1 vs σημασία 2	
Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Παναής [Βέγγος] εξηγεί γιατί είναι στενοχωρημένος.)</p> <p>«Να, μ’ έπιασε γιατί εσύ τώρα πας να <u>πιάσεις</u> δουλειά ενώ εγώ περιμένω να την <u>πιάσω</u> κι αν την <u>πιάσω</u>...</p> <p style="text-align: right;">«Μην είδατε τον Παναή»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως ‘μου συμβαίνει’ μία φορά και ως ‘αρχίζω να δουλεύω’ σε τριπλή επανάληψη.</p>
<p>Ο Σωκράτης [Σταυρίδης] συνομιλεί με τον Τζίνο [Τζανετάκος].)</p> <p>-Σκάσε, Τζίνο.</p> <p>-Α, για στάσου. <u>Σκάσε</u>, <u>σκάσε</u>, <u>σκάσε</u>... τι είμαι, σαμπρέλα;</p> <p style="text-align: right;">«Ο εξυπνάκιος»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται ως προς τη σημασία ‘σταματώ να μιλώ’ μία φορά και σε τριπλή επανάληψη ως προς τη σημασία ‘λύνεται απότομα και με θόρυβο η συνέχεια της εξωτερικής επιφάνειας λόγω πίεσης’.</p>
<p>(Ο Κυριάκος [Φωτόπουλος] απευθύνεται στο αφεντικό του.)</p> <p>«Μια φορά, Φαίδων, αυτά τα <u>πράγματα</u> είναι πολύ σοβαρά <u>πράγματα</u>, αυτά τα <u>πράγματα</u> είναι <u>πράγματα</u></p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τετραπλή επανάληψη ως ‘υπόθεση, ζήτημα στο οποίο γίνεται αναφορά’</p>

<p>που... δηλαδή, εδώ που τα λέμε, δεν είναι πράματα. «Τρελλοί πολυτελείας»</p>	<p>και ως ‘διαγωγή, συμπεριφορά’</p>
<p>(Ο Μαξ [Ρίζος] και η Τζίλι [Προκοπίου] συζητούν.) -Ο μεν πρόεδρος θέλει να περάσει ο <u>δρόμος</u> από κάτω, ο αντιπρόεδρος θέλει να περάσει ο <u>δρόμος</u> από πάνω, εμείς θέλουμε να περάσει ο <u>δρόμος</u> από τη μέση. -Και στο τέλος θα μείνουμε εμείς στους πέντε δρόμους. «Ο μπούφος»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει στο σχήμα με τριπλή εμφάνιση με τη σημασία ‘λωρίδα εδάφους όπου κινούνται άνθρωποι ή οχήματα’ και μία φορά ως ‘απροστάτετος, χωρίς μέσα επιβίωσης».</p>
<p>(Ο Ντίνος [Κωνσταντάρας] απαντά στον Σπύρο όταν εκείνος τον ρωτά αν χούφτωσε την Κορίνα.) «Βρε, αυτή είναι <u>λουλούδι</u>, βρε, μίσχος. Τα αγγίζουν τα <u>λουλούδια</u>; Όταν τα αγγίζεις τα <u>λουλούδια</u>, μαραίνονται τα <u>λουλούδια</u>.» «Κάτι κουρασμένα παληκάρια»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται μία φορά με τη σημασία ‘αθώς, απονήρευτος’ και με τριπλή εμφάνιση με τη σημασία ‘άνθος’.</p>
<p>(Η Ελένη [Βλαχοπούλου] συζητά με μια άλλη καθαρίστρια για το αν πρέπει να πει την αλήθεια για την οικονομική της κατάσταση.) -Και γιατί δεν καθαρίζεις την κατάσταση; -Ε, <u>καθαρίζω</u> τζάμια, <u>καθαρίζω</u> μωσαϊκά, <u>καθαρίζω</u> παράθυρα, ε, μη βάλουμε σφουγγαρόπανο και στην κατάσταση. «Η θεία μου η χίπισσα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται μία φορά με τη σημασία ‘αναλαμβάνω να τακτοποιήσω μια δύσκολη υπόθεση’ και κάνει τριπλή εμφάνιση με τη σημασία ‘απομακρύνω τη βρωμιά’.</p>
<p>(Ο Ηρακλής [Χατζηχρήστος] έχει συλληφθεί με την κατηγορία της επίθεσης στον ενοικιαστή του.) «Μετά λέει τον <u>άρπαξα</u>. Εδώ δεν τον <u>άρπαξα</u> που έπρεπε να τον <u>αρπάξω</u> κι είδατε πώς μ’ αρπάξανε» «Ο σκληρός άντρας»</p>	<p>Η λ. μ. συμμετέχει στο σχήμα με τριπλή εμφάνιση της σημασίας ‘πιάνω και τραβώ βίαια’ και με μοναδική εμφάνιση της σημασίας ‘συλλαμβάνω’.</p>
<p>(Ο Φίφης [Παράβας] για τη σύλληψη του Τίμου.) «Σπίτια δεν ήθελε; <u>Σπίτια</u>, <u>σπίτια</u>, <u>σπίτια</u>, μας το ’κλεισε</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τριπλή επανάληψη ως</p>

<p>το σπίτι κι ησυχάσαμε»</p> <p style="text-align: center;">«Ο ουρανοκατέβατος»</p>	<p>‘κτίσμα που χρησιμοποιείται ως κατοικία’ και ως ‘μεγάλη συμφορά’</p>
<p><i>Αλυσιδωτό ανακλαστικό (σημασία 1 vs σημασία 2 vs σημασία 3)</i></p>	
<p>(Ο Δημήτρης [Μπάρκουλης] και η Πόλυ [Σόκαλη] διαφωνούν για την απόλυση του Γιώργου.)</p> <p>-Ο κ. Στρατάκης θα μείνει στη θέση του. Ακούς τι σου λέω;</p> <p>-Κι εσύ να κρατάς τη δική σου τη θέση να μην αναγκαστώ να σε βάλω εγώ [ενν. στη θέση σου], ακούς τι σου λέω;</p> <p style="text-align: center;">«Μιας πεντάρας νιάτα»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τρεις διαφορετικές χρήσεις ως ‘τομέας που απασχολείται κάποιος’, ως ‘συμπεριφέρομαι με αξιοπρέπεια’ και ως ‘αναγκάζω κάποιον να συμπεριφερθεί όπως πρέπει’. Ο συνδυασμός της πρώτης εναλλάξ με τις υπόλοιπες πραγματώνουν το ανακλαστικό σχήμα του πρώτου είδους ΑΝΑΚΛ. Ι .</p>
<p>(Ο Θανάσης [Βέγγος] συναντά τη Στέλλα [Φόνσου] μετά την απόλυσή της.)</p> <p>-Παίρνετε χάπια τώρα;</p> <p>-Ναι, παίρνω χάπια. Ό,τι θέλω παίρνω. Και χάπια παίρνω, και αγκωνάρια παίρνω, και αμπάριζα παίρνω¹, και χαμπάρι παίρνω². Πολύ χαμπάρι παίρνω τώρα!</p> <p style="text-align: center;">«Ποιος Θανάσης!!!»</p>	<p>Παρατηρούμε ότι η λ. μ. παρουσιάζεται στο σχήμα με την κύρια σημασία του και με τις σημασίες ‘παρασύρω στο διάβασμό μου’¹ και ‘αντιλαμβάνομαι’². Ο συνδυασμός της πρώτης χρήσης εναλλάξ με τις υπόλοιπες πραγματώνουν το ανακλαστικό σχήμα του πρώτου είδους ΑΝΑΚΛ. Ι</p>

<p>(Ο Ανδρέας [Κωνσταντάρης] προσπαθεί να διώξει τον Φρίξο ώστε να μείνει μόνος με τη Δόμνα.)</p> <p>«Σας είπα, κύριε Μπακατούνα να τηλεφωνήσετε εις τα χρηματιστήρια δια να πάρουμε τας αξίας¹ των αξιών² διότι η αξία¹ έχει μεγάλην αξίαν³.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο τρελλοπενητάρης»</p>	<p>Η λ. μ. εμφανίζεται με τρεις διαφορετικές χρήσεις εκ των οποίων η πρώτη έχει διπλή εμφάνιση και συνδυάζεται εναλλάξ με καθεμία από τις υπόλοιπες πραγματώνοντας συγχρόνως το ανακλαστικό σχήμα του πρώτου είδους ΑΝΑΚΛ. Ι. Η λ. μ. εμφανίζεται ως ¹‘τιμή’, ²οικονομικοί τίτλοι’ και ³‘σημασία, σπουδαιότητα’.</p>
--	---

Πίνακας 22: Ανακλαστικό vs ετυμολογικό

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Γιώργος [Κωνσταντίνου] λέει μια φανταστική ιστορία στον επιχειρηματία [Τζόγιας] προσπαθώντας να του «ανοίξει» τα μάτια για την απιστία της συζύγου του.)</p> <p>-[...] κι από την τυφλή εμπιστοσύνη μου ’δωσε και πέντε τύφλες και με παράτησε.</p> <p style="text-align: right;">«Άνθρωπος για όλες τις δουλειές»</p>	<p>Εμφανίζονται ομορρίζες λ. μ. με τις σημασίες ‘απεριόριστη, απόλυτη’ και ‘χειρονομία με προβολή της ανοιχτής παλάμης’.</p>
<p>(Ο υπάλληλος [Μοσχίδης] σχολιάζει τη Σουηδή πελάτισσα του ξενοδοχείου.)</p> <p>«Κόρη του μεγαλύτερου βιομήχανου στη Σουηδία ήρθε στην Ελλάδα να ξεσκάσει κι αντί να ξεσκάσει κοντεύει να σκάσει εμάς.»</p> <p style="text-align: right;">«Άνθρωπος για όλες τις δουλειές»</p>	<p>Το βασικό λέξημα συνδυάζεται με το σύνθετό του με ένα πρόθημα .</p>

<p>(Η Εύα [Μαυροπούλου] συζητά με την Αγγέλα για τον τρόπο που κάποιοι πλουτίζουν.)</p> <p>«Όσο πιο ευηπόληπτο είναι το διαμέρισμα τόσο πιο ανυπόληπτες δουλειές κάνει.»</p> <p style="text-align: right;">«Η κυρία του κυρίου»</p>	<p>Ο συγκερασμός των σχημάτων πραγματώνεται ανάμεσα σε δύο σύνθετα με εναλλαγή του προθετικού.</p>
<p>(Ο αστυνόμος Μουδρέας [Λογοθέτης] μονολογεί λίγο πριν εμφανιστούν μπροστά του οι ύποπτοι.)</p> <p>«Δεν ξέρουν όμως οι ύποπτοι ανύποπτοι πού πέσανε...»</p> <p style="text-align: right;">«Γκαρσονιέρα για δέκα»</p>	<p>Οι λ. μ. που συμμετέχουν στον συνδυασμό είναι ένα βασικό λέξημα και το σύνθετο με πρόθημα.</p>
<p>(Η κ. Κούλα [Νοταρά] ζητά τα ενοίκια από τον Τέλη [Παπαμιχαήλ].)</p> <p>-Το θέλω το δωμάτιο, κύριε Τέλη μου. Είσαι καλός, είσαι χρυσός...</p> <p>-Αλλά χρυσό δεν έχω.</p> <p style="text-align: right;">«Περάστε την πρώτη του μηνός»</p>	<p>Το επίθετο <i>χρυσός</i> παρουσιάζεται με τη σημασία του ‘μαλακού χαρακτήρα, καλόκαρδου’ και συνδυάζεται με το <i>χρυσό</i> (ως ουσ.) ‘πολύτιμο μέταλλο, χρυσάφι’.</p>
<p>(Η Νανά [Λάζου] ζητά από την Πόπη [Ασημακοπούλου] τον Κοσμά για να της κάνει μια χάρη.)</p> <p>-Ένα δίδυμο, Πόπη μου. Να πιάσω ένα δίδυμο.</p> <p>-Να πιάσεις ένα δίδυμο; Και γυρεύεις απ’ τον άντρα μου;</p> <p style="text-align: right;">«Τρίτη και 13»</p>	<p>Η λ. μ. ως ουσιαστικό εννοεί ‘πρόβλεψη για τον ιππόδρομο’ ενώ ως επίθετο ‘το τέκνο που γεννιέται με άλλο ένα από την ίδια εγκυμοσύνη’.</p>
<p>(Η θεία [Ταυγέτη] του Αγαθοκλή τον συμβουλεύει.)</p> <p>Θεία: Οι καλοσύνες θα σε φάνε. Δεν το ξέρεις ότι ο καλός καλό δε βλέπει;</p> <p style="text-align: right;">«Πάρε κόσμε»</p>	<p>Οι ομόριζες λ. μ. ως ‘ιδιότητα καλού ανθρώπου’, ως ‘καλός άνθρωπος’ και ως ‘συμφέρον, ωφέλιμο’. Οι δύο τελευταίες λ. μ. πραγματώνουν το πολύπτωτο /</p>

	πολυμορφικό σχήμα.
<p>(Ο Τάσος [Φέρμας] κυνηγά τον Κανέλλο [Βέγγος] για την τιμή της αδελφής του.)</p> <p>-Θα 'ρθεις ή θα σε ξαπλώσω κάτω:</p> <p>-Α, σας παρακαλώ, εδώ πέρα δεν ήρθαμε για ξάπλες, ήρθαμε δια εργασίαν.</p> <p style="text-align: right;">«Ο καταφερτζής»</p>	<p>Το σχήμα πραγματώνεται με το ρήμα ξαπλώσω ως 'σκοτώσω' και το ομόρριζο ουσιαστικό ξάπλες ως 'χαρακτηριστικό της τεμπελιάς'.</p>
<p>(Ο Κυριάκος [Φωτόπουλος] συστήνει την κόρη του)</p> <p>-Έλα να σου συστήσω το συνεταίρο μου</p> <p>-Να τον βράσω τον συνεταίρο σου</p> <p>-Τι είπατε;</p> <p>-Μην την παρεξηγείτε, βρίσκεται εν βρασμό ψυχής</p> <p style="text-align: right;">«Τρελλοί πολυτελείας»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. ως φράση με την έννοια 'περιφρονώ' και ως 'κατάσταση μεγάλης ψυχικής αναταραχής'</p>
<p>(Ο Αντώνης [Σταυρίδης] αφηγείται στον συνέταιρό του Παντελή [Μηλιάδης] την περιπέτειά του.)</p> <p>-Δε μου λες, Παντελή, το πρωί για πού ξεκίνησα;</p> <p>-Για την τράπεζα.</p> <p>-Μάλιστα. Για την τράπεζα ξεκίνησα και σε τραπέζωμα κατέληξα.</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. ως 'χρηματοπιστωτικό ίδρυμα' και ως 'παράθεση γεύματος'.</p>
<p>(Ο υποψήφιος αγοραστής της κουζίνας [Αυλωνίτης] συναντιέται στο τρελοκομείο με τη «νύφη».[Κρεβατά])</p> <p>-Α! Ο τρελός με την κουζίνα!</p> <p>-Τι λέτε κυρία μου! Εσείς πήγατε να με τρελάνετε από την ημέρα που μπήκα στο σπίτι σας.</p> <p>-Τι είναι αυτά που λέτε, κύριε; Τρελαθήκατε;</p> <p>-Δεν τρελάθηκα καθόλου. Εγώ είμαι λογικός, κυρία μου. Εσείς είστε η τρελή που είστε και τρόφιμος εδώ μέσα, ε;</p> <p style="text-align: right;">«Ο πεθερόπληκτος»</p> <p>.....</p> <p>(Ο πρωταγωνιστής [Αυλωνίτης] συζητά με τον δικηγόρο του.)</p>	<p>Το σχήμα πραγματώνεται με ομόρριζες λ. μ.</p>

<p>-Κατάλαβες; Ο τρελός ποιητής. Να σου πω, αγαπητέ μου, στην τρελή εποχή που ζούμε όλες τις τρέλες να τις περιμένεις. Μήπως ξέχασες τη δική μου τρελοϊστορία με... τη νύφη;</p> <p style="text-align: right;">«Ο πεθερόπληκτος»</p>	
<p>(Η Φανή [Ασημακοπούλου] ζητά το λόγο από τον Φόντα [Φωτόπουλος] μπροστά στον Τεό [Σταυρίδης].)</p> <p>-Ωραία, και τώρα τι γουστάρεις;</p> <p>-Να καθαρίσω.</p> <p>-Δηλαδή, ζητάτε καθαριστήριο;</p> <p style="text-align: right;">«Φτωχαδάκια και λεφτάδες»</p>	<p>Ο συνδυασμός του ανακλαστικού με το ετυμολογικό σχήμα επιτυγχάνεται με τον συνδυασμό των ομμόριζων λ. μ. με τις σημασίες ‘αναλαμβάνω να τακτοποιήσω μια υπόθεση’ και ‘επιχείρηση καθαρισμού ρούχων’.</p>
<p>(Ο Μήτσος [Γεωργίτσης] λέει στη Βασούλα [Καρέζη] πως για να φύγει η Πηνελόπη έπρεπε να πληρώσει κάτι παραπάνω.)</p> <p>-Ε διάολε, άντρας σου είμαι. Να μη διαθέσω κι εγώ μερικά μετρητά;</p> <p>-Σάμπως τους μετρητοίς δεν παίρνεις το ρόλο σου;</p> <p style="text-align: right;">«Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. εμφανίζονται ως ‘χρήμα’ και ως ‘αντιμετωπίζω και πιστεύω κατά γράμμα κάτι’.</p>
<p>(Ο Τεό [Στ.] πλησιάζει ερωτικά τη Μίλυ [Γιούλη].)</p> <p>-Θα την τραβάτε τη γυναίκα, ε;</p> <p>-Την τραβάω; Την τραβολογάω, όχι την τραβάω.</p> <p style="text-align: right;">«Φτωχαδάκια και λεφτάδες»</p>	<p>Το σχήμα πραγματώνεται με τη χρήση δύο ομόρριζων ρημάτων. <i>Τραβάω</i> ως ‘ελκύω, προσελκύω’ και <i>τραβολογάω</i> ως ‘έχω ερωτικές σχέσεις’.</p>
<p>Η Στέλλα [Φόνσου] και η Τζένη συζητούν για τον Θανάση.)</p> <p>-Εγώ πολύ τον πονάω.</p> <p>-Βρε συ, πολύ πονετικιά έχεις γίνει τώρα τελευταία. Δε</p>	<p>Οι λ. μ. ως ‘αισθάνομαι συμπάθεια, λύπηση, συμπόνια’, ως ‘πονόψυχος’ και ως</p>

<p>μου λες; Πού πονάς; Εδώ στο δοντάκι; «Ποιος Θανάσης!!»</p>	<p>‘είμαι ερωτευμένος’.</p>
<p>(Η κ. Λουκίδου [Μοσχονά] δέχεται το εκατομμύριο και ο Κοκός [Γκιωνάκης] προσπαθεί να την αποτρέψει.) -Αλλά, μια και τα φέρατε δε μου κάνουν βάρους. -Όχι, είναι βαριά, μην τα πάρετε, είναι βαριά. «Άλλος για το εκατομμύριο»</p>	<p>Το <i>βάρους</i> ως ‘ενόχληση’ και το ομόρριζο επίθετο <i>βαριά</i> ως ‘ζυγίζουν πολύ, έχουν μεγάλο βάρος’.</p>
<p>(Ο Φερέκης [Ζερβός] όταν ο σωματοφύλακας του κρύβεται βλέποντας το όπλο) «Μωρέ μπράβο, μπράβος!» «Ζητείται ψεύτης»</p>	<p>Το σχήμα πραγματώνεται με τη χρήση των λ. μ. <i>μπράβο</i> ως ‘δήλωση αποδοκιμασίας’, <i>μπράβος</i> ως ‘σωματοφύλακας’, οι οποίες έχουν κοινή ρίζα (< ιταλ. bravo).</p>
<p>(Ο Κανέλλος [Βέγγος] εργάζεται ως ξεναγός...) «Εδώ ήταν ο Άρειος Πάγος. Αρί παζί. Τα παγοποιεία της αρχαιότητας, δηλαδή.» «Ο καταφερτζής»</p>	<p>Ομόρριζες λ. μ. με την πρώτη μέσα σε φράση με την αρχική της σημασία <i>Πάγος</i> ‘βράχος’ > Άρειος Πάγος ‘βράχος ή λόφος του Άρη’ και τη δεύτερη ως σύνθετο <i>παγοποιείο</i> ‘εργοστάσιο κατασκευής τεχνητού πάγου’ με τη μεταγενέστερη σημασία (πάγος ‘νερό που έχει σταθεροποιηθεί λόγω χαμηλής θερμοκρασίας’).</p>
<p>(Η Ευδοξία [Στυλιανοπούλου] προσπαθεί να ηρεμήσει τους γονείς των ερωτευμένων.) «[...] Ήταν ανάγκη δηλαδή μ’ αυτό το κόλπο να σας έρθει εσάς... κόλπος;» «Η παιχνιδιάρρα»</p>	<p>Ομόρριζες λ. μ. (αντδ. < ιταλ. colpo < υστλατ. colpus < colophus < λατ. colaphus < αρχ. <i>κόλαφος</i>). Το <i>κόλπο</i> ως ‘τέχνασμα, πονηριά’</p>

	και ο κόλπος ως ‘αποπληξία’.
(Ο Μανώλης [Χατζηχρήστος] χαίρεται όταν ο Σωτήρης [Ζανίνο] του υπόσχεται δουλειά.) - «Ζήτω ο σωτήρας μου ο Σωτήρης » «Φως... νερό... τηλέφωνο... οικόπεδα με δόσεις»	Ομμόριζες λ. μ. με την πρώτη προσηγορικό και τη δεύτερη κύριο όνομα.
(Η Σόφη [Μπόζου] ενημερώνει τον Σωτήρη [Ζανίνο].) -Έχουμε δυο γραμμάτια διαμαρτυρημένα . -Ας’ τα να διαμαρτύρονται . «Φως... νερό... τηλέφωνο... οικόπεδα με δόσεις»	Ο συγκερασμός των δύο σχημάτων πραγματώνεται με τη μετοχή διαμαρτυρημένα και το ρήμα.
(Ο Παρασκευάς [Χατζηχρήστος] βρίσκεται σε παράνομο ραντεβού.) -Μα, δε σ’ αρέσει το Καβούρι ; -Μ’ αρέσει. Και το καβούρι μ’ αρέσει κι οι καβουρομάνες μ’ αρέσουν... αυτός δε μ’ αρέσει... με το καβουράκι . «Ο Δήμος απ’ τα Τρίκαλα»	Το σχήμα πραγματώνεται με ομόρριζες λ. μ. με τις σημασίες ‘τοπωνύμιο’, ‘ζώο μαλακόστρακο’, ‘είδος μεγάλου κάβουρα’ και ως ‘αντρικό καπέλο’. Οι δύο πρώτες λ. μ. πραγματώνουν το ΑΝΑΚΛ. Π .
(Ο Κίμων [Αλεξανδράκης] μιλά στον Άρη [Βουτσάς] για τον έρωτά του για τη Μυρτώ.) -Βλέπεις στον έρωτα έχω... δεν έχω πείρα. Είμαι κουμπούρας. - Κουμπούρας είσαι αλλά την κουμπουριά μας την έριξες! «Ένα κορίτσι για δύο»	Ο συνδυασμός πραγματώνεται με τη χρήση των δύο ομμόριζων ουσιαστικών κουμπούρας ως ‘μαθητής με κακή απόδοση’ και κουμπουριά ως ‘τυροβολισμός με πιστόλι’.
(Ο Δαμιανός [Γκιωνάκης] για τη λύση της υπόθεσης.) «Και σκεφτείτε ένα πράμα. Ότι είμαι άνευ χαρτοφυλακίου . Σκέψου τι έχει να γίνει άμα πάρω χαρτοφύλακα .	Οι ομόρριζες λ. μ. συμμετέχουν ως ‘αξίωμα και καθήκοντα υπουργού’ και ως

<p>«Πράκτορες 005 εναντίον Χρυσοπόδαρου»</p>	<p>‘δερμάτινη τσάντα για έγγραφα’.</p>
<p>(Ο παπα – Φώτης [Ζερβός] όταν του εξομολογείται η Μανταλένα ότι αγαπά τον Λάμπη.) «Ήμαρτον, Θε μου με τα μυστήριά σου. Τόσα χρόνια ξομολογώ γυναίκες κι ακόμα δεν τις έμαθα τις μυστήριες!» «Μανταλένα»</p>	<p>Συμμετέχουν οι ομμόριζες λ. μ. <i>μυστήρια</i> ‘τελετές της χριστιανικής εκκλησίας’ και <i>μυστήριες</i> ‘με συμπεριφορά παράξενη, ανεξήγητη’.</p>
<p>(Ο εμίρης προσφέρει χρυσάφι στη Ρένα [Βλαχοπούλου] σε αντάλλαγμα των υπηρεσιών της.) «Όχι άλλο χρυσάφι... Μη, μη για θα βγάλω τη χρυσή, χρυσέ μου!» «Μια Ελληνίδα στο χαρέμι»</p>	<p>Παρατηρούμε την περίπτωση κατά την οποία η λ. μ. <i>χρυσή</i> ως ‘ασθένεια, ίκτερος’ συνδυάζεται με την κλητική προσφώνηση συγχρόνως με την παρουσία τρίτης λ. μ. <i>χρυσάφι</i>, ομόρριζης προς τις υπόλοιπες.</p>
<p>(Ο Μήτσος [Γεωργίτσης] κατευθύνεται προς τον ξενώνα.) «Πάω στον ξενώνα αν κι έχω αρχίσει να μην αισθάνομαι καθόλου ξένος.» «Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Συνδυάζονται οι λ. μ. με ετυμολογική συγγένεια <i>ξενώνας</i> ‘δωμάτιο για τη φιλοξενία φίλων’ και <i>ξένος</i> ‘μη οικείος’.</p>
<p>(Η Βασούλα [Καρέζη] όταν ο Αριστείδης [Εξαρχάκος] της λέει πως είδε στο δρόμο κάποιον που έμοιαζε με τον Μήτσο.) -Ναι σας λέω... φτυστός ο καπετάν Μήτσος -Και πού τον είδες εσύ αυτόν τον φτυστόν και τον κατάπτυστον; «Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Ο συνδυασμός πραγματώνεται με τις ομμόριζες λ. μ. <i>φτυστός</i> ‘ολόιδιος, απαράλλαχτος με κάποιον άλλο’ και <i>κατάπτυστος</i> ‘αισχρός, ανήθικος’</p>
<p>(Ο Κώστας [Βουτσάς] όταν η Ρένα του ζητά να της πει το ποίημα που της είχε γράψει στο τελευταίο γράμμα του.) «Ξέρεις, όμως, δε μπορώ να στο πω, γιατί εγώ ότι γράφω</p>	<p>Ο συνδυασμός πραγματώνεται με τις ομόρριζες λ. μ. ως</p>

<p>δε μπορώ να το πω, είμαι γραφικός τύπος, κατάλαβες;»</p> <p style="text-align: right;">«Ο ψεύτης»</p>	<p>‘παριστάνω το λόγο ή τη σκέψη μου με ένα συμβατικό σύστημα γραφικών συμβόλων’ και ως ‘άνθρωπος με ιδιόρρυθμη εμφάνιση ή συμπεριφορά που τον κάνει λίγο ή πολύ ευχάριστο ή συμπαθή’.</p>
<p>(Ο Ιάσων [Καλλιβωκάς] όταν ο Αντωνάκης μιλά υποτιμητικά στην Ελένη μπροστά στους φίλους του.)</p> <p>«Τι είπε η <u>κυρία</u>; Να στείλει την υπηρεσιάν της ως <u>κυρία</u>! Και η κυρία ιδιότης μιας <u>κυρίας</u> είναι να φέρεται ως <u>κυρία</u>, ασχέτως εάν τέλος πάντων δεν είναι η νόμιμος <u>κυρία</u>.»</p> <p style="text-align: right;">«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. εμφανίζονται η μεν πρώτη (σημαδεύεται με υπογράμμιση) με τις σημασίες ‘αναφορά σε ενήλικη γυναίκα’, ‘οικοδέσποινα’, ‘αξιοπρεπής άνθρωπος’, ‘σύζυγος’, η δεύτερη με την έννοια ‘έχει καθοριστική σημασία’. Επίσης οι διαφορετικές χρήσεις της υπογραμμισμένης λ. μ . παραπέμπουν στην περίπτωση του αλυσιδωτού ανακλαστικού.</p>
<p>(Ο Πολύδωρος [Βέγγος] μαθαίνει ότι ο καθηγητής που έχει προσκαλέσει για φαγητό θα φέρει και έναν φίλο του.)</p> <p>«Ελευθέρα είσοδος. Εάν έχετε κι άλλους φίλους ελεύθερους φέρτε τους ελεύθερα.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο παπατρέχας»</p>	<p>Το επίθετο ελεύθερος εμφανίζεται στα δύο γένη (θηλυκό και αρσενικό) και συνδυάζεται με το ομμόριζό του επίρρημα με τις σημασίες ‘χωρίς</p>

	έλεγχο', 'χωρίς δέσμευση γάμου' και χωρίς περιορισμό' αντίστοιχα.
(Ο Βαλάσκος [Μπάρκουλης] και ο Πασχάλης Μιχαλόπουλος συζητούν για την αδελφή του πρώτου και τον υπάλληλο της εταιρίας.) -Και γιατί κόπτεται για τον αριστούχο ; -Διότι είναι άριστον κορόιδον και το στέλνει στις δουλειές της. «Μιας πεντάρας νιάτα»	Το σχήμα πραγματώνεται ανάμεσα στο βασικό λέξημα και το σύνθετο.
(Ο Χαρίλαος [Μιχαλόπουλος] έχει ζητήσει από την Ξένη [Νοταρά] τα βιβλία.) -Ει, εδώ τα έχω. -Τα καθολικά ; -Τα καθολικά και τα ορθόδοξα. «Αχ! αυτή η γυναίκα μου»	Η λ. μ. παρουσιάζεται με τις σημασίες 'εμπορικό βιβλίο γενικών λογαριασμών' και 'αυτό που έχει σχέση με τον καθολικισμό'.
(Το μέντιουμ Μαρίκα καλείται από τον αστυνόμο [Χριστοφορίδης] να δώσει λύση στην υπόθεση του Ηρακλή [Χατζηχρήστος].) -Κοιμήθηκες; [...] -Βαθιά; - Βαθιά . -Ναι, μην πνιγείς στα βαθιά . «Ο σκληρός άντρας»	Οι λ. μ. εμφανίζονται με τις σημασίες 'σε μεγάλο βαθμό' και ως 'βαθιά νερά'.
(Ο Νεόκοπος [Αυλωνίτης] προσπαθεί να δικαιολογηθεί όταν η Θεώνη [Βασιλειάδου] τον βρίσκει στο κοτέτσι να ψάχνει για το θησαυρό.) -Μα το κοτέτσι έχει ασβέστιο . [...] -Κι άμα θες ασβέστη δεν πας σε κάνα γιατί να πάρεις όσο θέλεις; «Ο θησαυρός του μακαρίτη»	Οι ομμόριζες λ. μ. εμφανίζονται με τις σημασίες 'μεταλλικό στοιχείο' και 'λευκό στερεό, οικοδομικό υλικό'.

<p>(Ο ιδιοκτήτης του κενού καταστήματος [Βελέντζας] ανακαλύπτει ότι ο Σαράντης [Σταυρίδης] παραπλανεί τους υποψήφιους αγοραστές.)</p> <p>- [...] Θα σε κλείσω μέσα.</p> <p>-Μέσα; Τι μέσα; Μέσα; Μήπως θέλετε να πείτε για τα μέσα; Τα 'χουμε.</p> <p style="text-align: right;">«Κορόιδο γαμπρέ»</p>	<p>Οι ομμόριζες λ. μ. συμμετέχουν με τις σημασίες 'φυλακίζω' και 'καθετί που χρησιμοποιείται για την πραγματοποίηση ενός σκοπού'.</p>
<p>(Η Βίκυ [Λίντα] απαντά στον αρραβωνιαστικό της που την ρωτά αν ήταν φρόνιμη όσο αυτός βρισκόταν στην Αφρική.)</p> <p>«Τι λες, αγάπη μου; Εσύ στην έρημο αχ, κι εγώ στην ερημιά.»</p> <p style="text-align: right;">«Τρεις κούκλες κι εγώ»</p>	<p>Οι συγγενείς ετυμολογικά λ. μ. συμμετέχουν στο σχήμα με τις σημασίες 'μεγάλη, άνυδρη έκταση γης' και 'μοναξιά'.</p>
<p>(Ο Θεοδόσης [Αυλωνίτης] καλεί τον κόσμο στο καινούριο παιχνίδι του λούνα παρκ, κάνοντας μια νέα αρχή.)</p> <p>«Περάστε... Εδώ όλοι οι ανισόρροποι έρχονται και μαθαίνουν ισορροπία. [...] Εδώ το ωραίο παιχνίδι της ισορροπίας και της ανισορροπίας.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο λεφτάς»</p>	<p>Οι λ. μ. που συμμετέχουν στον συνδυασμό είναι ένα βασικό λέξιμα και το σύνθετο με πρόθημα.</p>
<p>(Ο Ρένος [Ηλιόπουλος] κάνει την παρατήρηση σε έναν υποψήφιο πλεί μπόι.)</p> <p>«Απαράδεκτον! Ένας νέος που φιλοδοξεί να κάνει καριέρα πλεί μπόι μπορεί να χαρίσει σε μια γυναίκα όσα λεπτά κι αν έχει αλλά ούτε ένα λεπτό αναμονής.»</p> <p style="text-align: right;">«Συμμορία εραστών»</p>	<p>Οι ομμόριζες λ. μ. εμφανίζονται με τις σημασίες 'χρήματα' και 'χρονική μονάδα'.</p>
<p>(Η Ελένη [Λαλοπούλου] θυμίζει στον Πίπη [Ηλιόπουλος] ότι είναι 1^η του μήνα.)</p> <p>«Ξεχνάς πως είναι 1^η του μηνός; Καλά γλεντήσαμε χθες το βράδυ αλλά σήμερα μας περιμένει άλλο γλέντι. Από στιγμή σε στιγμή θα κάνει την εμφάνισή της η νοικοκυρά και θα ζητάει το νοίκι.»</p> <p style="text-align: right;">«Οι κυρίες της αυλής»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. ως 'διασκεδάζω, ξεφαντώνω' και ως 'μεγάλη φασαρία'.</p>

<p>(Η κ. Γιαπαχάκη [Μαρτίκα] μιλά για την πρώτη συνάντησή της με τον Μοχάμεντ [Βουτσάς] κι εκείνος σχολιάζει.)</p> <p>-Ε, όλοι οι μαύροι μαύρο δάκρυ έχουνε.</p> <p>«Τον αράπη κι αν τον πλένης το σαπούνι σου χαλάς!...»</p>	<p>Οι ομοόριζες λ. μ. εμφανίζονται ως ‘πάρα πολύ’ σε στερεότυπη έκφραση και ως ‘αυτός που ανήκει στη μαύρη φυλή’.</p>
<p>(Ο ναύαρχος αναλαμβάνει τα νέα του καθήκοντα.)</p> <p>-Δεν αναλαμβάνω τη νέα μου υπηρεσία αμελέτητος.</p> <p>-Ωχ, πέσαμε και στ’ αμελέτητα.</p> <p>«Ο φαντασμένος»</p>	<p>Οι ομόρριζες λ. μ. ως ‘αδιάβαστος’ και ως ‘όργεις σφαγμένου ζώου’.</p>
<p>(Ο Κανέλλος [Βέγγος] φωτογράφος...)</p> <p>«Πιού φόντο. Έλα, μαντάμ [...] (η κυρία, οπισθοχωρώντας, πέφτει στο πρανές). Παναγιά μου! Φούντο η μαντάμ.»</p> <p>«Ο καταφερτζής»</p>	<p>Χρήση δύο λ. μ. (άμεσα ασυμμόρφωτα δάνεια) <i>φόντο</i> ‘το βάθος πίσω από τα κεντρικά αντικείμενα στο φυσικό χώρο ή στις οπτικές αναπαραστάσεις’ και <i>φούντο</i> ‘πήγε στον πάτο’ με κοινή ρίζα (< ιταλ. fondo < λατ. fundu(m) «βυθός»).</p>

Πίνακας 23 : Ανακλαστικό vs Συνωνυμικό σχήμα

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο ιδιοκτήτης του νυχτερινού κέντρου [Προύσαλης] διηγείται πώς η «Ιταλίδα» παράγγειλε ποτό.)</p> <p>-Τι μάρκα της κάνω... «Το Γιάννη που πορπατάει»</p> <p>-Johnny Walker.</p> <p>«Μια Ιταλίδα απ’ την Κυψέλη»</p>	<p>Στην περίπτωση αυτή έχουμε ένα κύριο όνομα ξενικής προέλευσης (με λατινικούς χαρακτήρες) το οποίο αποδίδεται με ένα μεταφραστικό ισοδύναμο στην</p>

	ελληνική).
<p>(Ο θεός Πλούταρχος [Καλογήρου] εξηγεί στον Χρόνη [Εξαρχάκος] γιατί έδειρε την κόρη του.)</p> <p>- [...] Τι θα έκανες αν επέστρεφες στο σπίτι σου και έβλεπες εις την θύραν την κόρη σου να την ασπάζεται ένας μαντράχαλος;</p> <p>- Την φίλαγε; Στην πόρτα;</p> <p style="text-align: right;">«Ο κατεργάρης»</p>	<p>Παρατηρούμε την πραγμάτωση του σχήματος με τη χρήση δύο ζευγών λ. μ. από τις οποίες η μία είναι λόγια και η άλλη λαϊκή.</p> <p>θύραν – πόρτα ασπάζεται – φίλαγε</p>

4.4. ΟΜΟΗΧΙΑ

Πίνακας 24: Ομοηχία μη ετυμολογική, ολική, μη απόλυτη

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Αγαθοκλής [Βέγγος] βλέπει την πρώην σύζυγό του με κοντή φούστα.)</p> <p>«Τι είναι αυτό; Μίνι, μίνι, τίποτα κρυφό δεν έχει μείνει.»</p> <p style="text-align: right;">«Πάρε κόσμε»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Βροντάκης [Αργύρης] μιλά για το ντύσιμο των γυναικών στην Αθήνα.)</p> <p>«Μίνι; Αμ, τίποτες δεν έχει μείνει.»</p> <p style="text-align: right;">«Η νεράιδα και το παληκάρι»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ.</p> <p>μίνι [míni] μείνει [míni]</p>
<p>(Ο Θανάσης [Βέγγος] στη χήρα την οποία θεωρεί υποψήφια υπάλληλό του.)</p> <p>«Α, και πού 'σαι; Άμα δεις τον Παντελή πες του να μου στείλει τη χήρα. Χείρα βοήθειάς που λένε.»</p> <p style="text-align: right;">«Ποιος Θανάσης!!»</p> <p>.....</p> <p>(Η Τζένη [Βλαχοπούλου] βλέπει όνειρο πως δικάζεται επειδή αρνείται την πρόταση γάμου του Ορέστη.)</p>	<p>Στα παραδείγματα αυτά παρατηρούμε περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ.</p> <p>χήρα [ˈçiɾa] χείρα [ˈçiɾa]</p>

<p>«Μα, αν δεν αρνηθώ αυτή την χείρα, θα γίνω εγώ χήρα» «Μια τρελλή... τρελλή... σαραντάρα»</p>	
<p>(Ο Σάββας [Φωτόπουλος] και ο Κοκός [Γκιωνάκης] στο οικογενειακό συμβούλιο.) -Πο πο, συμμαχία! Ορίστε! Οικογενειακό NATO. -Πού 'ν 'το; -Να το! (κάνοντας τη χειρονομία της ανοιχτής παλάμης) «Άλλος... για το εκατομμύριο!»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ομογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ^Α/ΦΛ. NATO [náto] να το [náto]</p>
<p>Αφηγητής: [...] να δούμε από δω και πέρα αν η ευκαιρία κυνηγάει να βρει τον Ζήση για να τον βοηθήσει καλύτερα να ζήσει. (Το ίδιο σχήμα επαναλαμβάνεται και στη συνέχεια όταν ο Ζήσης [Γκιωνάκης] μονολογεί.) «Και μου ορκιζότανε. Και μου 'λεγε ότι χωρίς το Ζήση δε μπορεί να ζήσει.» «Η τύχη μου τρελλάθηκε»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας (ελ. κατ. ουσιαστικό – ρήμα) ανάμεσα σε μονάδες Λ^Κ/Λ Ζήση [zisi] ζήσει [zisi]</p>
<p>(Ο Ησαΐας [Αυλωνίτης] δέχεται έναν πελάτη [Γκιωνάκης].) -Παππούλης, είπατε; -Μάλιστα, Παππούλης. Παππούλης Ηλίας εκ Κατακόλου Ηλείας. «Ησαΐα χόρευε»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ^Κ/Λ^Κ Ηλίας [ilias] Ηλείας [ilias]</p>
<p>(Ο δ/ντής της σχολής [Χριστοφορίδης] ενημερώνει τον Θ.Β. [Βέγγος] για την αποστολή του.) -Τέλος πάντων. Τα κροκί έρχονται απ' το Παρίσι. Τα πατρόν... -Με συγχωρείτε. Μπερδεμένα μου τα λέτε. Εκ Παρισίων ή εκ Πατρόν; «Βοήθεια! Ο Βέγγος φανερός πράκτωρ 000»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ^Κ πατρόν [patrón] Πατρόν [patrón]</p>
<p>(Η Ελένη [Προκοπίου] προσπαθεί να πείσει τον Λευτέρη</p>	<p>Η δεικτική αντωνυμία</p>

<p>[Βουρνάς] να την παντρευτεί.)</p> <p>-[...] θα του πω: «Σταύρο μου, το και το.»</p> <p>-Φτάσαμε κιόλας στον τοκετό; Πολύ βιαστική είσαι μωρ' αδερφούλα μου.</p> <p style="text-align: center;">«Το κοροϊδάκι της πριγκηπέσσας»</p>	<p>στην έκφραση που σημαίνει 'αυτό κι αυτό' συνδυάζεται με ένα ουσιαστικό δημιουργώντας μη ετυμολογική, ολική μη απόλυτης ομοηχία και ετερογραφία ανάμεσα σε μονάδες Λ^K/Λ</p> <p>το και το [toketó]</p> <p>τοκετό [toketó]</p>
<p>(Η Ελένη [Βλαχοπούλου] αντιδρά όταν ο Πιτ [Μιχαλόπουλος], κατά τη διάρκεια της αεροπειρατείας, της λέει ότι το αεροπλάνο μπορεί να οδηγηθεί στο Κάιρο, στο Τελ Αβίβ ή στο Αμμάν.)</p> <p>«Ποιο Αμμάν; Ω, αμάν, Παναγία μου!»</p> <p style="text-align: center;">«Η θεία μου η χίπισσα»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ^K/Λ</p> <p>Αμμάν [amán]</p> <p>αμάν [amán]</p>
<p>(Η Μπιάνκα [Κοντού] παρουσιάζεται ως «Ιταλίδα» νύφη στην οικογένεια. Ο Πολυκράτης [Βογιατζής] σχολιάζει.)</p> <p>-Σκούζι; (scusi! < ιταλ. συγνώμη!)</p> <p>-Σκούζει; Από τώρα;</p> <p style="text-align: center;">«Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p> <p>.....</p> <p>(Η Τούλα [Γιουλάκη] βλέπει την τιμή της γούνας που αγόρασε ο Αντώνης για τη Μπιάνκα.)</p> <p>-Σκούζι; (scusi! < ιταλ. συγνώμη!)</p> <p>-Εκατόν δεκατρείς χιλιάδες;</p> <p>-Τώρα σκούζει Τούλα.</p> <p style="text-align: center;">«Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>σκούζι (scusi) [skúzi]</p> <p>σκούζει [skúzi]</p>
<p>(Η Μπιάνκα [Κοντού] μιλά για τον Αντώνη και η μητέρα του αντιδρά.)</p> <p>-Κάρο... κάρο... (càro < ιταλ. αγαπημένος)</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και</p>

<p>-Τι λέει μωρέ, τρομάρα της, κάρο το παιδί μου, μια χαρά παλικάρι;</p> <p style="text-align: center;">«Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p>	<p>ομογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>κάρο [káro]</p> <p>κάρο [káro]</p>
<p>(Η οικιακή βοηθός προσπαθεί να συνεννοηθεί με τη Μπιάνκα.)</p> <p>-Α, μπένε. (bène < ιταλ. καλά)</p> <p>-Όχι μπαίνε. Βγαίνε. Βγαίνε, βγήκε έξω.</p> <p style="text-align: center;">«Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ετερογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>μπένε [béne]</p> <p>μπαίνε [béne]</p>
<p>(Ο Κώστας [Βουτσάς] νομίζει ότι η Μαρία [Καραγιάννη] είναι πλοιοκτήτρια.)</p> <p>-Μαρία, σκάφη ε, σκάφη.</p> <p>-Ε, όχι και σκάφη. Υπάρχουν και ηλεκτρικά πλυντήρια.</p> <p style="text-align: center;">«Μια κυρία στα μπουζούκια»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ομογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ.</p> <p>(τα) σκάφη [skáfi]</p> <p>(η) σκάφη [skáfi]</p>
<p>(Ο Χαρίλαος [Μιχαλόπουλος] κάνει ερωτική επίθεση στη Νίνα [Βουγιουκλάκη], τη νέα οικιακή βοηθό του.)</p> <p>-Και για όλ' αυτά φταις εσύ.</p> <p>-Εγώ;</p> <p>-Ναι, επειδή μ' αρέσεις, Ούρσουλα Άντρες που ξετρελαίνεις τους άντρες.</p> <p style="text-align: center;">«Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Περίπτωση μη ετυμολογικής, ολικής μη απόλυτης ομοηχίας και ομογραφίας ανάμεσα σε μονάδες Λ^K/Λ.</p> <p>Άντρες [ándres]</p> <p>άντρες [ándres]</p>
<p>(Ένας από τους υπαλλήλους παραπονείται στον Κώστα [Ρηγόπουλος] για την προκαταβολή που θα δοθεί μόνο στις γυναίκες υπαλλήλους.)</p> <p>-Τέλος πάντων, ασθενές φύλον είμαστε κι εμείς.</p> <p>-Ναι, αλλά είστε φύλλον συκής και δε μου κάνετε.</p> <p style="text-align: center;">«Ο μάγκας με το τρίκυκλο»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ετερογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>φύλον [fílon]</p> <p>φύλλον [fílon]</p>
<p>(Ο Μπάμπης [Βέγγος] προσπαθώντας για πολλοστή</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη</p>

<p>φορά να μάθει οδήγηση σε μια κυρία, ξεκινά από το πρώτο μάθημα.)</p> <p>-Καλέ, με κοροϊδεύεις!</p> <p>-(Φρρρ!) Το Καλέ βρίσκεται στη Γαλλία και μη με διακόπτεις.</p> <p style="text-align: right;">«Σχολή για σωφερίνες»</p>	<p>ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ^Κ.</p> <p>καλέ [kalé]</p> <p>Καλέ [kalé]</p>
<p>(Η Μπεμπέκα [Διαμαντίδου] λέει στον Αντωνάκη [Κωνσταντίνου] τον καφέ.)</p> <p>-Ολοφάνερο νάτο! «Θου» κεφαλαίο!...</p> <p>-Θου Κύριε φυλακίη τω στόματί μου!</p> <p style="text-align: right;">«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>Θου <το γράμμα Θήτα> [θύ]</p> <p>Θου <β' εν. πρόσωπο προστ. αορ. β' του ρ. τίθεμαι > [θύ]</p>
<p>(Η Βέρα [Κοντού] λέει στην αδελφή της πως θα αναλάβει να επιλύσει την υπόθεση της Καίτης.)</p> <p>-Με τ' όνομά μου, χρυσή μου! Βέρα. Εκτός αν της θυμίζει το αντικείμενο του δράματός της.</p> <p>-Ποιο αντικείμενο;</p> <p>-Τη βέρα του γάμου που δεν μπορεί να βάλει.</p> <p style="text-align: right;">«Ο τζαναμπέτης»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ^Κ/Λ.</p> <p>Βέρα [véra]</p> <p>βέρα [véra]</p>
<p>(Ο Στρατής [Καλογήρου] επιτρέπει στον Μιχάλη [Βουτσάς] να βγαίνει με την αδελφή του.)</p> <p>-Κι από σήμερα θα μπορείτε να κυκλοφοράτε άνευ φόβου και πάθου.</p> <p>-Αμ, θα την <u>πάθου</u>, θα την <u>πάθου</u>!</p> <p style="text-align: right;">«Το θύμα»</p>	<p>Στο συγκεκριμένο παράδειγμα εμφανίζονται λ. μ. που αποτελούν προϊόντα γλωσσικής ποικιλίας. Ωστόσο παρατηρείται ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>πάθου [ράθου]</p> <p>πάθου [ράθου]</p>

<p>(Ο Τοτός [Τζανετάκος] και ο Μιχάλης [Βουτσάς] συζητούν.)</p> <p>-Έβαλα μυαλό. Άσωτε υιέ!</p> <p>-Πάψε, βρε, ιέ της γρίπης.</p> <p style="text-align: right;">«Το θύμα»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ετερογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>υιέ [ié]</p> <p>ιέ [ié]</p>
<p>(Ο Τιμολέων [Μακρής] απευθύνεται στην ερωμένη του Κλεφτοδήμου.)</p> <p>«Πού την πάτε την κλάρα, κυρία Κλάρα;»</p> <p style="text-align: right;">«Έξω οι κλέφτες!»</p>	<p>Παρατηρείται ολική, μη ετυμολογική, απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ^K.</p> <p>Κλάρα [klára]</p> <p>κλάρα [klára]</p>
<p>(Ο Μήτσος [Γεωργίτσης], μεταφέροντας ένα κάδρο που απεικονίζει ένα καράβι, συζητά με τη Βασούλα [Καρέζη].)</p> <p>-Μα τι γράφει εδώ, Φλοξ; Αυτό είναι όνομα σκυλιού. Ποιος ξέρει τι σκυλοπνίχτης θα είναι...</p> <p>-Δεν είναι το σκυλίσιο Φλοξ. Είναι η φλοξ, της φλογός...</p> <p style="text-align: right;">«Ένας ιπότης για τη Βασούλα»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ^K/Λ</p> <p>Φλοξ [flóks]</p> <p>φλοξ [flóks]</p>
<p>(Η Χαρίκλεια [Σκιαδά] ζητά από τον Θωμά [Παπαγιαννόπουλος] να την αποκαλεί Χάρη.)</p> <p>-Χάρη, σε παρακαλώ.</p> <p>-Χάρη, για κάνε μου τη χάρη.</p> <p style="text-align: right;">«Ο ψεύτης»</p> <p>.....</p> <p>(Ο Χαρίλαος [Μιχαλόπουλος] ζητά από τη Νίνα [Βουγιουκλάκη] να τον φιλήσει.)</p> <p>-Δωσ' μου ένα φιλάκι και τη χάρη θα στην κάνω...</p> <p>-Ποια χάρη, Χάρη;</p> <p style="text-align: right;">«Αχ! Αυτή η γυναίκα μου»</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ετερογραφία ανάμεσα σε Λ^K/Λ,</p> <p>και σε Λ/Λ^K.</p> <p>χάρη [xári]</p> <p>Χάρη [xári]</p>
<p>(Ο Χρόνης [Εξαρχάκος] συνεχώς διακόπτει τον αστυνόμο Μουδρέα [Λογοθέτης] λέγοντάς του να βρει</p>	<p>Παρατηρούμε ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη</p>

<p>τον Σταμάτη γιατί μόνο έτσι θα λυθεί η υπόθεση.) -[...] Ψάξτε να βρείτε το Σταμάτη. -Σταμάτα! -Καλέ, ποια Σταμάτα! Τον Σταμάτη... αυτόν να βρείτε. «Γκαρσονιέρα για δέκα»</p>	<p>ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ^κ. σταμάτα [stamáta] Σταμάτα [stamáta]</p>
<p>(Ο ιδιοκτήτης του νυχτερινού κέντρου [Προύσαλης] διηγείται πώς ο Αντώνης και η Μπιάνκα βγήκαν νικητές από τη συμπλοκή.) -Ούρα, ούρα! -Να πας να κάνεις ανάλυση. [ενν. στα ούρα] «Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη»</p>	<p>Στην περίπτωση αυτή εμφανίζεται το παρωχημένο επιφώνημα <i>ούρα</i> [< αγγλ. hurrah, hooray] να συνδυάζεται με το εννοούμενο ουσιαστικό <i>ούρα</i> 'διαφανές υγρό που δημιουργείται στα νεφρά' δημιουργώντας ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ. ούρα [ύρα] ούρα [ύρα]</p>
<p>(Ο Αντώνης προσπαθεί να πάρει τον κλεμμένο πίνακα από τη Φλοράνς λέγοντάς της πως βρέθηκε αγοραστής που δίνει περισσότερα χρήματα.) «Πολλά λεφτά. Μάνι. Μας μάνι. Δώσε μου τον πίνακα μάνι μάνι.» «Τον αράπη κι αν τον πλένης το σαπούνι σου χαλάς!...»</p>	<p>Η λ. μ. που αντιστοιχεί στην αγγλική λέξη 'money' συνδυάζεται με το επίρρημα δημιουργώντας ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ. μάνι μάνι [máni máni] μάνι μάνι [máni máni]</p>
<p>(Ο Γιώργος [Οικονομίδης] πλησιάζει την κοπέλα από το γυναικείο συγκρότημα, με το οποίο βρίσκονται σε</p>	<p>Το επιφώνημα (σε επανάληψη) που</p>

<p>αντιπαλότητα, με ένα πολυτελές αυτοκίνητο.)</p> <p>-Τι σύμπτωσης!</p> <p>-Μπα μπα!</p> <p>-Δεν είναι από μπαμπά είναι από θείο στην Αργεντινή. [ενν. το αυτοκίνητο]</p> <p style="text-align: center;">«Χαρούμενο ξεκίνημα»</p>	<p>φανερώνει έντονη έκπληξη συνδυάζεται με ένα ουσιαστικό και δημιουργεί ολική, μη ετυμολογική, μη απόλυτη ομοηχία και ομογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>μπα μπα [baba] μπαμπά [baba]</p>
--	--

Πίνακας 25: Μερική ομοηχία, ελάχιστο ζευγάρι με εναλλαγή φθόγγων

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Ο Σωκράτης [Σταυρίδης] συνομιλεί με τον «βλάκα» υποψήφιο υπάλληλό του [Παπαμιχαήλ].)</p> <p>-Δε μου λες, Γνώμη έχεις;</p> <p>-Συγγνώμη, τι γνώμη;</p> <p style="text-align: center;">«Ο εξυπνάκιας»</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία ελαχίστου ζεύγους με εναλλαγή φθόγγου (ΣΣ) στην αρχική θέση ανάμεσα σε Λ/ΦΛ</p> <p>συγγνώμη [Siɣnómi] τι γνώμη [tiɣnómi]</p>
<p>(Ο Γιώργος [Κωνσταντίνου] πιάνει τον άνεργο φοιτητή [Τζανετάκος] που προσπαθεί να φύγει χωρίς να πληρώσει.)</p> <p>-Κι αφού είσαι, μωρέ, ταπί τι τη θέλεις τη μεγάλη ζωή και μου στρώνεσαι με τη σουίς [...] σα λόρδος, ε;</p> <p>-Ένεκα λόρδας.</p> <p style="text-align: center;">«Άνθρωπος για όλες τις δουλειές...»</p> <p>.....</p>	<p>Στις περιπτώσεις αυτές παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΦΦ) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε Λ/Λ</p> <p>λόρδος [lórdos] λόρδας [lórdas]</p>

<p>(Η Ασημίνα [Στυλιανοπούλου] μιλά για τον αρραβωνιαστικό της κόρης της οικογένειας.)</p> <p>«Λόρδος δεν ξέρω τι θα πει. Εκείνο που ξέρω είναι ότι αυτός κόβει λόρδες.»</p> <p style="text-align: right;">«Ο τρελλός τα 'χει 400»</p>	<p>και</p> <p>λόρδος [lórdos]</p> <p>λόρδες [lórdes]</p>
<p>(Ο Αντώνης [Σταυρίδης] αντιδρά στην εκμάθηση ευρωπαϊκού χορού.)</p> <p>-Είναι πράματα αυτά; Ε, να χορεύω εγώ, λέει, χάλι γκάλι. Σα να μη της έφτανε το χάλι χάλι της!</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Στην περίπτωση αυτή παρατηρούμε την επανάληψη της μιας λεξικής μονάδας χάλι 'άθλια κατάσταση' ώστε να ομοηχεί με τη δεύτερη λεξική μονάδα του ασυμμόρφωτου δανείου χάλι γκάλι 'είδος χορού'. Σχηματίζεται έτσι μερική, μη ετυμολογική ομοηχία, σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΣΣ) σε αρχική θέση ανάμεσα σε Λ/Λ</p> <p>(χάλι) γκάλι [gáli]</p> <p>(χάλι) χάλι [xáli]</p>
<p>(Ο Σάββας [Φωτ.] απευθύνεται στη Νέλη.)</p> <p>«Άντε στο Στράτο μη χάσει τη στράτα του!»</p> <p style="text-align: right;">«Άλλος... για το εκατομμύριο!»</p>	<p>Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΦΦ) σε τελική θέση ανάμεσα σε Λ^K/Λ.</p> <p>Στράτο [stráto]</p> <p>στράτα [stráta]</p>
<p>(Ο Θωμάς [Ευθυμίου] συζητά με τον φωτογράφο για τον επικείμενο γάμο του με τη χήρα.)</p> <p>«Και στο κάτω – κάτω ας μη πέθαινε! Ποιος του είπε να</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο</p>

<p>πεθάνει; Όποιος πεθαίνει αυτά παθαίνει!</p> <p>«Ένας βλάκας και μισός»</p>	<p>ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΦΦ) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε Λ/Λ. πεθαίνει [peθéni] παθαίνει [paθéni]</p>
<p>(Ο Χατζηεμπέογλου [Μαλλιαγρός] συζητώντας με τη Θεανώ [Κρεβατά] ισχυρίζεται ότι γνωρίζει την Κάλλας.)</p> <p>-Ξέρετε, ετοιμάζει πάλι «Μήδεια».</p> <p>[...]</p> <p>-Μήδεια; Αχ, κ. Χ/γλου, κάντε μου τη χάρη σας παρακαλώ να της ζητήσετε τη συνταγή να μάθω πώς τα μαγειρεύει.</p> <p>-Ποια;</p> <p>-Τα μύδια.</p> <p>«Ο ουρανοκατέβατος»</p>	<p>Παρατηρούμε περίπτωση μη ετυμολογικής μερικής ομοηχίας σε ελάχιστο ζευγάρι με εναλλαγή φθόγγου (ΦΗφ) σε μεσαία θέση</p> <p>Μήδεια [mídaia] μύδια [mídaia]</p>
<p>(Ο Πιτ, η Ελένη [Βλαχ/λου] και ο Στέφανος [Μπάρκουλης] ψάχνοντας στα Μάταλα, βρίσκουν τον Τζόνι με καινούρια κοπέλα.)</p> <p>-Ε, μπάστα, μπάστα! (basta < ιταλ. φτάνει πια)</p> <p>-Τι λέει αυτή η κουρέλω τώρα;</p> <p>-Κάτι για πάστα...</p> <p>«Η θεία μου η χίπισσα»</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με εναλλαγή φθόγγου σε αρχική θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>μπάστα (basta) [básta] πάστα [pásta]</p>
<p>(Ο Νίκος [Αλεξανδράκης] και ο Πίπης [Ηλιόπουλος] αναλαμβάνουν να πιάσουν το πουλάκι της Αννούλας που έφυγε από το κλουβί.)</p> <p>-Μην ανησυχείς, είναι σώον και αβλαβές!</p> <p>-Εντάξει, εντάξει! Δεν έγινε τίποτα! Τελείωσε. Έλα, έλα! Είναι ζώον και αβλαβές!</p> <p>«Οι κυρίες της αυλής»</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με εναλλαγή φθόγγου σε αρχική θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>σώον [sóon] ζώον [zóon]</p>
<p>(Ο Χάρης [Τζεβελέκος] αναλύει στη Ρένα [Βλαχοπούλου] την οικονομική κατάσταση του</p>	<p>Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική</p>

<p>ποδοσφαιριστή.)</p> <p>-Και εκτός από τα δέκα εκατομμύρια θα παίρνει καμιά τριανταριά χιλιάδες το μήνα εκτός από το πριμ.</p> <p>-Τι είναι αυτό το πριν τώρα, δε μου λες;</p> <p style="text-align: right;">«Η Ρένα είναι οφ-σάντ»</p>	<p>ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΣΣ) σε τελική θέση ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>πριμ [p^ím]</p> <p>πριν [p^ín]</p>
<p>(Ο Φαίδων [Μουστάκας] θέλει να γίνει σκηνοθέτης όμως οι συνάδελφοί του δεν το πιστεύουν.)</p> <p>-[...] παρατάω και υπαλληλίκι και λογιστικά και μπαίνω στη μεγάλη λεωφόρο της δόξας.</p> <p>-Όχι της δόξας, της λόξας θες να πεις.</p> <p style="text-align: right;">«Ξύπνα κορόιδο»</p>	<p>Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΣΣ) σε αρχική θέση ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>δόξας [d^óksas]</p> <p>λόξας [l^óksas]</p>
<p>(Η Νταίζη [Φόνσου] μαθαίνει ότι ο αρραβωνιαστικός της την κοροϊδεύει.)</p> <p>-Δηλαδή, τι θέλει να πει; Ότι είναι παντρεμένος;</p> <p>-Μάλλον. Ή καλύτερα μ' άλλην.</p> <p style="text-align: right;">«Ο απίθανος»</p>	<p>Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΦΦ) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε Λ/ΦΛ.</p> <p>μάλλον [málon]</p> <p>μ' άλλην [málin]</p>
<p>(Ο Δημοσθένης [Κωνσταντάρας] απολογείται για το ότι έδειρε τον Βαγγέλα [Μπισλάνης].)</p> <p>-Δια να αναγκαστεί εις εγγονός λόρδου να στραπατσάρει τη μούρη ενός λακέ...</p> <p>-Με είπε λεκέ, κύριε πρόεδρα!</p> <p style="text-align: right;">«Ο φαφλατάς»</p>	<p>Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με εναλλαγή φθόγγου (ΦΦ) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε Λ/Λ.</p> <p>λακέ [la[~]ké]</p> <p>λεκέ [le[~]ké]</p>

Πίνακας 26: Μερική ομοηχία, ελάχιστο ζευγάρι με απουσία/παρουσία φθόγγου

Εύρημα	Σχόλιο
<p>(Η Γαρουφαλιά [Κρεβατά] μιλά στον σύζυγό της Αντώνη [Σταυρίδης] για το γκολφ.)</p> <p>-Ξέρεις από γκολφ;</p> <p>- [...] Δεν την έκανε ταινία ο Λάσκος;</p> <p>-Ποια;</p> <p>-Τη Γκόλφω.</p> <p>-Ποια Γκόλφω καλέ; Γκολφ.</p> <p style="text-align: right;">«Κόσμος και κοσμάκης»</p>	<p>Η άκλιτη λεξική μονάδα, ως ασυμμόρφωτο δάνειο, γκολφ ‘αθλητικό παιχνίδι’ συνδυάζεται με το ‘γυναικείο βαφτιστικό’ Γκόλφω δημιουργώντας μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με παρουσία φθόγγου (-ω) στην τελική θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>Γκόλφω [gólfo]</p> <p>Γκολφ [gólɸ]</p>
<p>(Ο Λούλης [Γκιωνάκης μπαίνει στην ταβέρνα και ο Σαράντης [Σταυρίδης] τον υποδέχεται.)</p> <p>-Καλώς την καινούρια πελατεία μας!</p> <p>-Εγώ δεν είμαι πλατεία. Είμαι ο Λούλης!</p> <p style="text-align: right;">«Κορόιδο γαμπρέ»</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με παρουσία φθόγγου (-ε) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ</p> <p>πελατεία [pɛlatía]</p> <p>πλατεία [platía]</p>
<p>(Η Αλεξάνδρα [Γιουλάκη] ενημερώνει τον Πολύδωρο [Βέγγος] ότι η αδελφή τους έχει πάει σε νάιτ κλαμπ.)</p> <p>-Σε νάιτ κλαμπ; Σε ποιο;</p> <p>-Στο «Μαύρο Ατι».</p> <p>-Θα της μαυρίσω το μάτι.</p> <p style="text-align: right;">«Ο παπατρέχας»</p>	<p>Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με παρουσία φθόγγου (-μ) σε αρχική θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ^K/Λ</p> <p>μάτι [máti]</p>

	άτι [áti]
(Η Μάρθα [Καραγιάννη] ζητά εχεμύθεια γιατί...) «Τα εν οίκω μη εν λύκο» «Η ωραία του κουρέα»	Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με παρουσία φθόγγου (-λ-) σε αρχική θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/ Λ οίκω [íko] λύκο [líko]
(Κατά τη διάρκεια της μετακόμισης στην αυλή) -Ε! Κυρία μου, τι κάνετε εκεί; -Μεταφέρω τα ταμπλά! - Ταμπλάς να σου 'ρθει! «Οι κυρίες της αυλής»	Παρουσιάζεται μη ετυμολογική, μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζεύγος με παρουσία φθόγγου (-ς) σε τελική θέση ανάμεσα σε Λ/Λ. ταμπλά [tablá] ταμπλάς [tablás]
(Οι Καραγεώργηδες θέλουν από τον πιλότο του αεροπλάνου τους να κάνει «κόλπα».) -Βολ πλανέ (< γαλλ. vol plané) -Ναι! Πανέ . Όπως τα μυαλά! «Ο παραμυθάς»	Παρατηρούμε μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο ζευγάρι με παρουσία φθόγγου (-λ) σε μεσαία θέση ανάμεσα σε μονάδες Λ/Λ. πλανέ [plané] πανέ [pané]

Πίνακας 27: Συνδυασμός απόλυτης – μερικής ομοηχίας

(Ο Χρόνης [Εξαρχάκος] μαλώνει τη Ντόρα [Γιουλάκη] επειδή συζήτησε οικογενειακά θέματα με τον Χρήστο.) - [...] Τα εν οίκω μη εν δήμω. Το λέει και η παροιμία,	Παρουσιάζονται α) μη ετυμολογική μερική ομοηχία σε ελάχιστο
--	---

<p>βρε κούκλα μου!</p> <p>-Καλέ, ποιο Νίκο και ποιο Δήμο; Μόνο στο Χρήστο τα 'πα...</p> <p style="text-align: center;">«Το κοροϊδάκι της πριγκιπέσσας»</p>	<p>ζευγάρι με παρουσία φθόγγου (ε-) σε αρχική θέση ανάμεσα σε μονάδες ΦΛ/Λ^K</p> <p>εν οίκω [eníko]</p> <p>Νίκο [níko]</p> <p>και β) μη ετυμολογική, μη απόλυτη ολική ομοηχία και ετερογραφία ανάμεσα σε Λ/Λ^K.</p> <p>δήμω [dímo]</p> <p>Δήμο [dímo]</p>
--	---

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο σύνολο των εκατό (100) κινηματογραφικών έργων, τα οποία αποτέλεσαν το υλικό της έρευνάς μας, εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν συνολικά διακόσιες εβδομήντα επτά (277) εμφανίσεις ανακλαστικού σχήματος και πενήντα τρεις (53) εμφανίσεις ομοηχίας. Η καταγραφή αποτυπώνεται στη συνέχεια (πίνακας 28).

Πίνακας 28: Εμφάνιση ανακλαστικού σχήματος και ομοηχίας ανά σενάριο

α/α	Κινηματογραφικά έργα ¹²	Α. Ι ¹³	Α. ΙΙ ¹⁴	ΣΥΝ. ¹⁵	Σ. Α. ¹⁶	ΟΜ. ¹⁷
1	Άλλος... για το εκατομμύριο!	5		1	6	2
2	Άνθρωπος για όλες τις δουλειές			2	2	1
3	Αχ! Αυτή η γυναίκα μου	4		1	5	2

¹² Οι τίτλοι παρατίθενται όπως φαίνονται στα κινηματογραφικά έργα. Δεν έχει γίνει ορθογραφικός έλεγχος.

¹³ Ανακλαστικό Ι

¹⁴ Ανακλαστικό ΙΙ

¹⁵ Συνδυασμοί

¹⁶ Σύνολα ανακλαστικού σχήματος

¹⁷ Σύνολο σχημάτων ομοηχίας

4	Βοήθεια! Ο Βέγγος φανερός πράκτωρ 000	1			1	1
5	Γκαρσονιέρα για δέκα		1	1	2	1
6	Γοργόνες και μάγκες	3			3	
7	Δεσποινίς ετών «39»					
8	20 γυναίκες κι' εγώ	1			1	
9	Ένα ασύλληπτο κορόιδο	3	1		4	
10	Ένα κορίτσι για δύο	2	1	1	4	
11	Ένας βλάκας και μισός	1			1	1
12	Ένας ιπότης για τη Βασούλα	5		3	8	1
13	Έξω οι κλέφτες!	4			4	1
14	Ζητείται ψεύτης			1	1	
15	Η αρχόντισσα κι' ο αλήτης	1			1	
16	Η γυνή να φοβήται τον άνδρα	9		1	10	1
17	Η θεία μου η χίπισσα			1	1	2
18	Η κόμησσα της φάμπρικας	1			1	1
19	Η κυρία του κυρίου			1	1	
20	Η νεράιδα και το παληκάρι	4			4	1
21	Η παιχνιδιάρα	2		1	3	
22	Η Παριζιάνα	2			2	
23	Η Ρένα είναι οφ-σάιντ	3			3	1
24	Η τύχη μου τρελλάθηκε...	3			3	1
25	Η χαρτοπαίχτρα	1			1	
26	Η ωραία του κουρέα	4			4	1
27	Η Ωραία των Αθηνών	3			3	
28	Ησαΐα... μη χορεύεις	2			2	
29	Ησαΐα χόρευε	1	1		2	1
30	Ιστορία μιας κάλπικης λίρας (Κάλπικη λίρα)	2	1		3	
31	Καταζητείται ο Βέγγος (Μην είδατε τον Παναή;)	3		1	4	
32	Κάτι κουρασμένα παληκάρια	6	1	1	8	

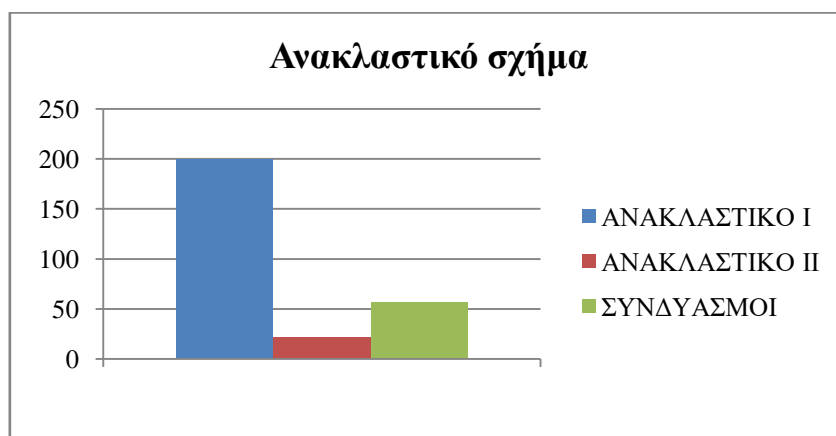
33	Κάτι να καίη					
34	Κολωνάκι διαγωγή μηδέν	1	1		2	
35	Κορόιδο γαμπρέ			1	1	1
36	Κόσμος και κοσμάκης	11		1	12	2
37	Κρίμα... το μπόι σου	1			1	
38	Μανταλένα	2		1	3	
39	Μια Ελληνίδα στο χαρέμι	3		1	4	
40	Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη	2		1	3	5
41	Μια κυρία στα μπουζούκια	1			1	1
42	Μια τρελλή τρελλή οικογένεια	1			1	
43	Μια τρελλή... τρελλή... σαραντάρα					1
44	Μιας πεντάρας νειάτα	6	1	2	9	
45	Μικροί και μεγάλοι εν δράσει	5			5	
46	Μπετόβεν και μπουζούκι	2			2	
47	Ξύπνα κορόιδο...	3			3	1
48	Ο απίθανος	2			2	1
49	Ο Βέγγος σωφεράντζα (Σχολή για σωφερίνες)	1			1	1
50	Ο γόης	1			1	
51	Ο Δήμος από τα Τρίκαλα			1	1	
52	Ο εξυπνάκιας	3		1	4	1
53	Ο ζηλιάρोगατος	2			2	
54	Ο θησαυρός του μακαρίτη			1	1	
55	Ο καταφερτζής	7		3	10	
56	Ο κατεργάρης	1		1	2	
57	Ο λεφτάς	1	1	1	3	
58	Ο μάγκας με το τρίκυκλο					1
59	Ο μπούφος	1		1	2	
60	Ο ξυπόλητος πρίγκηψ	1			1	
61	Ο ουρανοκατέβατος	1		1	2	1
62	Ο παπατρέχας	3		1	4	1

63	Ο παραμυθάς	1	1		2	1
64	Ο πεθερόπληκτος			2	2	
65	Ο τζαναμπέτης					1
66	Ο τρελοπενηντάρης			1	1	
67	Ο τρελός ταχει 400		1		1	1
68	Ο σκληρός άντρας	1		2	3	
69	Ο φαντασμένος	1	1	1	3	
70	Ο φαφλατάς		2		2	1
71	Ο φίλος μου ο Λευτεράκης	5			5	
72	Ο χρυσός και ο τενεκές	1			1	
73	Ο ψεύτης	1		1	2	1
74	Οι γαμπροί της Ευτυχίας	4			4	
75	Οι θαλασσιές οι χάντρες					
76	Οι κυρίες της αυλής	3		1	4	2
77	Ούτε γάτα ούτε ζημιά	1	1		2	
78	Πάρε κόσμε	4		1	5	1
79	Περάστε την πρώτη του μηνός			1	1	
80	Πίσω μου σ' έχω σατανά	3	1		4	
81	Ποιος Θανάσης!!	5	1	2	8	1
82	Πράκτορες 005 εναντίον Χρυσοπόδαρου	1		1	2	
83	Συμμορία εραστών	4		1	5	
84	Τζένη Τζένη	2			2	
85	Το δόλωμα	1	1		2	
86	Το έξυπνο πουλί					
87	Το θύμα	2			2	2
88	Το κοροϊδάκι της πριγκηπέσσας	1			1	2
89	Το πιο λαμπρό αστέρι	2			2	1
90	Το πρόσωπο της ημέρας	2			2	
91	Το στραβόξυλο	1			1	
92	Το σωφεράκι,	2			2	
93	Τον αράπη κι αν τον πλένης το			1	1	1

	σαπούνι σου χαλάς!...					
94	Τρεις κούκλες κι' εγώ			1	1	
95	Τρελλοί πολυτελείας		1	2	3	
96	Τρίτη και 13	3		1	4	
97	Φτωχαδάκια και λεφτάδες			2	2	
98	Φτώχεια και αριστοκρατία (Στουρνάρα 288)	4	1		5	
99	Φως... νερό... τηλέφωνο... οικόπεδα με δόσεις	5		2	7	
100	Χαρούμενο ξεκίνημα	1	1		2	1
	ΣΥΝΟΛΟ	199	21	57	277	52

Αποκωδικοποιώντας τον Πίνακα 28, παρατηρούμε πως, σε ό, τι αφορά το ανακλαστικό σχήμα, σε σύνολο διακοσίων εβδομήντα επτά ευρημάτων τα εκατόν ενενήντα εννέα (199) αφορούν το Ανακλαστικό I, τα είκοσι ένα (21) το Ανακλαστικό II και τα πενήντα επτά (57) τους Συνδυασμούς. Η κατανομή αυτή, όπως φαίνεται σχηματικά στο γράφημα 1, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως το ανακλαστικό I χρησιμοποιείται κατά κόρον από τους σεναριογράφους για την παραγωγή χιούμορ.

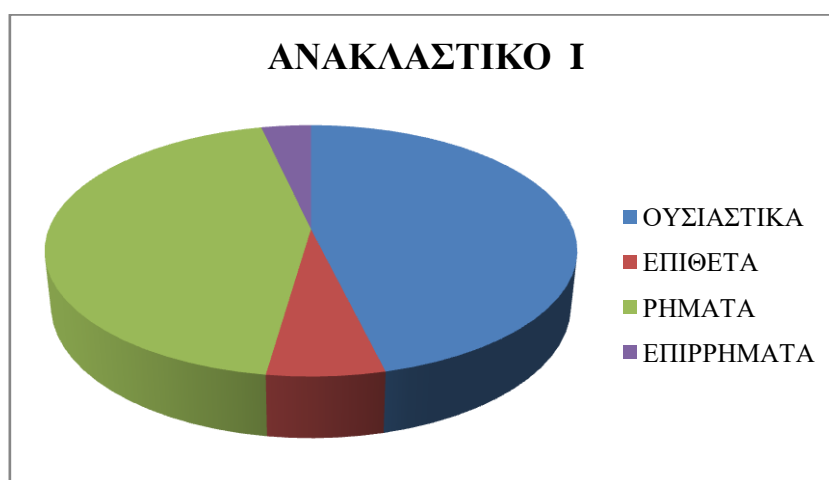
Γράφημα 1: Κατανομή ανακλαστικού σχήματος

Αναλύοντας περαιτέρω τα ευρήματα για το Ανακλαστικό I, από τα εκατόν ενενήντα εννέα ευρήματα (199) τα ενενήντα ένα (91) αντιστοιχούν σε ουσιαστικά, τα δώδεκα (12) σε επίθετα, τα ογδόντα επτά (87) σε ρήματα, τα επτά (7) σε επιρρήματα και τα δύο (2) σε άλλες περιπτώσεις (Γράφημα 2). Τα ευρήματα αυτά μας οδηγούν

στο συμπέρασμα πως τα ουσιαστικά και τα ρήματα αποτελούν μία εκτεταμένη βάση δεδομένων και την εργαλειοθήκη για τη δημιουργία του ανακλαστικού σχήματος επαληθεύοντας συγχρόνως τον ισχυρισμό του Νάκα (2014:31) πως «το ανακλαστικό σχήμα γνωρίζει ευρύτετη εφαρμογή στο χώρο του ρήματος και του ουσιαστικού».

Γράφημα 2: Κατανομή ανακλαστικού I

Ομαδοποιώντας τα δεδομένα της έκτης στήλης του Πίνακα 28 (Σύνολα ανακλαστικού σχήματος) διαπιστώνουμε πως σε επτά σενάρια δεν ανιχνεύτηκε κανένα σχήμα, ενώ στην ταινία «Κόσμος και κοσμάκης» καταγράφηκαν δώδεκα ευρήματα, που είναι και τα περισσότερα. Σε είκοσι επτά σενάρια ανιχνεύτηκε ένα σχήμα ανακλαστικού, σε είκοσι πέντε σενάρια δύο σχήματα, σε δεκατρία σενάρια τρία σχήματα. Τέσσερα σχήματα κάνουν την εμφάνισή τους σε δώδεκα σενάρια και πέντε σχήματα σε επτά σενάρια. Οκτώ σχήματα ανιχνεύτηκαν σε τρία σενάρια και δέκα σχήματα σε δύο σενάρια. Τέλος, από έξι, επτά και εννέα εμφανίσεις έχουμε μόνο σε ένα σενάριο αντίστοιχα (Πίνακας 29).

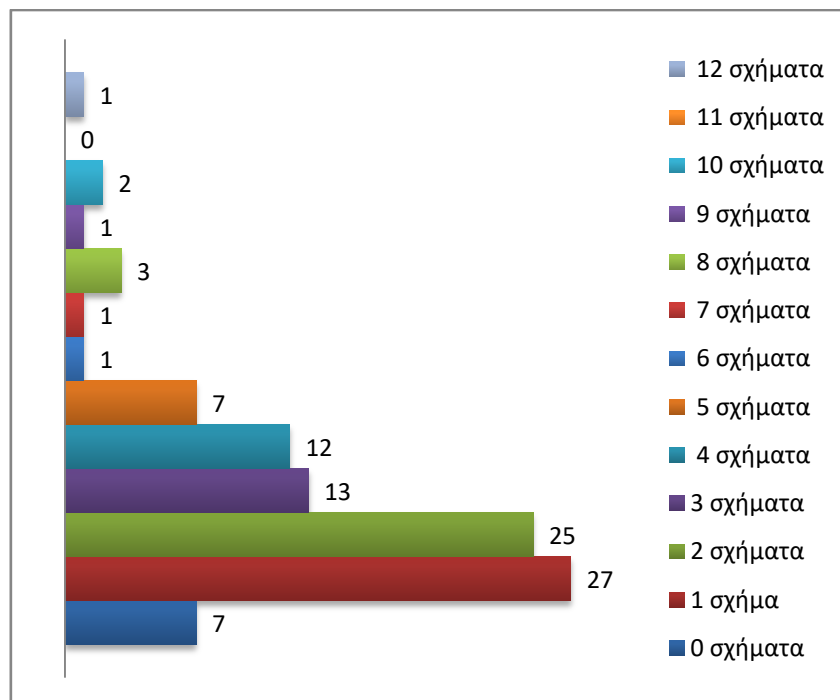
Πίνακας 29: Ανακλαστικό σχήμα ανά αριθμό σεναρίων

Ευρήματα ανακλαστικού σχήματος	Αριθμός σεναρίων
0	7
1	27
2	25
3	13

4	12
5	7
6	1
7	1
8	3
9	1
10	2
11	0
12	1

Διαπιστώνουμε πως με μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζονται από ένα έως τέσσερα σχήματα λόγου σε κάθε σενάριο όπως αποτυπώνεται και στο γράφημα 3.

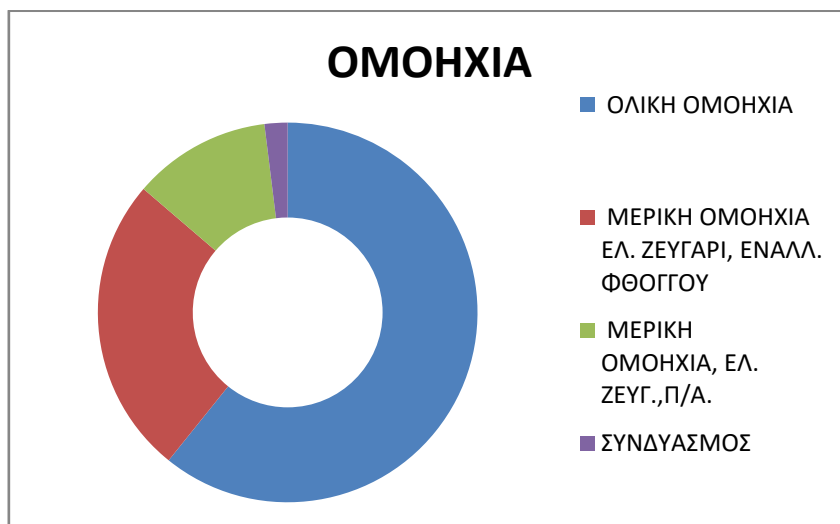
Γράφημα 3 : Εμφάνιση ανακλαστικού σχήματος ανά σενάριο

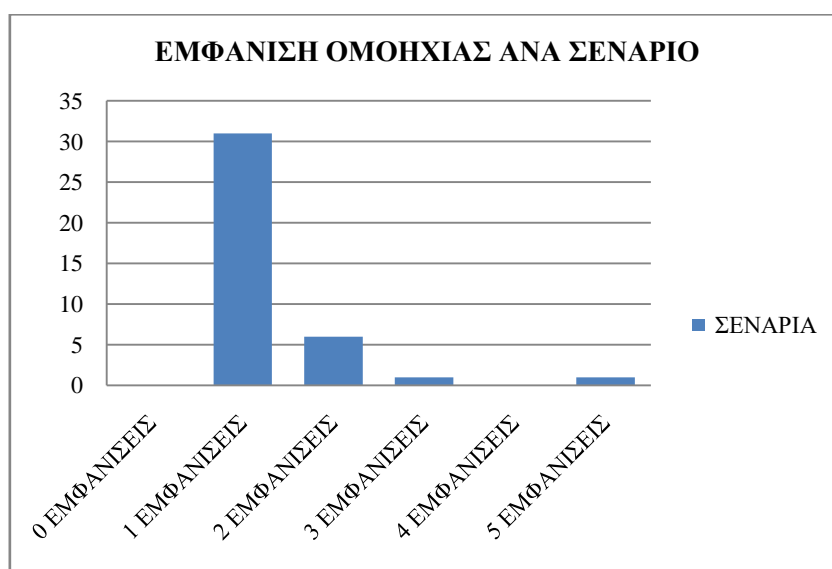
Σε ό, τι αφορά την ομοηχία παρατηρούμε (βλ. πίνακα 28) την ανίχνευση πενήντα δύο (52) ευρημάτων που περιλαμβάνουν τριάντα μία (31) εμφανίσεις ολικής ομοηχίας, δεκατρείς (13) εμφανίσεις μερικής ομοηχίας, ελάχιστου ζευγαριού με εναλλαγή φθόγγου, έξι (6) εμφανίσεις μερικής ομοηχίας, ελάχιστου ζευγαριού με απουσία/παρουσία φθόγγου και μία (1) εμφάνιση συνδυασμού ολικής και μερικής ομοηχίας ελάχιστου ζευγαριού με παρουσία/απουσία φθόγγου (βλ. Γράφημα 4). Ως

προς τη συχνότητα εμφάνισης της ομοηχίας ανά σενάριο βρέθηκαν τριάντα τρία σενάρια με μία εμφάνιση, έξι σενάρια με δύο εμφανίσεις (εκ των οποίων η μία είναι συνδυασμός), ένα σενάριο με τρεις εμφανίσεις και ένα σενάριο με πέντε εμφανίσεις (βλ. Γράφημα 5). Οποσδήποτε η εμφάνιση των σχημάτων της ομοηχίας υπολείπεται σε σχέση με αυτήν του ανακλαστικού σχήματος, ωστόσο δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η συμμετοχή της είναι αμελητέα.

Γράφημα 4: Κατανομή σχημάτων ομοηχίας

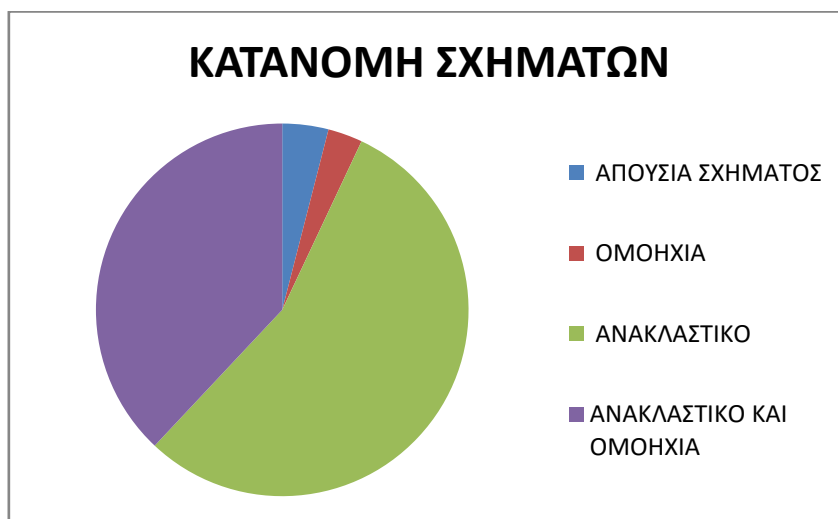

Γράφημα 5: Εμφάνιση σχημάτων ομοηχίας ανά σενάριο

Τέλος, ως προς την εμφάνιση των σχημάτων κατά μόνος και σε συνδυασμό παρατηρούμε με βάση τον Πίνακα 28 πως σε τέσσερα (4) σενάρια δεν ανιχνεύτηκε κανένα σχήμα, σε τρία (3) σενάρια βρέθηκε μόνο το σχήμα της ομοηχίας, σε πενήντα πέντε (55) σενάρια εντοπίστηκε μόνο το ανακλαστικό σχήμα και σε τριάντα οκτώ (38) σενάρια εντοπίστηκαν και τα δύο είδη σχημάτων (Γράφημα 6).

Γράφημα 6: Κατανομή σχημάτων

Εύκολα γίνεται αντιληπτό πως το ανακλαστικό σχήμα πρωτίστως και η ομοηχία δευτερευόντως αποτελούν τη βάση των περισσότερων χιουμοριστικών φράσεων που ανιχνεύονται στα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου. Είναι αξιοπρόσεκτο πως τα σενάρια κάνουν χρήση αρκετών λεξικών μονάδων από άλλες γλώσσες προκειμένου ο συνδυασμός τους με ομόηχες ελληνικές να προκαλεί το γέλιο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις λεξικές μονάδες «*bène – μπαίνε*», «*càro – κάρο*». Αξιοσημείωτο είναι επίσης πως τόσο τα σχήματα ομοηχίας όσο και του ανακλαστικού δεν επαναλαμβάνονται συχνά και όπου επαναλαμβάνονται χρησιμοποιούνται από διαφορετικούς συγγραφείς σε διαφορετικά έργα και τις περισσότερες φορές με διαφορετικές σημασίες. Μόνο στο «*Μια Ιταλίδα απ' την Κυψέλη*» εντοπίστηκε διπλή επανάληψη του «*scuzi – σκούζει*» σε διαφορετικούς χρόνους κατά τη διάρκεια του έργου. Επίσης, στα ευρήματα που πραγματώνουν το ανακλαστικό σχήμα ενδεικτικά αναφέρουμε τις λεξικές μονάδες *μεγάλος/η*, *αριστερός*, *γούνα*, *πεθαίνω*, οι οποίες εντοπίστηκαν να επαναλαμβάνονται σε δύο διαφορετικά σενάρια με τις ίδιες σημασίες και τη λεξική μονάδα *παίρνω* που χρησιμοποιείται σε τέσσερα σενάρια με εναλλάξ δύο ίδιες σημασίες. Χαρακτηριστική, επίσης, είναι η περίπτωση της λεξικής μονάδας *τρέχω* η οποία

συναντάται σε τέσσερα σενάρια με διαφορετικές κάθε φορά σημασίες. Θεωρούμε πως τέτοιου είδους ομοιότητες οφείλονται, εν μέρει, στον περιορισμένο αριθμό των δημιουργών των σεναρίων σε σχέση με την εκρηκτική αύξηση της ζήτησης για παραγωγές κινηματογραφικών έργων στη χρονική περίοδο των τριάντα ετών από όπου αντλήσαμε το υλικό μας και στην οποία περιλαμβάνεται η λεγόμενη «χρυσή εποχή» του ελληνικού κινηματογράφου.

Όπως προαναφέρθηκε, για ορισμένα από τα κινηματογραφικά σενάρια είχαμε τη δυνατότητα να διαθέτουμε το γραπτό κείμενο. Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό πως αρκετά από τα σενάρια αυτά προορίζονταν για θεατρικά έργα. Η επιτυχία που σημείωσαν ως θεατρικές παραστάσεις οδήγησε στην μεταφορά τους στη μεγάλη οθόνη ως κινηματογραφικά έργα. Είχαμε, λοιπόν, τη δυνατότητα να συγκρίνουμε το αρχικό γραπτό κείμενο με την κινηματογραφική απόδοση. Δεν παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο, τουλάχιστον ως προς τα σχήματα που ερευνήθηκαν και μας ενδιαφέρουν στη μελέτη αυτή. Στην κινηματογραφική μεταφορά του κειμένου του Γιώργου Τζαβέλλα *«Η γυνή να φοβήται τον άνδρα»* παρατηρήθηκαν μικρές αλλαγές όχι στη χρήση των σχημάτων λόγου αλλά σε επιμέρους γλωσσικά στοιχεία. Δύο από τα ευρήματα που παραθέτουμε *«Στο ψητό, κύριοι. Στο ψητό!...»* *«Πού πάτε; εδώ είναι το ψητό»* και *«Κουλούρα τ' αφεντικό μου, κουλούρα κι εγώ»* δεν εντοπίστηκαν στην κινηματογραφική απόδοση η οποία, σημειωτέον, έγινε από τον ίδιο τον σεναριογράφο. Ως εκ τούτου, θεωρούμε πως έρευνες όπως η δική μας θα ήταν καλό να γίνονται με βάση το γραπτό κείμενο, όπου αυτό είναι δυνατόν, χωρίς να αποκλείουμε και την παράλληλη έρευνα στην κινηματογραφική απόδοση αν λάβουμε υπόψη ότι στην κινηματογραφική μεταφορά του κειμένου του Α. Σακελλάριου *«Ο φίλος μου ο Λευτεράκης»* υπάρχει μόνο μία διαφορά σε σχήμα που εντοπίστηκε και αυτή σε δευτερεύον στοιχείο, όπου αντί της λεξικής μονάδας *«γαλοπούλα»* αναφέρεται το *«αρνί»*.

Επίσης, το μοναδικό εύρημα το οποίο δεν προκαλεί γέλιο αλλά αντίθετα μια έντονη συναισθηματική στιγμή ανιχνεύτηκε στην ταινία *«Κάλπικη λίρα»* όπου ο πρωταγωνιστής λέει: *«Δεν πουλιέται κύριε. Μπορεί να πουλήθηκε κάποτε το μοντέλο, αλλά αυτό όχι.»*

Σε κάθε περίπτωση, τα ευρήματα που καταγράφηκαν στην παρούσα μελέτη καταδεικνύουν ότι το ανακλαστικό σχήμα κυρίως και η ομοηχία σε μικρότερο βαθμό

αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία μιας χιουμοριστικής φράσης ή μιας «ατάκας» και προκαλούν γέλιο. Βεβαίως και η πρόκληση γέλιου δεν είναι αυτονόητη. Εξαρτάται από τον κάθε άνθρωπο, την αίσθηση χιούμορ που διαθέτει, το περιβάλλον στο οποίο δρα και δέχεται επιδράσεις, την ψυχολογική του κατάσταση σε δεδομένη στιγμή, αλλά και από το ίδιο το σενάριο, τις προθέσεις του δημιουργού του, το μήνυμα που εκπέμπει κάθε φορά. Ωστόσο, θα πρέπει να παραδεχτούμε πως αρκετές από τις χιουμοριστικές φράσεις ή «ατάκες» των σεναρίων αυτών έχουν διαχυθεί στην κοινωνία και χρησιμοποιούνται στον καθημερινό λόγο, αποδεικνύοντας όχι μόνο τη δεινότητα της συγγραφικής πέννας αλλά και τη συμβολή των σχημάτων λόγου στη δημιουργία του χιούμορ.

Οποσδήποτε το ζήτημα της παραγωγής χιούμορ/γέλιου μέσα από τη χρήση γλωσσικών ιδιορρυθμιών, των σχημάτων λόγου, στα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου δε θεωρούμε ότι εξαντλείται με την παρούσα μελέτη. Τα σενάρια του ελληνικού κινηματογράφου, αν και δεν δημιουργήθηκαν για να αποτελέσουν αντικείμενο επιστημονικής μελέτης, είναι εν πολλοίς ένα ανεξερεύνητο πεδίο το οποίο θα μπορούσε να ερευνηθεί περαιτέρω, κατά τη γνώμη μας, ώστε να αναδειχθεί η συμμετοχή και λειτουργία και άλλων σχημάτων λόγου, όπως το πολύπτωτο (πολυμορφικό) σχήμα, η σύμφυση, το ομοιοτέλετο – δείγματα των οποίων εντοπίσαμε στα σενάρια που εξετάσαμε – στην παραγωγή του χιούμορ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στους τίτλους των κινηματογραφικών έργων διατηρήθηκαν η αρχική ορθογραφία και στίξη.

1. *Άλλος... για το εκατομμύριο!*, 1964, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., - Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ. Διαθέσιμο και στα: <https://www.youtube.com/watch?v=ZH9BLJvONk>
<https://www.youtube.com/watch?v=TdQhPn0nu-k> [αν. 5/7/2018]
2. *Άνθρωπος για όλες τις δουλειές*, 1966, [DVD], Κωνσταντίνου Γιώργος (σκην.), Λαζαρίδης Γιώργος (διασκ. σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ.
3. *Αχ! Αυτή η γυναίκα μου*, 1967, [DVD], Σκαλενάκης Γιώργος (σκην.), Τσιφόρος Νικ., - Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Δαμασκηνός Θ.– Μιχαηλίδης Β. Α.Ε.
4. *Βοήθεια! Ο Βέγγος φανερός πράκτωρ 000*, 1967, [DVD], Βέγγος Θαν. (σκην.), Τσιφόρος Νικ. – Ελευθερίου Ναπ. (σεν.), Αθήνα: Βέγγος Θαν. Ταινίες Γέλιου
5. *Γκαρσονιέρα για δέκα*, 1981, [DVD], Δαδήςρας Ντίμης (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Γκρέκα φιλμ – Λεφάκης Μ., Αθήνα.
6. *Γοργόνες και μάγκες*, 1968, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
7. *Δεσποινίς ετών «39»*, 1954, Σακελλάριος Αλ. (σκην.), Σακελλάριος Αλ. – Γιαννακόπουλος Χρ. (σεν.), Κάιρο: Μήλλας φιλμ. Διαθέσιμο στο: <https://www.eltube.gr/watch.php?vid=aca8f77cb> [αν. 20/7/2018]
8. *20 γυναίκες κι' εγώ*, 1973, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
9. *Ένα ασύλληπτο κορόιδο*, 1969, Βέγγος Θαν. (σκην.), Λαζαρίδης Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ, Θ.Β. Ταινίες Γέλιου. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=QLB4eahpz2Q> [αν. 20/7/2018]
10. *Ένα κορίτσι για δύο*, 1963, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ
11. *Ένας βλάκας και μισός*, 1959, Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – διασκ. σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ., ΕΠΕ,
12. *Ένας ιππότης για τη Βασούλα*, 1968, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
13. *Έξω οι κλέφτες!*, 1961, Ανδρίτσος Κώστας (σκην.). Λαζαρίδης Γιώργος (διασκ. σεν.), Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ., ΕΠΕ, Αθήνα.

Διαθέσιμο στο: <http://www.veoh.com/watch/v16978665TzQBZrDD>

[αν. 12/7/2018]

14. *Ζητείται ψεύτης*, 1961, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ – Κονιτσιώτης Κλ..
15. *Η αρχόντισσα κι' ο αλήτης*, 1968, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
16. *Η γυνή να φοβήται τον άνδρα*, 1965, [DVD], Τζαβέλλας Γιώργος (σκην. – σεν.), Αθήνα: Δαμασκηνός Θ.– Μιχαηλίδης Β. α.ε.
17. *Η θεία μου η χίπισσα*, 1970, [DVD], Σακελλάριος Αλέκος (σκην. / σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
18. *Η κόμησσα της φάμπρικας*, 1969, [DVD], Δαδήρας Δημήτρης (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος, Αθήνα.
19. *Η κυρία του κυρίου*, 1962, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην.), Τσιφόρος Ν. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
20. *Η νεράιδα και το παληκάρι*, (1969), [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
21. *Η παιχνιδιάρα*, 1967, Κυριακόπουλος Χρ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Αφοι Κυριακόπουλοι. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=bMIhfoPBvDQ> [αν. 11/7/2018]
22. *Η Παριζιάνα*, 1969, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
23. *Η Ρένα είναι οφ-σάντ*, 1972, [DVD], Σακελλάριος Αλέκος (σκην. / σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
24. *Η τύχη μου τρελλάθηκε...*, 1970, Κυριακόπουλος Χρ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Αφοι Κυριακόπουλοι. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=KXRPen5kkYg> [αν. 11/7/2018]
25. *Η χαρτοπαίχτρα*, 1964, Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ. Διαθέσιμο στο: https://wetube.eu/v_dnq/ [αν. 5/6/2018]
26. *Η ωραία του κουρέα* 1969, Δημόπουλος Ντίνος (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ. Διαθέσιμο στο: https://wetube.eu/v_2RV/ [αν. 19/6/2018]
27. *Η Ωραία των Αθηνών*, 1954, [DVD], Τσιφόρος Νικ. (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ
28. *Ησαΐα... μη χορεύεις*, 1969, Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://www.veoh.com/watch/v282927332EDHndxd> [αν. 17/6/2018]

29. *Ησαΐα χόρευε*, 1966, Ασημακόπουλος Κώστας (σκην.), Βαλσαμάκης Φαίδων (σεν.), Αθήνα: Ανζερβός. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=GLqiVEkRQsA> [αν. 21/7/2018]
30. *Ιστορία μιας κάλπικης λίρας (Κάλπικη λίρα)*, 1955, Τζαβέλλας Γιώργος (σκην. – σεν.), Ανζερβός Α.Ε., Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://www.veoh.com/watch/v6516782t49nC7f5> [αν. 15/7/2018]
31. *Καταζητείται ο Βέγγος (Μην είδατε τον Παναή;)*, 1962, Λάσκος Ορ. (σκην.), Ελευθερίου Ναπ. (σεν.), Αθήνα: Στράντζαλης Κ. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=38XeJl-6tM4> [αν. 8/7/2018]
32. *Κάτι κουρασμένα παληκάρια*, 1967, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
33. *Κάτι να καίη*, 1964, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
34. *Κολωνάκι διαγωγή μηδέν*, 1967, [DVD], Ζωγραφάκης Στέλ. (σκην.), Λαζαρίδης Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ
35. *Κορόιδο γαμπρέ*, 1962, [DVD], Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ. (σεν.), Αθήνα: Tele cine
36. *Κόσμος και κοσμάκης*, 1964, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., - Βασιλειάδης Π. (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ Διαθέσιμο και στα: <https://www.youtube.com/watch?v=juFdPvrRenc> <https://www.youtube.com/watch?v=fPce-UgMpkE> [αν. 7/7/2018]
37. *Κρίμα... το μπόι σου*, 1970, Καραγιάννης Κώστας (σκην.), Πρετεντέρης Κώστας (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α. ε., Αθήνα. Διαθέσιμο και στο: https://wetube.eu/v_bmm/ [αν. 7/5/2018]
38. *Μανταλένα*, 1960, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Ρούσσοι Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
39. *Μια Ελληνίδα στο χαρέμι*, 1970, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
40. *Μια Ιταλίδα απ' την Κοψέλη*, 1968, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
41. *Μια κυρία στα μπουζούκια*, 1967, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
42. *Μια τρελλή τρελλή οικογένεια*, 1965, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., - Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
43. *Μια τρελλή... τρελλή... σαραντάρα*, (1970), [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην.), Σακελλάριος Αλ. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.

44. *Μιας πεντάρας νειάτα*, 1967, [DVD], Δαδήρας Δημ. (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Αθήνα: Δαμασκηνός – Μιχαηλίδης Α.Ε. – Κονιτσιώτης Κλ.
45. *Μικροί και μεγάλοι εν δράσει*, 1963, [DVD] Λάσκος Ορ. (σκην.), Λαζαρίδης Γ. (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ.
46. *Μπετόβεν και μπουζούκι*, 1965, Λάσκος Ορ. (σκην.), Ασημακόπουλος Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=D9YsqKcmW9I>
[αν. 10/7/2018]
47. *Ξύπνα κορόιδο...*, 1969, Θαλασσινός Ερρ. (σκην.), Λαζαρίδης Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Αφοι Κυριακόπουλοι. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=MafCV0ts0zI> [αν. 25/7/2018]
48. *Ο απίθανος*, 1970, Λάσκος Ορ. (σκην. / σεν.), Αθήνα: Κονιτσιώτης Κλέαρχος. Διαθέσιμο στα: <https://www.dailymotion.com/video/x5ndf4b>
<https://www.dailymotion.com/video/x5ndfpx> [αν. 25/7/2018]
49. *Ο Βέγγος σωφειράντζα (Σχολή για σωφειρίνες)*, 1964, Στράντζαλης Κώστας (σκην.), Ολύμπιος Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Στράντζαλης Κώστας. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=5uwLCxXleio> [αν. 11/8/2018]
50. *Ο γόης*, 1968, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
51. *Ο Δήμος από τα Τρίκαλα*, 1962, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
52. *Ο εξοπνάκιας*, 1966, Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://www.veoh.com/watch/v34165615MsR2fbCm> [αν. 16/6/2018]
53. *Ο ζηλιαρόγατος*, 1956, [DVD], Τζαβέλλας Γιώργος (σκην. – σεν.), Αθήνα: Ανζερβός α.ε.
54. *Ο θησαυρός του μακαρίτη*, 1959, Τσιφόρος Νικ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., – Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
55. *Ο καταφερτζής*, 1964, Στράντζαλης Κ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ. (σεν.), Αθήνα: Στράντζαλης Κ. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=yM6STIBVS_Y
[αν. 6/7/2018]
56. *Ο κατεργάρης*, 1971, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
57. *Ο λεφτάς*, 1958, [DVD], Τσιφόρος Νικ. (σκην.), Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Ανζερβός
58. *Ο μάγκας με το τρίκυκλο*, 1972, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=IwJ44gWIoc>
[αν. 5/8/2018]

59. *Ο μπούφος*, 1968, Λάσκος Ορ. (σκην.), Λαζαρίδης Γ. (σεν.), Αθήνα: Α.Κ. films, Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=tVNCAhsmUzA>
[αν. 20/7/2018]
60. *Ο ξυπόλητος πρίγκηψ*, 1966, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ. Διαθέσιμο και στο: https://wetube.eu/v_GnM/
[αν. 14/5/2018]
61. *Ο ουρανοκατέβατος*, 1965, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Βασιλειάδης Δημ. – Λαζαρίδης Γιώργος (σεν.), Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ., ΕΠΕ, Αθήνα.
62. *Ο παπατρέχας*, 1966, Θαλασσινός Ερρ. (σκην.), Ελευθερίου Ναπ. (σεν.), Αθήνα: Θ.Β. Ταινίες Γέλιου. Διαθέσιμο στο: <https://www.dailymotion.com/video/x3dgiqio>
[αν. 20/6/2018]
63. *Ο παραμυθάς*, 1969, [DVD], Θαλασσινός Ερρ., (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α.ε.,
64. *Ο πεθερόπληκτος*, 1968, [DVD], Κυριακόπουλος Χρηστος (σκην.), Λαζαρίδης Γιώργος (σεν.), Αθήνα: Αφοι Κυριακόπουλοι.
65. *Ο τζαναμπέτης*, 1969, Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος Α.Ε., Διαθέσιμο στο: https://wetube.eu/v_wYx/
[αν. 20/5/2018]
66. *Ο τρελοπεννητάρης*, 1971, [DVD], Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Πρετεντέρης Κωστας (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α.ε., Διαθέσιμο και στο: <http://www.veoh.com/watch/v28366999ygQZatc4>
[αν. 25/8/2018]
67. *Ο τρελός ταχει 400*, 1968, [DVD], Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α.ε.
68. *Ο σκληρός άντρας*, 1961, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
69. *Ο φαντασμένος*, 1973, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Βλασόπουλος Ανδρέας (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
70. *Ο φαφλατάς*, 1971, Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης - Δημόπουλος Ντ. (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α.ε., Αθήνα. Διαθέσιμο και στο: <http://www.veoh.com/watch/v287416212QXGCxRJ>
[αν. 19/7/2018]
71. *Ο φίλος μου ο Λευτεράκης*, 1963, [DVD], Σακελλάριος Αλ. (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ
72. *Ο χρυσός και ο τενεκές*, 1962, Νταϊφάς Ίων (σκην. / διασκ. σεν.), Αθήνα: Ανζερβός Α.Ε. Διαθέσιμο στα: <https://www.youtube.com/watch?v=ZWfhQZowmdl>

https://www.youtube.com/watch?v=AgHTjORp_iw

[αν. 8/7/2018]

73. *Ο ψεύτης*, 1968, [DVD], Δαλιανίδης Γιάνν. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης – Δαλιανίδης Γιάνν. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
74. *Οι γαμπροί της Ευτυχίας*, 1962, Καψάσκης Σωκρ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., – Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Κονιτσιώτης Κλέαρχος. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=S6u-CdNdBRE> [αν. 20/7/2018]
75. *Οι θαλασσιές οι χάντρες*, 1966, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
76. *Οι κυρίες της αυλής*, 1966, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Γιαννουκάκης Δημήτρης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
77. *Ούτε γάτα ούτε ζημιά*, 1955, Σακελλάριος Αλ. (σκην.), Σακελλάριος Αλ., Γιαννακόπουλος Χρ. (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
78. *Πάρε κόσμε*, 1967, [DVD], Θαλασσινός Ερ. (σκην.), Ελευθερίου Ναπ. (σεν.), Αθήνα: Βέγγος Θαν. – Θου Βου Ταινίες γέλιου. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=SIyTMG9-r2U> [αν. 8/7/2018]
79. *Περάστε την πρώτη του μηνός*, 1965, [DVD], Καψάσκης Σωκρ. (σκην.), Σακελλάριος Αλ. (σεν.), Αθήνα: Καρατζόπουλος Αντώνης.
80. *Πίσω μου σ' έχω σατανά*, 1971, Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Καραγιάννης – Καρατζόπουλος, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: https://wetube.eu/v_y2e/ [αν. 12/5/2018]
81. *Ποιος Θανάσης!!*, 1969, Βέγγος Θαν. (σκην.), Λαζαρίδης Γ. (διασκ. σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ, Θ.Β. Ταινίες γέλιου. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=g3MH3laHAgE> [αν. 8/7/2018]
82. *Πράκτορες 005 εναντίον Χρυσοπόδαρου*, (1965), Λάσκος Ορ. (σκην. / σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=HXa4-8a2vwc> [αν. 20/8/2018]
83. *Συμμορία εραστών*, 1972, [DVD], Σερντάρης Βαγγ. (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Αθήνα: Κονιτσιώτης Κλ.
84. *Τζένη Τζένη*, 1966, [DVD], Δημόπουλος Ντ., Σεϊτανίδης Βαγγ. (σκην.), Γιαλαμάς Α. – Πρετεντέρης Κ. (σεν.), Φίνος Φιλμ, Αθήνα.
85. *Το δόλωμα*, 1964, [DVD], Σακελλάριος Αλέκος (σκην. / σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
86. *Το έξυπνο πουλί*, 1961, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Λαζαρίδης Γ. (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ
87. *Το θύμα*, 1969, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.

88. *Το κοροϊδάκι της πριγκιπέσσας*, 1972, [DVD], Δαλιανίδης Γιάννης (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=Tj3CsnakLys> [αν. 6/8/2018]
89. *Το πιο λαμπρό αστέρι*, 1967, [DVD], Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Μιχαηλίδης Λάκης (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος Α.Ε.
90. *Το πρόσωπο της ημέρας*, 1965, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Μαρής Γιάννης (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ
91. *Το στραβόξυλο*, 1969, [DVD], Λάσκος Ορ. (σκην.), Δημόπουλος Ντ. (διασκ. σεν.), Αθήνα: Αντωνιάδης Γιάννης.
92. *Το σωφεράκι*, 1953, [DVD], Τζαβέλλας Γιώργος (σκην. – σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.
93. *Τον αράπη κι αν τον πλένης το σαπούνι σου χαλάς!...* 1973, Καραγιάννης Κωστ. (σκην.), Καραγιάννης Κώστ. – Κυριακός Χρήστος (σεν.), Αθήνα: Καραγιάννης – Καρατζόπουλος α.ε.
94. *Τρεις κούκλες κι' εγώ*, 1960, [DVD], Τσιφόρος Νικ. (σκην.), Τσιφόρος Νικ., – Βασιλειάδης Πολ. (σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ
95. *Τρελλοί πολυτελείας*, 1963, Φωτιάδης Στέφανος (σκην. – σεν.), Βαρβέρης Νίκος, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: https://wetube.eu/v_q5Q/ [αν. 18/6/2018]
96. *Τρίτη και 13*, 1963, Λάσκος Ο. (σκην.), Λαζαρίδης Γ. (διασκ. σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=TsrwuiD1w2o> [αν. 6/7/2018]
97. *Φτωχαδάκια και λεφτάδες*, 1961. [DVD] Λάσκος Ορ. (σκην. / σεν.), Αθήνα: Αφοι Ρουσόπουλοι – Λαζαρίδης Γ. – Σαρρής Δ. – Ψαρράς Κ. ΕΠΕ. Διαθέσιμο και στο: <https://www.youtube.com/watch?v=VFCOWIeJC2c> [αν. 6/7/2018]
98. *Φτώχεια και αριστοκρατία. (Στουρνάρα 288)*, 1959, Δημόπουλος Ντ. (σκην. – διασκ. σεν.), Αθήνα: Κονιτσιώτης Κλ. – Ιορδάνογλου Βεν. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=i-LYozlAVho> [αν. 24/7/2018]
99. *Φως... νερό... τηλέφωνο... οικόπεδα με δόσεις*, 1966, Στράντζαλης Κ. (σκην.), Ελευθερίου Ναπ. (σεν.), Αθήνα: Στράντζαλης Κ. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=3xHrWfVuR-8> [αν. 13/7/2018]
100. *Χαρούμενο ξεκίνημα*, 1954, [DVD], Δημόπουλος Ντ. (σκην.), Γιαλαμάς Ασημάκης (σεν.), Αθήνα: Φίνος Φιλμ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αριστοτέλης, Ρητορική (1412a-1412b), Βιβλίων Γ, *Μνημοσύνη, Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα*. Διαθέσιμο στο:

http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=77&page=85

[προσβ. 27/08/2018]

Αρχάκης, Α., Τσάκωνα, Β. 2003, «Το γλωσσικό χιούμορ ως μέσο έκφρασης ταυτότητας: ανάλυση δεδομένων από ανδρικές και γυναικείες νεανικές συνομιλίες», *6^ο Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας*, Ρέθυμνο, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003. Διαθέσιμο στο:

<http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thICGL/>

[πρόσβ. 15/5/2018]

Attardo, S. 1994, *Linguistic theories of humor*, Humor Research 1, Mouton de Gruyter, Berlin

Bergson, H. 2002, *Laughter, an essay on the meaning of the comic*, Project Gutenberg. Διαθέσιμο στο: <http://www.gutenberg.org/files/4352/4352-h/4352-h.htm> [πρόσβ. 26/7/2018]

Γραμματάς, Θ. (1998), *Θέατρο και Παιδεία*, Γ' Έκδοση, «Νηρηίδες», Αθήνα

Field, Syd 1986, *Το Σενάριο. Η τέχνη και η τεχνική. (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)*, μτφ. Πολυκάρπου Πολύκαρπος, Κάλβος, Αθήνα

Fry, F. W. , 1993, 'Using Humor to Save Lives', *the Annual Convention of the American Orthopsychiatric Association*, Washington, D.C., April 1979. <http://www.humor.ch/inernsthaft/fry2.htm> &

http://www.humor.ch/inernsthaft/fry_humor-saves-lives.pdf [προσβ. 25/05/2018]

Fry, F. W. , 1987, 'Humor and Paradox', *American Behavioral scientist*, vol.30 iss. 3, p. 42-71, Jan./Feb. 1987, Sage Publications, Inc. Διαθέσιμο στο: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/000276487030003005> [προσβ. 26/05/2018]

Καμηλάκη, Μ. (2012), «Και οι τοίχοι έχουν... μιλά»: Κοινωνιολογική προσέγγιση του χιούμορ στον γραπτό, ανώνυμο συνθηματικό λόγο, *Πρακτικά 10^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*, Δ.Π.Θ, Κομοτηνή, σσ. 827-838

Κολοβός, Ν. 1993, *Δοκίμια θεωρίας και κριτικής κινηματογράφου. Ποιητική μιας άλλης πραγματικότητας*, Καστανιώτης, Αθήνα

Κυριακουλάκος, Π., Καλαμπάκας, Ε. 2015. Η κινηματογραφική αφήγηση: μια ιστορία με εικόνες & ήχους. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Κυριακουλάκος, Π., Καλαμπάκας, Ε. 2015. *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών

Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 1. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/570> [προσβ. 15/3/2018]

Morreall, John 2012, 'Philosophy of Humor', *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Διαθέσιμο στο: <https://plato.stanford.edu/entries/humor/> [πρόσβ. 25/06/2018]

Morreall, John 1983, *Taking Laughter Seriously*, State University of New York, Albany. Διαθέσιμο στο:

Μπαμπινιώτης, Γ. 1985, *Εισαγωγή στη σημασιολογία*, Μαυρομάτης, Αθήνα

Μποντίνας, Θωμάς 1988, *Η κρυφή γοητεία του κινηματογράφου*, Παρασκήνιο, Αθήνα

Νάκας, Θ. 2014, *Σχήματα (μορφο)λεξικής και φραστικής επανάληψης, (α')*, Πατάκης, Αθήνα

Νάκας, Θ., Μαγουλά, Ευ. & Καποθανάση, Αφρ., 2010, «Η ομοηχία στη Νέα Ελληνική: ορολογία και τυπολογία», *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 30 (2-3/5/2009), σσ. 436-449

Νάκας, Θ. 2004, *Γλωσσολογικά, Δ'. Μελετήματα για τη γλώσσα και τη λογοτεχνία*, β' έκδοση, Πατάκης, Αθήνα

Ong, Walter 2015, *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου*. (μτφ.) Χατζηκυριάκου Κ., (επιμ.) Παραδέλλης Θ., Τρίτη έκδ., Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Πολιτιστικός σύλλογος Μουζακίου, 2017, «Οι κυρίες της αυλής», *Θεατρικό τμήμα*, καλοκαίρι 2017

Palmer, Jerry 1994, *Taking humour seriously*, Routledge, London and New York. Διαθέσιμο στο: [file:///C:/Users/user/Downloads/9781134851386_googlepreview%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/9781134851386_googlepreview%20(1).pdf) [προσβ. 28/07/2018]

Ruch, W. 2001, 'The perception of humor', in A.W. Kaszniak (Ed.), *Emotion, qualia, and consciousness*, World Scientific Publisher, p. 410-425. Διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/237709020_The_perception_of_humor

[πρόσβ. 26/06/2018]

Ρώτας, Β. 1986, «Η γλώσσα και το θέατρο», *Θέατρο και Γλώσσα (1925-1977)*, πρόλογος: Δαμιανάκου Βούλα, τ. Α', Επικαιρότητα, Αθήνα

Σακελλάριος, Α. 2002, «Ο φίλος μου ο Λευτεράκης», σενάριο (ακριβές αντίγραφο από το τυπογραφημένο κείμενο του Α. Σακελλάριου), Θεατρική ομάδα αποφοίτων 1^{ου} λυκείου Αιγίου, *Αρχείο Κλάγκου Κωνσταντίνου*, Αίγιο

Σακελλάριος, Α., Γιαννακόπουλος, Χρ. 2015, «Ούτε γάτα ούτε ζημιά», *Πολιτιστικός σύλλογος Μουζακίου, θεατρικό τμήμα*, διασκευή: Τσιάνος Κώστας, καλοκαίρι 2015

Σακελλάριος, Α., Γιαννακόπουλος, Χρ. χ.χ , «Δεσποινίς ετών 39», *Αρχείο Κλάγκου Κωνσταντίνου*, Αίγιο

Σκοπετέας, Ι. 2015. Εισαγωγή στη μυθολογική αφήγηση στα οπτικοακουστικά έργα. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Σκοπετέας, Ι. 2015. *Η δημιουργία της μυθολογικής αφήγησης και τα είδη των κινηματογραφικών ταινιών*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 1. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5728> [προσβ. 15/03/2018]

Τζαβέλλας, Γ. 1959, «Η γυνή να φοβήται τον άνδρα ή Η αστεφάνωτη» (κωμωδία), *Αρχείο Τομέα Θεατρολογίας, Μουσικολογίας*

Τζαβέλλας, Γ. χ.χ., «Κάλπικη λίρα», *Αρχείο Κλάγκου Κωνσταντίνου*, Αίγιο.

Τζάρτζανος, Αχχ. 1989, *Νεοελληνική Σύνταξις (της κοινής δημοτικής)*, τ. Β', δεύτερη έκδ., Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη

Τομπαΐδης, Δ. 1998, *Λεξιλογικά της νέας ελληνικής*, Επικαιρότητα, Αθήνα

Τριανταφυλλίδη, Ε. 2014, *Η Θaumαστή Δύναμη του Χιούμορ*, Αρχέτυπο, Θεσσαλονίκη

Τριτσιμπίδας, Γιάννης. (μτφ.) 2003, *Στη Δήμητρα, ύμνος «ομηρικός» (7^{ος} πχ. αιώνας)*, από το αρχαίο κείμενο της στερεότυπης έκδοσης της Οξφόρδης υπό Th. W. Allen. Διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2I78J2M> [προσβ. 15/9/2018]

Τσάκωνα, Β. 2004, 'Το χιούμορ στον γραπτό αφηγηματικό λόγο: γλωσσολογική προσέγγιση', Διδακτορική διατριβή, Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/17786#page/1/mode/2up> [προσβ. 04/05/2018]

Tse, Mimi, Lo, Anna, Cheng, Tracy, Chan, Eva, Chan, Anna and Chung, Helena 2010, 'Humor Therapy: Relieving Chronic Pain and Enhancing Happiness for Older Adults', *Journal of Aging Research*. Διαθέσιμο στο: <https://www.hindawi.com/journals/jar/2010/343574/> [προσβ. 07/08/2018]

Vergeer, Gwen, MacRae, Anne 1993, "Therapeutic Use of Humor in Occupational Therapy", *The American Journal of Occupational Therapy*, vol. 47, n. 8, p. 678-683. Διαθέσιμο στο: [file:///C:/Users/user/Downloads/678%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/678%20(1).pdf) [προσβ. 28/11/2018]

Χατζησαββίδης, Σ., Χατζησαββίδου, Α. (χ.χ), *Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας, Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, Υ.Π.Ε.Θ. – Ι.Ε.Π., Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος». Διαθέσιμο και στο: <https://goo.gl/HsVV6F> [προσβ. 14/05/2018]

Χατζησαββίδης, Σωφρ. 2009, «Πραγματολογία και Κείμενα: Η Κειμενογλωσσολογία», *Θεωρία και Έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής*, Αφιερωματικό τεύχος στον Σωφρόνη Χατζησαββίδη, τ. 5, Οκτώβριος 2015, Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών, Πάτρα, σ.σ. 137-144. Διαθέσιμο στο: <http://periodiko.inpatra.gr/issue/issue5/> [πρόσβ. 29/05/2017]

Ψαθάς, Δ. 1940, *Θέατρο, Το στραβόξυλο* (Κωμωδία σε τρεις πράξεις), εκδ. Μαρή, Αθήνα

Ψαθάς, Δ. 1956, *Θέατρο, Ένας βλάκας και μισός* (Τρίπρακτη κωμωδία), εκδ. Μαρή, Αθήνα

Ψαθάς, Δ. 1953, *Θέατρο, Ζητείται ψεύτης* (Κωμωδία σε τρεις πράξεις και τέσσαρες εικόνες), εκδ. Μαρή, Αθήνα

Λεξικά

Ακαδημία Αθηνών 2016, *Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας*, Ειδική έκδοση για την εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, Αθήνα

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Ινστιτούτο Νεοελληνικών σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], Θεσσαλονίκη http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

Λήμμα Alfonse Allais, *Wikipedia, The Free Encyclopedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Alphonse_Allais [προσβ. 28/9/2018]

Λήμμα humor, *Merriam-Webster dictionary, 1828*, <https://www.merriam-webster.com/> [πρόσβ. 15/9/2018]

Λήμμα humor, *Webster's 1913*, <https://www.websters1913.com/> [πρόσβ. 15/9/2018]

Μπαμπινιώτης, Γ. 2010, *Ετυμολογικό λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. Ιστορία των λέξεων*. Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα

Τεγόπουλος, Φυτράκης 1991, *Ελληνικό Λεξικό*, ε' έκδοση, Εκδόσεις Αρμονία, Αθήνα

Πηγές που αναφέρονται

Οι σειρές dvd που μελετήθηκαν ανήκουν στις συλλογές:

Ελληνικός κινηματογράφος, Η μεγάλη συλλεκτική ταινιοθήκη, (χ.χ.), Modern Times Α.Ε.Ε για τη Bestend Α.Ε.Ε.

Οι καλύτερες ταινίες με τον Λάμπρο Κωνσταντάρα, (χ.χ.), Α' συλλεκτική έκδοση, από τη χρυσή ταινιοθήκη της Καραγιάννης – Καρατζόπουλος

Οι μεγαλύτερες ταινίες με την Αλίκη Βουγιουκλάκη, (χ.χ.), Α' συλλεκτική έκδοση, από τη χρυσή ταινιοθήκη της Καραγιάννης – Καρατζόπουλος

Μεγάλοι Έλληνες ηθοποιοί, Οι καλύτερες ταινίες τους, (χ.χ.), συλλεκτική έκδοση, από τη χρυσή ταινιοθήκη της Καραγιάννης – Καρατζόπουλος

Φίνος φιλμ (χ.χ.), *οι Κωμωδίες*, συλλεκτική έκδοση, σειρά 1, Σάκκαρης Κώστας (παραγωγός), Τριανταφυλλίδης Ιάσων (επιμέλεια)

Φίνος φιλμ (χ.χ.), *τα Μιούζικαλ του Γιάννη Δαλιανίδη*, συλλεκτική έκδοση, σειρά 3, Σάκκαρης Κώστας (παραγωγός), Τριανταφυλλίδης Ιάσων (επιμέλεια)

Φίνος φιλμ (χ.χ.), *οι Κωμωδίες*, συλλεκτική έκδοση, σειρά 5, Σάκκαρης Κώστας (παραγωγός), Τριανταφυλλίδης Ιάσων (επιμέλεια)

Φίνος φιλμ (χ.χ.), *οι Κωμωδίες*, συλλεκτική έκδοση, σειρά 7, Σάκκαρης Κώστας (παραγωγός), Τριανταφυλλίδης Ιάσων (επιμέλεια).